

MEDDELTE VASSDRAGKONSESJONER

(ERHVERVS-, REGULERINGS- OG KRAFTLEIETILLADELSER)

IX. TILLADELSER MEDDELT I 1922.

Innholdsfortegnelse.

	Side
1. Stjørdal kommune. (Regulering av Gråelven.) Kgl. resol. av 4de januar 1922	5
2. Trondhjems kommune. (Fristforlengelse. Jfr. kgl. resol. av 6te juni 1919, bind VI nr. 7.) Kgl. resol. av 24de mars 1922	23
3. The Bede Metal & Chemical Co Ltd. (Erhverv av vannrettigheter i Gaulas vassdrag.) Kgl. resol. av 7de april 1922	28
4. Tromsø kommune. (Regulering av Skarsfjordvassdraget på Ringvassøen.) Kgl. resol. av 21de april 1922	41
5. Bergens kommune. (Fristforlengelse. Jfr. kgl. resol. av 11te april 1913, bind II nr. 21.) Kgl. resol. av 19de mai 1922	53
6. Kvina Brukseierforening. (Provisorisk regulering av Roskrepfjord i Kvina samt fastsettelse av manøvreringsreglement.) Kgl. resol. av 26de mai 1922	56
7. Bortleie til Troms fylkeskommune av Bardufoss i Barduelven og i forbindelse hermed tillatelse til provisorisk regulering av Altevann. Kgl. resol. av 26de mai 1922	62
8. A/S Skrankefos Træsliperi. (Ytterligere fristforlengelse efter konsesjon av 4de februar 1916.) Kgl. resol. av 16de juni 1922. Jfr. bind IV nr. 1, V nr. 15, VII nr. 4 og VIII nr. 13	67
9. A/S Kinservik. (Yderligere fristforlengelse efter konsesjon av 17de januar 1907.) Kgl. resol. av 14de juli 1921. Jfr. bind I, nr. 11, 29, 34 38, 50, II nr. 14 og V nr. 13	68
10. A/S Porsa. (Overdragelse av de A/S Porsa Kobbergruber meddelte erhvervs- og leiekonsesjoner på henholdsvis nedre og øvre Porsa vannfall i Kvalsund herred til det nye A/S Porsa.) Kgl. resol. av 4de august 1922. Jfr. bind IV nr. 11 og 37	70
11. Volda kommune. (Regulering av Mørevassdraget i Volda samt fastsettelse av manøvreringsreglement m. v.) Kgl. resol. av 1ste september 1922	74
12. Kvam kommune. Regulering av Kaldestadvassdraget i Hardanger samt fastsettelse av manøvreringsreglement m. v.) Kgl. resol. av 8de september 1922	87
13. A/S Osa Fossekompagni. (Fristforlengelse. Jfr. kgl. resol. av 18de september 1915, bind III nr. 7.) Kgl. resol. av 22de september 1922	99
14. A/S Ilens Smelteverk. (Leie av inntil 4000 kva. fra Trondhjems kommune og i forbindelse hermed tillatelse for selskapets adm. direktør, F. Tharaldsen, til erhverv av aksjemajoriteten.) Kgl. resol. av 22de september 1922. Jfr. bind I nr. 22	103
15. A/S Saudefallene. (Fristforlengelse. Jfr. kgl. resol. av 11te desember 1914, bind II nr. 48 og VI nr. 13.) Kgl. resol. av 29de september 1922	110
16. A/S Union (Union Co.). (Tillatelse til utvidelse av aksjekapitalen.) Kgl. resol. av 27de oktober 1922	112
17. A/S Holmen-Hellefoss. (Tillatelse til utvidelse av aksjekapitalen.) Kgl. resol. av 27de oktober 1922. Jfr. bind VI nr. 11	116

1. Stjørdal kommune.

(Regulering av Gråelven).

Kgl. resol. av 4de januar 1922.

Gjennem fylkesmannen i Nord-Trøndelag er med påtegningsskrivelse av 18de september 1920 til departementet innkommet et andragende fra Stjørdal kommune om konsesjon til regulering av Gråelven.

Andragendet, datert 26de mai 1920, er sålydende:

«Under henvisning til hosliggende utskrift av Stjørdal herredsstyres forhandlingsprotokoll forsåvidt angår sak nr. 1/1919: Elektrisitetsverket, tillater man sig i henhold til lov om vassdragenes benyttelse m. v. av 1ste juli 1887 § 25 å søke om ekspropriasjonstillatelse til å erhverve den grunn og de rettigheter som er nødvendig for å utføre de av ingeniør Kuløy i skrivelse av 20de februar 1917 med bilage projekteerte opdemninger av Ausetvannet, Buan—Almøvannet og Liavannet nemlig henholdsvis til kote 203, 135, 103 og 75.

Skulde der utkreves konsesjon overensstemmende med lov om vassdragreguleringer av 14de desember 1917, søkes subsidiært om konsesjon til å utføre forannevnte regulering uten tidsbegrensning og ellers på gunstigst mulige vilkår.

I denne anledning skal man tillate sig å opplyse følgende:

Kommunen har for tiden utbygget to kraftstasjoner med to maskinsett i hver stasjon representerende tilsammen 375 hk, hvorhos der vil være adgang til ytterligere å innmontere et maskinsett på 300 hk i Møla-fossen kraftstasjon, ialt 1175 hk.

Kommunen har erhvervet reguleringsretten i Ausetvannet til kote 201,42 samt adgang til å holde Buan—Almøvannet i vinter-

1. Stjørdal kommune.

(Regulering av Gråelven).

Kgl. resol. av 4de januar 1922.

Gjennem fylkesmannen i Nord-Trøndelag er med påtegningsskrivelse av 18de september 1920 til departementet innkommet et andragende fra Stjørdal kommune om konsesjon til regulering av Gråelven.

Andragendet, datert 26de mai 1920, er sålydende:

«Under henvisning til hosliggende utskrift av Stjørdal herredsstyres forhandlingsprotokoll forsåvidt angår sak nr. 1/1919: Elektrisitetsverket, tillater man sig i henhold til lov om vassdragenes benyttelse m. v. av 1ste juli 1887 § 25 å søke om ekspropriasjonstillatelse til å erhverve den grunn og de rettigheter som er nødvendig for å utføre de av ingeniør Kuløy i skrivelse av 20de februar 1917 med bilage projekteerte opdemninger av Ausetvannet, Buan—Almøvannet og Liavannet nemlig henholdsvis til kote 203, 135, 103 og 75.

Skulde der utkreves konsesjon overensstemmende med lov om vassdragreguleringer av 14de desember 1917, søkes subsidiært om konsesjon til å utføre forannevnte regulering uten tidsbegrensning og ellers på gunstigst mulige vilkår.

I denne anledning skal man tillate sig å opplyse følgende:

Kommunen har for tiden utbygget to kraftstasjoner med to maskinsett i hver stasjon representerende tilsammen 375 hk, hvorhos der vil være adgang til ytterligere å innmontere et maskinsett på 300 hk i Møla-fossen kraftstasjon, ialt 1175 hk.

Kommunen har erhvervet reguleringsretten i Ausetvannet til kote 201,42 samt adgang til å holde Buan—Almøvannet i vinter-

For tiden har kommunen bortleiet ca. 400 kw. Verket kan således nu ikke tilfredsstille det aktuelle behov langt mindre imøtekomme de nye krav på elektrisk energi som stadig melder sig.

Om 4 å 5 år kan man muligens få behovet dekket fra det fylkeskommunale elektrisitetsverk. Kommunen tåler imidlertid ikke å vente i så lang tid. Den vil derved påføres store tap likesom de allerede foretatte utbygninger og innmonteringer av maskiner for en stor del da vil være bortkastede penger.

Reguleringen av Liavann og Buanvann vil også som nedenfor nærmere skal påvises være nødvendig for overhodet å kunne holde driften gående uten vanskelighet.

Stillingen er altså den at ytterligere regulering er absolutt nødvendig og krever gjennomførelse straks.

I Gråelven er følgende vannfallseiere og bruk:

- 1) Gråbrækfallet med møllebruk og guano-fabrikk, eier Pøtten, Bjerve.
 - 2) Mølafallene og Skuldrestadfallene, eier Stjørdal kommune.
 - 3) Brækfallet, eier Skatval kommune.
 - 4) Almofallet, eier Almogrendens elektrisitetsverk.
- I vassdraget er ikke opprettet fellesfløtningsforening eller fiskeriforening, da der hverken foregår fiske eller fløtning. Heller

ikke antas der å være andre interesserte i vassdraget.

Samtlige vannfalls- og bukseiere i vassdraget er tilspurt om de vil delta i foretagendet eller danne brukseierforening, men alle har for tiden avslått å ville delta i reguleringen og ingen har forlangt dannelse av brukseierforening (konf. nedenfor anførte bilag nr. 26, 28, 31 og 32).

De områder som berøres av reguleringen ligger dels i Skatval, dels i Hegra og dels i Stjørdal.

Skatval og Hegra kommunestyres uttalelser foreligger i bilag nr. 26 og 28 hermed, hvortil henvises.

I anledning av Skatval formannskaps bemerkninger vedkommende reguleringen Buan—Almovannet som dels ligger i Skatval og dels i Hegra herreder, skal man tillate sig å uttale at Skatval kommune som sådan såvidt vites ikke er eier av nogen grunn eller skog som ved den påtenkte regulering vil settes under vann.

Skatval kommune eier derimot en del av den jord som ligger nedenfor Buanvannets utløp.

Av private skog- og grunneiere som berøres av reguleringen er der fra Skatval herred bare tre opsittere og disse vil ved høieste opdemning få satt ca. 65 mål utmark, for en stor del myr, under vann. Ti opsittere fra Stjørdal eier 369 mål utmark og skogland som vil settes under vann, og endelig vil seks opsittere fra Hegra få 263 mål utmark, vesentlig myr, satt under vann. Dessuten er der en fallestrekning på 161 mål som settes under vann.

De ulemper den projekterte regulering av Buan—Almovannet vil medføre for Skatval synes således ikke å være av særlig stor betydning. Dertil kommer at skal Skatval kommune nogensinne utbygge sitt eget fall, har den ikke annet magasin å ty til enn Buan—Almovannet. Skatval kommune har derfor i virkeligheten samme interesse i denne regulering som Stjørdal kommune. Det sam-

me gjelder reguleringen av Ausetvannet. Derimot vil Skatval ingen interesse ha i en regulering av Liavannet, da dette ligger nedenfor Brækfallet. For Stjørdal kommunale Elektrisitetsverk vil det imidlertid også være en absolutt nødvendighet å kunne få tillatelse til å opdemme Liavannet til omsøkte høide kote 103,75, subsidiært kote 102,75.

Liavannet danner en inntaksbasseng for Skulbørstadfossen kraftstasjon. Erfaringen har vist at utløpskanalen for Liavannet er så liten at der under sterk kulde og stort snefall om vinteren alltid blir for lite tilsig. Å senke kanalen eller å utvide denne er på grunn av terrengforholdene forbundet med store vanskeligheter for ikke å si ugjørlig. En senkning vilde dessuten gjøre Skulbørstadfallets demningshøide mindre og redusere enn ytterligere det knappe forråd av elektrisk energi bygden rår over.

En mindre opdemning av Liavannet antas derimot på den annen side ikke å ville få nogen betydning for Brækfallets utnyttelse, da dette fall eller Skatval kommunes eiendom såvidt vites ikke går ned til kote 103,75. Under enhver omstendighet vil en opdemning av 1 meter til kote 102,75 ikke berøre Skatval kommunes rettigheter.

Av bilag nr. 5 hermed fremgår at der ved en opdemning av 1 meter altså til kote 102,75 vil settes under vann ca. 17½ mål dyrket, men vannsyk jord og ca. 56 mål udyrket jord, hvorav ca. 10 mål ligger i Stjørdal herred. Den dyrkede jord i Skatval som vil settes under vann ved reguleringen av Liavannet er fordelt på 6 opsittere så det blir bare gjennomsnittlig ca. 3 mål pr. eiendom å avstå. Disse arealer er dessuten hvert år i flomtidene oversvømmet.

Den påtenkte regulering av Liavannet vil derfor bare ha tilfølge at vannet blir stående opdemmet i lengere tid. Til gjengjeld vil reguleringen medføre at flomvannet ikke stiger så høit som tidligere og at den skade som voldes blir mindre på den jord som ligger over den almindelige vannstand.

Det synes således efter hvad foran er anført heller ikke å være nogen særlig viktige grunne Skatval formannskap har for å

Meddelte vassdragkonsesjoner.

vegge sig ved å anbefale reguleringen av Liavannet.

Man skal i den forbindelse også tillate sig å fremheve at Stjørdal kommune for å være imøtekommende mot Skatval sommeren 1918 gikk med på å avstå inntil 100 kw. elektrisk energi av vårt ellers knappe forråd. Forutsetningen herfor var imidlertid den, hvad der også uttrykkelig blev uttalt under de forutgående forhandlinger med Skatval formannskap at Skatval stilte sig mest mulig imøtekommende til den påtenkte regulering. (Det beror på en inkurie fra undertegnede ordførers side når der i skrivelse av 26de november 1919 til Skatval formannskap uttales at ovennevnte forutsetning var inntatt i Stjørdal formanskaps skrivelse til Skatval formannskap, datert 14de februar 1919. Det som uttaltes i siste skrivelse var bare at reguleringsspørsmålet ønskedes løst hurtigst mulig.)

Når reguleringsspørsmålet ikke kunde fremmes siste sommer, skyldes dette for en stor del Skatval formannskap som trengte henimot 1 år for å ta standpunkt til spørsmålet uåktet Skatval herredsstyre allerede i forveien hadde latt reguleringen av Gråelven og utbygningen av Brækfallet utrede av sakkyndige.

Endelig bemerkes at der på de karter som følger denne sak ikke kan ses å være begått den feil som Skatval formannskap peker på den nemlig at Fagerdal er overført til Stjørdal.

Hegra herredsstyre har i møte 6te mars d. å. enstemmig som det vil sees erklært ikke å ville motsette sig den projekterte regulering. Den største ulempe reguleringen vil medføre for Hegra er at veibanen ved vestre Almo ved en opdemning av 5 meter vil settes under vann eller ved en opdemning av 3 meter vil utsettes for utvasking. Disse ulemper kan dog avhjelpes.

De ulemper forøvrig som opstillerne i Almogrenden opstiller i sin skrivelse av 1ste mars d. å. til Hegra herredsstyre, bilag 29 hermed, synes å være ganske illusorisk.

Reguleringen av Buan—Almovannet antas nemlig så langt fra å ville få nogen ugunstig innflytelse på klimaet at det tvertimot vil være en fordel for grenden. Istedentfor de nuværende store myrstrekninger som hvert år fryser igjen, vil man få et større vannbasseng som vil utstråle varme langt utover høsten og derved hindre frostskade m. v.

Forholdene omkring det litt ovenfor liggende Ausetvann har tilfulle stadfestet denne antagelse.

Går kommunen til en opdemning av Buan—Almovannet til kote 135 vil Almogrendens lille elektrisitetsverk på 20 hk. berøres herav. Kommunen må i såfall selvsagt ordne forholdet med disse grunneiere som forøvrig får sitt driftsvann av kommunens magasin Ausetvannet og som ved en ytterligere regulering av dette vann vil bli enn mere tilgodesett. Som det fremgår av bilag 32 hermed vil Almogrendens elektrisitetsverk ikke delta i reguleringen.

En regulering av Ausetvannet til kote 203, altså ca. 1 meters ytterligere opdemning, vil medføre at der nedenfor Ausetvannet settes under vann ca. 284 mål udyrket verdiløst myrland, hvorav Stjørdal kommune allerede har erhvervet en del. Langs Ausetvannet er det for det meste bratte bergvegger så ingen skade volder. Kommunen har dog her allerede erhvervet ytterligere opdemningsrett for flere bruks vedkommende.

I Ausetvannets østre ende bor en tidligere husmann som nu er selveier. Det er sannsynlig at størsteparten av denne plass ca. 20 mål dyrket jord må erhverves.

Som det vil sees av bilag 28 hermed har Hegra herredsstyre overhodet ikke nevnt reguleringen av Ausetvannet formentlig av den grunn at den projekterte opdemning her bare vil volder ubetydelig skade.

Som bilag følger:

1. Utskrift av Stjørdal herredstyres forhandlingsprotokoll vedkommende sak nr. 1/1919. Elektrisitetsverket.

Meddelte Vassdragkonsesjoner.

2. Ingeniør Kuløys utredning angående reguleringen av Grælvén, datert 20de februar 1917.
3. Forslag fra Ingeniør Kuløy til utbygning av Mæla-fossene 23de februar 1917.
4. Ingeniør Kuløys skrivelse av 23de januar 1917 angående reguleringen av Buan—Almovannet.
5. Kart over Liavannet med arealberegninger over do.
6. Kart over Buan—Almovannet med arealberegninger over do.
7. Kart over reguleringsområdet ved Ausetvann med arealberegning m. v.
8. Oversiktskart over Mælaelven fra Liavannet til Gråbræk.
9. Kart over Mælaelven.
10. Situasjonsskart over utbygning av Mæla-fallene.
- 11.—16. Diverse profiler.
- 17.—24. Diverse kurver in duplo.
25. Skrivelse fra Stjørdal formannskap til Skatval formannskap, datert 14de februar 1919.
26. Svarskrivelse fra Skatval formannskap, datert 29de desember 1919 med utskrift.
27. Skrivelse fra Stjørdal formannskap til Hegra formannskap, datert 8de januar 1920.
28. Utskrift av Hegra herredstyres forhandlingsprotokoll forsåvidt angår sak nr. 31/1920 behandlet i møte 6te mars 1920.
29. Skrivelse fra E. Indergaard m. fl., datert 1ste mars 1920 til Hegra formannskap.
30. Skrivelse fra lønsmann Nielsen, datert 3dje mars 1920 til Hegra formannskap.
31. Skrivelse fra Stjørdal formannskap, datert 14de februar 1919, til brukseier Bjørve med dennes påtegning av 14de mars 1919.
32. Svarskrivelse fra Almogrendens elektrisitetsverk, datert 19de februar 1920 til ordfører Vaagland.
33. Forslag til manøvreringsreglement.

De i andragendet påberopte bilag tillater man sig å vedlegge.

Som det av andragendet vil fremgå, har saken før innsendelsen været behandlet i vedkommende interesserte herredsstyrer.

Skatval herredsstyre sees i møte den 13de desember 1919 å ha bemyndiget formannskapet til på kommunens vegne å avgi uttalelse om saken. I henhold hertil har Skatval formannskap under 29de desember s. å. bemerket følgende:

1. Skatval kommune vil for tiden ikke inngå i forening med Stjørdal for å gjennomføre de i vedlagte dokumenter beskrevne reguleringsarbeider i Grælvassdraget. Man har rett til senere å tre inn i fellesskapet for sitt fall.

2. Om de forelagte planer m. v. skal man uttale:

a) Regulering av Ausetvatnet:

Formannskapet har intet funnet å bemerke til den planlagte regulering her.

b) Regulering av Buan—Almovatnet:

Formannskapet vil ikke motsette sig reguleringen av disse vann. Dog vil man bemerke, at det er store og meget verdifulle strekninger man her tenker å sette under vann. For Skatval, hvor arealene både av skog og av beitesmark er meget begrenset, vil tapet bli meget følelig.

En regulering av disse vann vil berøre de eiendommer og rettigheter som Skatval kommune har erhvervet for et planlagt kommunalt elektrisitetsverk. Man ventet å bli holdt helt skadesløs, såfremt en annen kommune skal få tillatelse til å sette sig i besiddelse av disse eiendommer og rettigheter for sitt behov.

c) Dam for Brækfallet:

Om de reguleringsarbeider som ifølge det ærede formanskaps skrivelse av 26de november 1919 er projektert kan man ingen uttalelse avgi, da ingen av de omtalte planer og overslag er fremlagt.

Projektet blev påpekt for Stjørdal herfra.

Det bemerkes at her har Skatval

Middelfelt vassdragkonsesjoner

kommune hjemmel på både vassdraget og opdemningsretten.

d) Regulering av Liavatnet:

Vassdraget mellom Buanvatnet og Liavatnet er erhvervet av Skatval kommune for anlegg av kommunalt elektrisitetsverk. Man har her en fallhøide på ca. 30 meter, og med den nuværende regulering kan man påregne i et middelsår å få til fordeling i bygden ca. 216 hk. ifølge de undersøkelser man har fått utført. Dette vannfall, som er det eneste innen bygden som kan anvendes til dette bruk, kan altså avgi kun en meget liten energimengde til bygdens behov. Man har ialfall ikke råd til å miste selv det minste av den fallhøide man har. Enhver heving av Liavatnet vil redusere denne fallhøide.

Man må på det innstendigste fraråde at Stjørdal kommune gis tillatelse til nogensomhelst opdemning av Liavatnet.

Som grunn for å motsette sig enhver opdemning av dette basseng vil man videre anføre, at de dyrkede strekninger som i tilfelle vilde bli satt under vann er meget verdifull jord, jord som eierne ikke kan erstatte ved nydyrkning. Og flere av de eiendommer som rammes vil herved bli berøvet sine beste arealer. Man tør håpe at der aldri kan bli gitt tillatelse til at all den flid som er nedlagt i dyrkning og drenering av disse små men velskjøttede eiendommer i Vassbygden skal bli påskjønnnet på en sådan måte.

Nogen påtrengende nødvendighet kan konsesjonssøkeren i dette tilfelle neppe påberøpe sig, da man forhåpentlig i nær fremtid vil kunne få sine kraftbehov dekket fra fylkesverket.

3. Som det erede formannskap selv vil se er det helt uriktig, når der i dets skrivelse av 26de november 1919 sies, at der i dets skrivelse av 14de februar 1919 er

fremholdt at det var forutsetningen for kontrakten med Skatval kommune om levering av elektrisk energi å regulere Buan—Almøvatnet m. fl. vann snarest mulig, og allerede siste sommer. I skrivelsen av 14de februar 1919 er overhodet ingen forutsetninger for omhandlede kontrakt likeså litt som selve kontrakten nevnt.

Man beklager, at slikt kan forekomme!

4. Fylkesverket i Nord-Trøndelag har forbundet sig til å overta de vannfall, som kommunene i hensikt å anlegge elektrisitetsverk hadde erhvervet, såfremt vedkommende kommune istedenfor å gå til utbygning slutter sig til fylkeselektrisitetsverket.

Skatval kommune er således berettiget til å overdra til fylkesverket de eiendommer og rettigheter, som nærværende sak berører.

Man skulde derfor anse det påkrevet, at saken også forelegges for fylkeselektrisitetsverkets styre; og herværende kommune vil være ansvarsfri, om så ikke skjer.»

Hegra herredsstyre har i møte den 6te mars 1920 fattet sådan beslutning:

«Herredsstyret fastholder, at reguleringen undergis konsesjon idet opdemningen forårsaker:

1. at en efter forholdene større strekning skog, dyrket og dyrkbar jord, settes under vann eller tar skade. Herunder må der ved det eventuelle skjønn tas tilbørlig hensyn til den innvirkning, som et større vannbasseng bevirker på de omliggende gårdes ernæringsforhold.
2. De veiplaner som er oppe innen herredet berøres av reguleringen. Adkomsten til herredets nordre del er vanskelig. Ved opdemningen vil den naturlige overgangslinje bli nærpå umuliggjort.
3. Under hensyntagen til det foran anførte og de uttalelser som er fremsatt av de interesserte grunneiere og lensmann Nielsen — hvilke følger vedlagt uttaler her-

Meddelelse vassdragkonsesjoner.

redaktøren, at man ikke vil motsette sig et den gis konsesjon.

Saken har dernæst været forelagt overingeniøren for Nord-Trøndelag fylkes elektrisitetsforsyning, der under 21de august 1920 har uttalt følgende:

«De av ingeniør Kuløy utarbeidede planer og overslag for de omhandlede reguleringsarbeider er datert 20de februar 1917. De i disse overslag benyttede priser er i alt vesentlig overensstemmende med eller ikke vesentlig over de priser, som var gjeldende før krigen. Når disse anlegg skal utføres i den nærmeste fremtid vil omkostningene stille sig betydelig høiere og bli det 3-dobbelte av de anførte overslagsbeløp, kanskje mere. Under disse omstendigheter vil den økonomiske be-

rettigelse av disse reguleringsarbeider bli meget tvilsom. De kraftmengder som innvindes er meget små i forhold til omkostningene.

Av andragendet fremgår at Stjørdal kommune alene må bære utgiftene ved reguleringen, da ingen av de øvrige vannfallseiere i vassdraget vil delta i denne. Hvad spesielt Skatval kommune angår, som eier Brækkafallet, bemerkes at denne kommune har besluttet å leie kraft fra fylkesverket.

Efter de av ingeniør Kuløy opstillede beregninger vil der ved de planlagte forskjellige reguleringstrinn innvinnes de nedenfor anførte kraftmengder, beregnet som turbinhestekrefter ved jevn tapning året og døgnet rundt. Forhøies omkostningene til nutidens priser — regnet til ca. det 3-dobbelte av overslagene — vil disse stille sig således:

Reguleringstrin	Ved reguleringen innvundet kraft turbin hk.	Reguleringsutgift kr.	
		ialt	pr. innvunden turbin hk.
1. Regulering av Buan—Almovatn til kote 133	164	280 000	1 700
2. — do. — + regulering av Liavatn til kote 103,75	194	ca. 330 000	1 700
3. — do. — + videre regulering av Buan—Almovatn til kote 135	317	» 510 000	1 600
4. Regulering av Buan—Almovatn og Liavatn + regulering av Ausetvatn til kote 203	400	» 740 000	1 850

Ingeniør Kuløy går ut fra at man som maksimalydelse kan regne med det dobbelte av ovennevnte kraftmengder, idet han setter «døgnjevningfaktoren» til 2,0. Dette er imidlertid for gunstig regnet. Ved den sterke sesongvariasjon i tapningen, som finner sted ved et almindelig elektrisitetsforsyningsanlegg som dette, kan man ikke med de projekterte reguleringsbassenger få nyttiggjort den samme vannføring som ved en jevn tapning året rundt. Selve døgnbelastningsfaktoren utgjør i vintermånedene ikke over $1 \times 25 - 1 \times 30$. Alt i alt kan maksimalydelser ikke settes høiere end 1,5 ganger den beregnede årgangskraft. Dette er også overensstemmende med den av formannskapet forutsatte maskininstallasjon på 1175 hk.

Under denne forutsetning vil reguleringsutgiftene pr. innvunden elektrisk hestekraft maksimalydelse komme på kr. 1100—1200 eller vel kr. 100 årlig. Hertil kommer da de øvrige utgifter til nytt maskineri, driftsutgifter m. v. Den årlige utgift pr. elektrisk hk. maksimalydelse vil derved komme op i ca. kr. 120,00 eller omkring kr. 160,00 pr. maksimalt benyttet kw.

Der er i Stjørdal både på grunn av det stigende kraftbehov innen kommunen og på grunn av bortleie av kraft til nabokommunene Skatval og delvis Laanke alt for lite elektrisk kraft til rådighet. Det er da naturlig at kommunen søker utvei til å skaffe sig mere kraft ved full utnyttelse av Græelvassdraget.

Den kraft som innvindes herved vil imid-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

lertid bli kostbar og det vil ikke la sig gjøre for kommunen å få disse anlegg ferdig før tidligst i 1922.

I 1922 vil imidlertid også fylkets kraftanlegg og ledningen sydover til Stjørdal være ferdig — ikke som det anføres i formannskapetets andragende først om 4 å 5 år. Stjørdal vil da fra denne ledning kunne få så meget kraft som bygden til enhver tid trenger for kr. 125,00 pr. kw., altså på vesentlig fordelaktigere vilkår enn ved videre utbygning av sitt eget anlegg.

Stjørdal herredsstyre har ved beslutning av 20de mars d. å. vedtatt i likhet med nabo-kommunene Hegra, Laanke og Skatval å slutte sig til fylkesverket og ta kraft derfra. Det synes under disse omstendigheter å burde overveies om det ikke — også for kommunens interesser — vil være riktigere inntil videre å stille denne kostbare regulering i bero.

Stjørdal herredsstyre har den 19de mars i år besluttet som en provisorisk foranstaltning å bygge en tredam for Buan—Almovatnet, hvorved dette vil bli opdemmet til kote 131. Herved vil årgangskraften i kommunens 2 anlegg etter ingeniør Kuløys beregning komme op i 400 hk. eller en maksimalydelse av ca. 640 hk. Dette er ca. 50 pct. over den hittil målte største belastning i kraftstasjonene og tilsvarende omtrent det kraftforbruk som formannskapet har anslått for 1920—21. Ved denne provisoriske foranstaltning vil således den øieblikkelige kraftnød være avhjulpet med forholdsvis små omkostninger, og spørsmålet om den permanente og mere omfattende regulering kunde da utstå inntil videre.»

Ved reguleringsandragendets innsendelse til fylkesmannen bemerket Stjørdal formannskap i en følgeskrivelse at der forutsattes innhentet en uttalelse fra fylkesveistyret angående det veistykke som ved den projekterte regulering av Buan—Almovatnet vil herøres, idet formannskapet erklærte sin villighet til å la utføre de utbedringer eller omlegninger som fylkesveistyret og overingeniøren for fylkets veivesen måtte finne nødvendig for den almindelige ferdsel.

Saken har ved foreleggelsen foranlediget følgende uttalelse, datert 17de september 1920, fra overingeniøren for fylkets veivesen:

«Der er planlagt: regulering av Buan—Almovann til kote 133,0, alternativt til kote 135,0. Ved begge disse reguleringshøider vil et kortere parti av den puværende gamle, offentlige bygdevei ved Almo bli satt under vann.

Efter alternativ I (kote 133,0) vil den nuværende veis beliggenhet kunne beholdes, men veien må forhøies 1 meter i en lengde av ca. 90 meter, likesom skråningene må beskyttes og en mindre bro ombygges.

Ved regulering efter alternativ II (kote 135,0) må en noget lengere veiomlegning foretas.

Planer for disse veiarbeider foreligger ikke, men jeg har besikket forholdene på stedet, og det viser, at det er vel mulig å utføre en for strøket bekvem veiomlegning.

Fra veivesenets side er det således formentlig intet å bemerke til den planlagte regulering for såvidt de nødvendige veiomlegninger blir utført på tilfredsstillende måte og efter veistyrets godkjennelse av såvel planer som arbeide.»

Under 22de februar 1921 har Stjørdal formannskap i skrivelse til hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet uttalt følgende:

«Refererende til muntlig konferanse på hr. vassdragsdirektørens kontor den 17de januar sistleden skal man under henvisning til ingeniør Kuløys hosliggende utredning av 17de ds. med bilage som bedes lagt til grunn for reguleringstillatelsen tillate sig å fremkomme med endel endringer og supplements til vårt andragende av 26de mai 1920 angående regulering av Grælvén i Stjørdal, idet følgende opdemningshøider og tappehøider ønskes gjort gjeldende:

A. Ad Ausetvannet.

I. Ausetdammen og Kålaadammen.

1. Tillatelig permanent høivannstand

Meddelelse vassdragkonsesjoner.

med inn til kote 201,50 med overhøide for flomvannstand av 30 cm.

2. Tillatelig lavvannspeil i Ausetvannet kote 196,50.

II. Luddudammen, Ausetdammen.

1. Tillatelig permanent høivannspeil kote 202,20 med overhøide for flomvannstand av ca. 30 cm.

2. Tillatelig lavvannspeil i Ausetvannet kote 196,50.

III. Ausetdammen alene.

Tillatelig permanent høivannstand til kote 201,67 med en overhøide for flomvannstand av ca. 25 cm. og tillatelig lavvannspeil 198,42.

B. Ad Budammen — (Buan—Almovannet).

Opdemningsgrense og tappehøide som i ingeniør Kuløys plan av 1917 nemlig:

1. Tillatelig permanent høivannspeil inn til kote 135 subsidiært til kote 133 med en overhøide for flomvannstand av 50 cm.

2. Tillatelig lavvannspeil i Buan—Almovannet kote 127,50.

C. Ad Liavannet.

Tillatelig permanent høivannstand kote 102,50. Under flom holdes vannstanden såvidt mulig nede på dette nivå inntil flomløpet er fullt.

Tillatelig lavvannstand i Liavannet kote 98,50.

Der opplyses at den projekteerte høieste opdemning av Ausetvannet ikke vil medføre nevneverdig skade, da strandene for det meste består av bratte bergvegge. Bare i vannets østende vil der som i andragendet nevnt kunne bli tale om nogen skadetilføielse.

En ytterligere opdemning av 50 cm. vil antagelig bare medføre at ca. 1 mål jord blir vannsyk.

Under disse omstendigheter har man heller ikke ansett det for påkrevet å opta kart og arealberegning rundt vannet.

Da det er forutsetningen at den projekteerte regulering bare skal gjennomføres i den utstrekning det finnes økonomisk forsvarlig og fordelaktig for kommunen sammenlignet

med kraftprisen for fylkesverket vil det være ønskelig at reguleringstillatelsen gir kommunen frie hender både med hensyn til valg av foran opstilte alternativer og opdemningsgrenser.

Det opplyses at elektrisitetsverkets regnskap for 1920 viser et overskudd stort kr. 43 000,00. Fra nyttår er avgiften for å møte de nye reguleringsutgifter forhøiet med ca. 20 pct., hvilken forhøielse antas å ville medføre en stigning av inntekten stor ca. kr. 30 000,00.

Ennda blir avgiften ved vårt elektrisitetsverk adskillig lavere enn i de fleste andre bygder i det Trondhjemske.

Sluttelig tillater man sig påny å fremheve at vannforholdene her for tiden er slik at den projekteerte regulering ikke tåler nogen utsettelse. Det er derfor av den aller største betydning for kommunen snarest å få brakt på det rene i hvilken utstrekning den projekteerte regulering tillates utført før derved allerede i vinter å kunne forberede arbeidet ved Budammen.

Her er for tiden stor arbeidsledighet så også av den grunn vilde en hurtig avgjørelse være av stor interesse for kommunen.

Skulde derfor det nye alternativ A. II. «Luddudammen» medføre nogen forsinkelse i sakens gang frafalles foreløbig behandling av såvel dette som alternativ A. I. «Kalaadammen», idet ansøkningsen isåfall foreløbig bedes fremmet forsåvidt angår A. III. «Ausetdammen alene» samt alternativ B. «Budammen» og alternativ C. «Liavannet».

Saken har været forelagt Hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet til behandling.

Av hovedstyrets erklæring avgitt i skrivelse av 12te mai 1921 hitsettes:

«Reguleringen omfatter 3 av vassdragets sjøer, nemlig Ausetvatn (i 3 alternativer), Buan—Almovatn og Liavatn.

Ifølge en av vassdragsdirektøren under 7de april d. å. avgitt betenkning er saken ikke således forberedt at man har grunnlag for bedømmelse av et av alternativene for Ausetvatn nemlig alt. II. Også forøvrig er opplys-

Meddelt vassdragkONSEJONER.

ningene sparsomme og saken mindre tilfredsstillende forberedt så vassdragsdirektøren har vært inne på å sende den tilbake for å få den mere utredet. Ansøkeren har imidlertid sterkt fremholdt ønskeligheten av å få avgjørelse med minst mulig opphold, jfr. bemerkning i slutten av hans ovennevnte skrivelse ifølge hvilken han foreløpig frafaller behandling av alt. II og III hvis de skulde forsinke sakens gang.

Vassdragsdirektøren har under hensyn hertil funnet å burde foreslå at man bortsett fra det nevnte alt. II går inn på realiteten i den omsøkte utstrekning.

Reguleringsgrenser m. v. er for oversikts skyld sammenstillet i følgende tabel:

Vann	Reguleringsgrenser kote		Reguleringshøide i m.	Nagata mill. m. ³
	Øverste	Nederste		
1. Austevatn				
alt. I	201,80	196,50	5,30	Ant. 8,0
» III	201,67	198,42	3,25	» 4,9
2. Buan—Almovatn	{ innt. 135,00	127,5	innt. 7,5	innt. 6,7
	{ subs. 133,00			
3. Liavatn	102,60	98,5	4,0	ant. 1,0
Tilsammen	—	—	—	15,7—9,7

Der opplyses å bestå eldre reguleringer i alle 3 vann. I nr. 2 skal den være lite effektiv, da dammen er gammel og skrøpelig. Det

ser ut til at de eldre reguleringer kan karakteriseres således:

Vann	Areal km. ²	Reguleringsgrenser kote		Reguleringshøide i m.	Magasin i mill. m. ³
		Øverste	Nederste		
Ausetvatn	1,60	201,42	199,17	2,25	3,6
Buan—Almovatn	0,70	130,00	128,40	1,60	ant. 1,0
Liavatn	0,84	101,75	100,00	1,75	ca. 0,4
Tilsammen	—	—	—	—	5,0

Reguleringen i nr. 1 og 3 daterer sig fra 1910—11, da den utførtes samtidig med kraftanlegget i Skulbørstadvass. Reguleringen i nr. 2 skal være eldre.

Efter de medsendte omkostningsoverslag er de rene arbeidsutgifter ved den omsøkte regulering beregnet til kr. 188 400,00 for samtlige 3 dammer forutsatt at Buan—Almo-

vatn demmes til kote 135. De minst vidtgående alternativer er beregnet til kr. 67 900,00. Utgifter til senkning av Liavatn — hvorefter opgave søvnes — samt grunn-erstatningene inngår ikke i disse summer.

Skaden ved reguleringen vil efter det foreliggende vesentlig bestå i nedgraving av grunn. Tilsammen er det ønsket å ville bli

overvannet 1170 og 676 mål henholdsvis ved det mest og minst vidtgående alternativ. Det vesentlige herav ligger omkring Buan-Almovatn hvor opdemningen er størst. Hertil kommer skade på de arealer som ligger nær ned til demmegrensene. — Den berørte grunn er opplyst å bestå vesentlig av utmark, som myrer, havnegang og skog samt litt slåtteland og dyrket mark. Opdemningen av Buan—Almovata berører bygdeveien ved Almb likesom Almogrendens elektrisitetsverk taper noget av sin fallhøide. Forøvrig skulde ifølge andragendet reguleringen ikke medføre skade eller ulempe for almenne interesser. Etter samme kilde foregår der hverken fløtning eller fiake i vassdraget.

Hovedstyret skal bemerke følgende:

Efter det foreliggende vil der ved den videstgående av de omsøkte reguleringer innvendes en kraftmengde på henimot 600 hk. døgnet og året rundt. Ved det minst vidtgående alternativ vindes omkring 400 hk. Da der er adgang til døgnregulering vil man ved varierende belastning kunne opnå tilsvarende mere som maksimal ydelse.

Ved ansettelse av verdien av kraftøkningen må man ta hensyn til at Stjørdal kommunes 2 anlegg allerede før har forholdsvis stort maskinutstyr nemlig 875 hk. (375 og 500 hk. henholdsvis i øvre og nedre anlegg). Med den tidligere jevnvannføring som er ansatt til 0,5 m.³ representerer fallene en kraftmengde på 310 hk. døgnet og året rundt. Etter den mest vidtgående regulering er vannføringen ansatt til noget over 1 m.³ motsvarende 650 hk. Kraftanleggene vil således kunne nytte den økede vannføring med det maskinutstyr det allerede har, det gjelder bare om å få tilstrekkelig magasiner. Av denne grunn blir økningen tilsvarende verdi-full.

På den annen side står skaden og ulempen, som etter hvad der er opplyst vesentlig kommer til å bestå i neddemning av jord, etter det foreliggende 1170—676 mål hen-

holdsvis ved den mest og minst vidtgående omsøkte løsning. Arealet er opplyst å bestå vesentlig av utmark som myr, havnegang og skog samt litt slåtteland og delvis også litt dyrket mark. Hertil kommer skade på de arealer som ligger nær ned til demmegrensene.

Hovedstyret antar at betingelsen for at reguleringsstillatelse kan meddeles er tilstede for de to løsninger som er behandlet ovenfor, jfr. reguleringslovens § 8. Man har funnet å burde behandle andragendet etter denne lov vesentlig av den grunn at reguleringen setter forholdsvis betydelige grunnarealer under vann, jfr. dens § 3, punkt 2 a.

Med hensyn til betingelsene bemerkes følgende:

De i reguleringslovens § 10, punkt 2, oppstillede vilkår for at tillatelse kan meddeles Stjørdal kommune på ubegrenset tid antas å være tilstede. For de private fallene må tillatelsen bli tidsbegrenset. Man foreslår tiden for disse satt til 50 år.

Efter reguleringslovens § 10, 5 blir der å oppstille vilkår om rett for staten til å innløse de deler av anlegget som måtte tilhøre dem for hvem tillatelsen er tidsbegrenset, jfr. post 2 nedenfor.

Under drøftelse av avgiftsspørsmålet har man hatt for øie at bassengene ligger i 3 herreder nemlig for en mindre del i Stjørdal og forøvrig i Skatval og Hegra. Av fallene ligger det rent vesentlige i Stjørdal, et i Skatval og et i Hegra. Det siste er det minste. — Hovedstyret antar at avgiftene etter lovens § 11, 1 bør ansettes til kr. 0,50 til kommuner og kr. 0,50 til staten.

Under drøftelsen av vilkår om kraftavståelse, jfr. § 12, 15 har man hatt for øie at den vesentligste del av fallene eies av kommuner, hvorfor det skulde være utakt til at kraften i stor utstrekning blir anvendt til elektrisitetsforsyning. De private fallene må under enhver omstendighet få plikt til kraftavståelse. Hovedstyret har etter omstendighetene funnet å burde foreslå lovens ordinære krav om 10 pct. kraftavståelse til kommunene gjort gjeldende. Til staten anbefales 5 pct.

Meddelelse vassdragkonsesjoner.

De øvrige opstilte vilkår trenger antagelig ikke nogen nærmere begrunnelse.

I henhold til ovenstående anbefaler hovedstyret at der meddeles tillatelse til regulering av Gråelven forsåvidt de ovenfor behandlede løsninger på følgende

betingelser:

1.

Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid. Dersom vannfall der ikke tilhører staten eller norske kommuner deltar i reguleringen eller blir medeiere i reguleringsanleggene gjelder konsesjonen for disses vedkommende i 50 år fra konsesjonens datum.

Ved konsesjonstidens utløp tilfaller disse vannfallseieres andel i reguleringsanleggene staten uten vederlag.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statamyndighetenes samtykke.

2.

I det 35te år etterat konsesjonen er gitt, skal staten kunne innløse de andeler i reguleringsanleggene som måtte tilhøre eiere for hvem reguleringstillatelsen er tidsbegrenset. Bestemmelsen om innløsning må være meldt eierne 5 år i forveien. Innløsningssummen blir å beregne under hensyn til at grunnstykker og rettigheter samt vannbyggingarbeider og hus har en verdi svarende til hvad de bevislig har kostet ved erhvervelsen med fradrag for amortisasjon i 50 år. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning.

Anleggene skal ved innløsning være i full driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn av uvillige menn på statens bekostning.

Konsesjonseren plikter på sin bekostning

å utføre hvad skjønnmet i så hørende måtte bestemme.

3.

For den økning av vannkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. naturhestekraft.

Til de fylkes, herreds- og bykommuner, som Kongen bestemmer kr. 0,50 pr. naturhestekraft.

Økningen av vannkraften beregnes på grunnlag av den økning av vassdragets lavvannføring, som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring, som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne økning forutsettes det, at magasinet utnyttes på en sådan måte, at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hvad der i hvert enkelt tilfelle skal ansees som den ved reguleringen innvundne økning av vannkraften, avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreffer etterhvert som den ved reguleringen innvundne vannkraft tas i bruk.

4.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 3, og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 18, skal, forsåvidt de ikke er fastsatt av Kongen, med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

5.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år, etterat konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år.

I fristene medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tilfælde (så som majes) streik eller lockout har vært utførelse og utnyttet.

6.

Arbeidet skal utføres ved funksjonærer og arbeidere, som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Meddelte vesdragkonsesjoner.

Konsesjonæren skal ved bygning og drift av anlegget bruke norsk materiell, for såvidt dette kan fås like godt, tilstrekkelig hurtig og for en pris, som ikke med mere enn 10 — ti — prosent overstiger den pris, hvortil materiell kan fås fra utlandet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra disse regler, når særegne hensyn gjør det påkrevet.

7.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

8.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse kan bare kreves erstattet, når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med deres virkelige verdi beregnet efter, hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidering årsregnskap anvendes til almenntilgjæld for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forelægges saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for, at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser, som vedkommende regjeringsdepartement gir til motarbeidelse av drikkeskape og smughatidell med brennende drikk blandt den befolkning, som er knyttet til anlegget.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til efter

nærmere bestemmelse av medisinalstyrelsen å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige lægehjelp og å holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte det offentlige utgiftene ved forsterket politiofsyn.

11.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å opsi arbeiderne fra bekvemmeligheter leiet hos ham. Uenighet om hvorvidt opsigelse skyldes arbeidstvist, avgjøres med bindende virkning av departementet.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, brøer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, brøer og kaier, som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, for såvidt departementet finner, at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

13.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanlegget, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte. Deres utførelse såvelsom deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

14.

Ved damanleggene skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne sig i den bruk av anleggene som skjer i krigsøiemed.

15.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement, som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger, som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

16.

Reguleringsanleggenes eier skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvundne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte opdemningshøider og de tillatte laveste tapningsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter, som konsesjonæren måtte la opta i anledning av anlegget, skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om, hvordan målingene er utført.

17.

Eieren skal uten vederlag for det utførte anlegg finne sig i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag, som ikke fører den tillatte regulerings effekt.

18.

De vannfalls- og brukseiere, som benytter sig av det ved reguleringen innvundne driftsvann, er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, efter hvert som utbygning skjer, inntil 10 pct. av den for hvert vannfall innvundne økning av kraften (beregnet som angitt i post 3). Sta-

ten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pct. av kraften.

Når 30 år er forløpet fra konsesjonens meddelelse kan de kommuner, hvis interesser berøres av reguleringen uansett den ovenfor betingede procent for kraftavgivelse og uten hinder av den foran fastsatte begrensning med Kongens samtykke kreve avgitt fra de av vassdragets vannfall, der tilhører norske kommuner ytterligere kraft såvidt fornødent til å dekke deres eget behov eller til å forsyne deres innvånere med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

Kraften avgis i den form hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas efter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lock-out, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 pct. rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 pct. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellem vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlauges revidert hvert 5 år. Hvis eieren leier ut kraft, og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

19.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vannfalls- eller brukseier, som ikke er medeier i reguleringsanleggene tillatelse til å benytte driftsvann, som er innvunnet ved reguleringen, mot en årlig godtgjørelse til reguleringsanleggenes eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

Meddelelse vassdragkonsesjoner.

20.

Reguleringsanleggets eier underkaster sig de bestemmelser, som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstillede betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggets eier.

21.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag, hvor anleggene er beliggende. Et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget, for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Hovedstyret har ikke funnet det påkrevet å opstille krav om midler til almenstående virksomhet og forsamlingslokale, jfr. lovens § 12,17. Det samme gjelder vilkår om fattigfond etter § 12,7 og om sikkerhetsstillelse etter § 12,16 da søkeren er en kommune. Denne omstendighet har også øvet innflytelse på utformningen av en del av de opstillede betingelser.»

Departementet skal bemerke:

For å tilgodese det stigende kraftbehov innen kommunen og på grunn av bortleie av kraft til nabokommunene Skatval og delvis Lånke søker Stjørdal kommune om tillatelse til fortsatt regulering av Ausetvatn, Buan—Almovatn og Liavatn i Gråelvassdrag.

Den allerede eksisterende regulering i Ausetvatn og Liavatn, hvis høidetall er oppgitt til henholdsvis 2,25 m. og 1,75 m., utgjør ca. 50 pct. av tilløpet i et middelsår. Den nu ansøkte regulering er beregnet å ville medføre en ytterligere økning i vannføringen nedenfor Liavatn etter det videstgående alternativ, stor 0,53 m.³ pr. sek. — Den tilsvarende, nyttbare krafttilvekst i Stjørdal kom-

munes 2 fall — der ikke kan utbygges underett — vil stille sig således: I Skuldbørstadfoss med fallhøide 22,5 m., 145 naturhestekrefter og i Mælafoss med fallhøide 40,5 m., 286 naturhestekrefter eller tilsammen 431 naturhestekrefter.

Det nevnte tilskudd i vannføringen gir med den samlede nyttbare fallhøide (107,5 meter) ca. 759 naturhestekrefter.

Kraftøkningen ved reguleringen kan således ikke bringe den inn under reguleringsloven.

Departementet finner imidlertid med hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet at andragendet vesentlig hensett til jordskadens størrelse bør behandles etter reguleringsloven av 14de desember 1917.

Det samlede areal som neddemmes ved reguleringens gjennomførelse ved de 2 nu foreliggende alternativer er beregnet til 1170 og 676 mål, henholdsvis ved det mest og minst vidtgående alternativ. Hertil kommer skade på arealer, der ligger nær ned til demmegrensene.

På den annen side bemerkes at skadevirkningene antas vesentlig å dreie sig om denne jordskade og da den berørte grunn er opplyst vesentlig å bestå av utmark, myr, havnegang og skog samt litt slåtteland og dyrket mark, skulde disse dog bli holdt innen rimelige grenser.

Nogen skade for almene interesser skulde efter det opplyste ikke stille sig hindrende for andragendets innvilgelse. Den skade og ulempe som foretagendet vil medføre, må overhodet efter det foreliggende antas å være av mindre betydning i sammenligning med fordelene derved. Der har overensstemmende med lovens § 5, litra g., jfr. § 9 været gitt vedkommende eiere av bruk og vannfall i vassdraget anledning til å ta del i foretagendet. Man finner derfor i henhold til reguleringslovens § 8 med hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet å burde anbefale meddelt reguleringstillatelse efter den fremlagte plan (alt. I og II), idet man forutsetter at departementet i tilfelle vil være bemyndiget til å tillate mindre vesentlige endringer i planene.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Andragendet har været bekjendtgjort på anordnet måte.

Man har utarbeidet et utkast til reguleringsbetingelser, der er vedtatt av Stjørdal herredsstyre i møte den 31te oktober 1921.

Konsesjonen foreslås gitt Stjørdal kommune på ubegrenset tid i henhold til reguleringslovens § 10, punkt 2.

Forsåvidt norske kommuner blir medeiere i reguleringsanlegget vil man likeledes anbefale reguleringskonsesjonen for disses vedkommende gitt på ubegrenset tid. For private vannfallseiere er foreslått en konsesjonstid av 50 år, hvorefter vedkommende vannfallseieres andeler i reguleringsanlegget skal tilfalle staten uten vederlag, hvorhos er betinget innløsningsrett overfor de andeler av anlegget, der måtte tilhøre andre enn staten eller norske kommuner. Innløsningsfristen er satt til 35 år fra konsesjonens dato.

Man antar med hovedstyret at avgiften efter reguleringslovens § 11,1 kan settes til kr. 0,50 til kommuner og kr. 0,50 til staten.

Under henvisning til hvad der ovenfor er anført angående utbedringer og omlegninger av veier, hvor dette nødvendiggjøres ved reguleringen, henleder man oppmerksomheten på de i det nedenfor innlåtte utkast under post 14 foreslåtte bestemmelser.

Av hensyn til fylkesplanen for Nord-Trøndelag vil man anbefale tatt forbehold om at konsesjonæren skal være forpliktet til eventuelt å samarbeide med andre kraftanlegg av hensyn til den almindelige kraftforsyning i distriktet, jfr. utkastets post 15.

Forsåvidt de almindelige konsesjonsvilkår ved reguleringer ved en fremtidig lovrevisjon i emnet i så henseende endres til fordel for konsesjonæren, er det forutsetningen at disse fordeler også gjøres gjeldende for konsesjonæren. Hermed er Stjørdal kommune gjort bekjent.

Under henvisning til utkastets post 17 bemerkes at utferdigelse av damreglement vil bli gjort til gjenstand for særskilt innstilling.

Ved bestemmelsen i utkastets post 22 har man tatt hensyn til at der kan bli spørsmål om ferdsel og fløtning i vassdraget.

Utkastet til betingelser er sålydende:

Utkast

til betingelser for regulering av Gråelven.

1.

Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid.

Dersom vannfall der ikke tilhører staten eller norske kommuner deltar i reguleringen eller blir medeier i reguleringsanleggene gjelder konsesjonen for disses vedkommende i femti år fra konsesjonens datum.

Ved konsesjonstidens utløp tilfaller disse vannfallseieres andele i reguleringsanleggene staten uten vederlag.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras. De utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

I det 35te år efterat konsesjonen er gitt, skal staten kunne innløse de andele av anleggene, der måtte tilhøre andre enn staten eller norske kommuner. Benytter staten sig ikke herav skal den i det 10de år derefter ha samme adgang og således videre hvert 10de år. Bestemmelsen om innløsning må være meldt vedkommende eier 5 år i forveien. Innløsningssummen blir å beregne under hensyn til, at grunnstykker og rettigheter samt vannbygningsarbeider og hus har en verdi svarende til, hvad de bevislig har kostet ved erhvervelsen med fradrag for amortisasjon i 50 år. Annet tilbehør takseres efter den tekniske verdi efter skjønn på statens bekostning. Av den således fastsatte sum for det hele anlegg utbetales vedkommende eier en anpart svarende til hans andel i anlegget.

Anleggene skal ved innløsningen være i full driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn av uvillige menn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning

Meddelte vassdragkonsesjoner.

å utføre, hvad skjønnet i så henseende måtte bestemme.

3.

For den økning av vannkraften som innvendes ved reguleringen skal der erlegges følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. natur hk.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 0,50 pr. natur hk.

Økningen av vannkraften beregnes på grunnlag av den økning av vassdragets vannføring som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet ved tidligere tillatte reguleringer i vassdraget. Ved beregning av økningen forutsettes det, at magasinene utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hvad der i hvert enkelt tilfelle skal ansees som den ved reguleringen innvunne økning av vannkraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter intrer etterhvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

4.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 3 og om kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 20, blir forsåvidt de ikke er fastsatt av Kongen, med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle å gi av vedkommende regjeringsdepartement. Avgifter har samme pantsikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

5.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanleggene, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av vedkommende departement. Anleggene skal utføres på en solid måte. Deres utførelse såvel som deres senere vedlikehold

og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

6.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år, etterat konsesjonen er gitt og fullføres innen en yderligere frist av 5 år.

I fristene medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

7.

Arbeidet skal såvidt mulig utføres ved funksjonærer og arbeidere, som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Norsk arbeide og norsk materiell anvendes forsåvidt dette kan fåes like godt, tilstrekkelig hurtig og for en pris, som ikke med mere enn 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiell kan fåes fra utlandet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra disse regler, når særegne hensyn gjør det påkrevet.

8.

Forsikring tegnes fortrinsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

9.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet, når de bortkastes eller ødelegges og da bare med deres virkelige verdi beregnet efter hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert årsregnskap anvendes til almenntilgjældning for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange

Meddelte vassdragkonsesjoner.

ken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for, at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser, som vedkommende regjeringsdepartement gir til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikk blandt den befolkning, som er knyttet til anlegget.

11.

Såfremt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidenes utførelse av det offentlige finnes nødvendig, plikter konsesjonæren å utrede utgiftene derved.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til efter nærmere bestemmelse av medisinalstyrelsen å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige lægehjelp og å holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

13.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom — alt efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å opsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leiet hos ham. Uenighet om hvorvidt opsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

14.

Konsesjonæren er forpliktet til, i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer, å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandssettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter antas å bli særlig øket ved an-

leggsarbeidet. Veier, broer og kaier, som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, forsåvidt departementet finner, at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

Konsesjonæren skal ombygge veier, broer og kaier, hvor dette nødvendiggjøres ved reguleringen. Videre skal han utføre de foranstaltninger, som fylkesveistyret finner nødvendig for såvidt mulig å avhjelpe skade og ulempe, som for almenheten måtte opstå på is- og vinterveier.

Fylkesveistyrets avgjørelse kan innankes for departementet.

15.

Konsesjonæren er forpliktet til, efter bestemmelse av vedkommende departement og på vilkår som dette fastsetter å samarbeide med andre kraftanlegg, når dette finnes hensiktsmessig av hensyn til den almindelige kraftforsyning.

Konsesjonæren plikter på egen bekostning å foreta de forandringer av anlegget, som måtte finnes påkrevet av hensyn til sådant samarbeide. Bestemmelse herom treffes av departementet. Der tas ved avgjørelsen størst mulig hensyn til anleggets økonomiske forhold.

16.

Ved damanlegget skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggets eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse. Anleggets eier må uten godtgjørelse finne sig i den bruk av anlegget, som skjer i krigsøiemed.

17.

Reguleringsdammene skal manøvreres overensstemmende med et reglement, som Kongen på forhånd utferdiger. Norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes, før manøvreringsreglement, er fastsatt.

18.

Reguleringsanleggets eier skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. Den tillatte opdemningshøide og den tillatte laveste tapningsgrense betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker, som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter, som konsesjonæren måtte la opta i anledning av anlegget, skal tilstilles Norges Geografiske Opmaaling med opplysning om, hvordan målingene er utført.

19.

Eieren skal uten vederlag for det utførte anlegg finne sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vassdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt, og han skal vederlagsfritt avgi fornødent driftsvann til mulige senere kanalprosjekt for statens regning.

20.

De vannfalls- og brukseiere som benytter sig av det ved reguleringen innvunne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer efterhvert som utbygning skjer, inntil 10 pct. av den for hvert vannfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 3). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pct. av kraften.

Når 30 år er forløpet fra konsesjonens meddelelse, kan de kommuner, hvis interesser berøres av reguleringen uansett den ovenfor betingede procent for kraftavgivelse og uten hinder av den foran fastsatte begrensning med Kongens samtykke efterhvert som kraft blir ledig, kreve avgitt fra de av vassdragets vannfall der tilhører norske kommuner yderligere kraft såvidt fornødent til å dekke deres eget behov eller til å forsyne deres innvånere med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

Kraften avgis i den form, hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas efter departe-

mentets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lock-out, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 pct. rente av anleggs-kapitalen — med tillegg av 20 pct. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellem vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft, og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

21.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vannfalls- eller brukseier, som ikke er medeier i reguleringsanlegget, tilladelse til å benytte driftsvann som er innvunnet ved reguleringen mot en årlig godtgjørelse til reguleringsanleggets eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

22.

Reguleringsanleggets eier plikter å treffe sådanne anordninger ved anlegget og i tilfelle i vassdraget nedenfor dette samt å avgi vann i sådan utstrekning, at den almindelige ferdsel og fløtning forulempes så litet som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om hvilke forføyninger han skal treffe, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Skade eller ulempe på ferdselen eller fløtningen, som ikke på denne måte avhjelpes, blir å erstatte overensstemmende med reguleringslovens § 16.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

23.

Reguleringsanleggets eier underkaster sig de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstillede betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggets eier.

24.

Alle heftelser, som hviler på anlegget, faller bort, når og i den utstrekning dette går over til staten i henhold til § 1 eller innløses etter § 2.

25.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende. Et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget, for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Man tillater sig således å

innstille:

Det tillates i medhold av lov av 14de desember 1917 om vassdragsreguleringer Stjørdal kommune å foreta regulering av Grælvassens vassdrag i det vesentlige overensstemmende med fremlagte planer alternativ I og III og på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 4de januar 1922 inntatte betingelser.

2. Trondhjems kommune.

(Fristforlengelse. Jfr. kgl. resol. av 6te juni 1919, bind VI nr. 7.)

Kgl. resol. av 24de mars 1922.

Ved kgl. resolusjon av 6te juni 1919 blev der i medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14de desember 1917 meddelt Trondhjems kommune tillatelse til i det vesentlige overensstemmende med fremlagt plan å foreta regulering av Selbusjøen

samt Stråsjøen, Børsjøen, Dragstsjøen og Sørungen i Nidelvens vassdrag.

Angående denne tillatelse og de til denne knyttede betingelser henvises til Meddelte vassdragskonsesjoner VI side 42 flg. og den sammesteds påberopte st. prp. nr. 190 for 1918.

Blandt konsesjonsbetingelsene var som post 7 opstillet vilkår om at kommunen forpliktet sig til å påbegynne arbeidet innen en frist av 2 år efter tillatelsens meddelelse og fullføre samme innen en ytterligere frist av 5 år eller henholdsvis innen 6te juni 1921 og 6te juni 1926.

Med skrivelse fra fylkesmannen i Sør-Trøndelag fylke av 27de juni 1921 har departementet mottatt et av Trondhjems Elektrisitetsverk under 30te november 1920 innlagt andragende om at fullførelsen av reguleringsarbeidene i omhandlede vassdrag av hensyn til disses omfang og en økonomisk gjennomførelse av samme tillates utsatt til 6te juni 1936.

Der søkes således om en forlengelse av fristen for foretagendets fullførelse med 10 år i henhold til lovens § 12, punkt 1.

Andragendet er sålydende:

«Ved kgl. res. av 6te juni 1919 er der gitt Trondhjems kommune tillatelse til at regulere Selbusjøen m. fl. sjøer i Selbu bl. a. på betingelse av, at arbeidet påbegyndes inden 2 aar og fuldføres inden yderligere 5 aar. Denne frist for arbeidets fuldførelse vilde selv under normale forhold være for kort, naar det tages i betragtning, at der til reguleringens gjennomførelse hører meget omfattende forbygningsarbeider ved elveutløpene i Selbusjøen, arbeider som tildels maa bli at utføre, efterat en sænkning av Selbusjøen har fundet sted. Hertil kommer nu, at det for tiden ikke er mulig at skaffe de for reguleringens gjennomførelse fornødne pengelaan, hvorfor det maa regnes med at byggeomkostningene maa dækkes av elektricitetsverkets driftsoverskud. Med de nuværende salgspriser for den elektriske energi kunde der avsees omtrent kr. 500 000,00 pr. aar til reguleringen, efterat

der var anvendt endel av overskuddet til de aarlig forefaldende utvidelser av fordelingsanlægget. Ved en midlertidig forhøielse av elektricitetsprisene kan der muligens avsees kr. 1 000 000,00 aarlig til reguleringen.

Reguleringsarbeidene er beregnet at ville koste ca. kr. 23 000 000,00 med de nuværende byggepriser. Hertil kommer for elforbygninger i Selbu ca. kr. 9 000 000,00, hvorefter den samlede byggesum blir ca. kr. 32 000 000,00. Selv om byggeprisene reduseres til halvparten av, hvad de er nu, vil der således gaa ca. 16 aar, før reguleringsarbeidet kan tilendebringes ved anvendelse av egne pengemidler.

I forbindelse med reguleringen er det forutsætningen, at den første halvdel av Hyttefossen kraftanlæg skal bygges. Dette vil med nutidens byggepriser kræve et tilleg til de ovenfor angivne summer av ca. kr. 14 000 000,00.

Som det herav vil sees, kræves der til reguleringen saa store beløp, at det maa ansees utelukket for tiden at kunne skaffe disse tilveie, og en forlengelse av fristen for reguleringsens fullførelse blir derfor nødvendig.

Man antar at den korteste frist, som det vil være mulig at overholde, er 15 aar, og man vil foreslaa, at der snaest mulig indsendes andragende om at den i reguleringsstilladelsen angivne frist for reguleringsarbeidets fullførelse forlænges fra 5 til 15 aar.»

Andragendet er under 3dje desember 1920 tiltrått av komiteen for Trondhjems Gasverk og Elektrisitetsverk med følgende bemerkning:

«Kommunen har selvfølgelig den største interesse i å få reguleringen utført så hurtig som mulig. Men det gjelder også om at omkostningene ikke blir større enn at det kan gå an å levere den innvundne kraft til så billig pris at konsumentene vil se sig tjent med å bruke kraften. Skal reguleringen nu forseres med lånemidler, om sådanne kunde skaffes, vil kraften bli for dyr.

Komiteen tiltrer derfor driftsbestyrerens

foran anførte og foreslår at man andrar om at den ved kgl. resolusjon av 6te juni 1919 opstillede frist av 5 år forlenges til 15 år.»

Trondhjems formannskap har under 9de desember s. å. sluttet sig hertil.

Andragendet har av fylkesmannen i Sør-Trøndelag været forelagt Selbu herredsstyre, der i møte den 8de januar 1921 enstemmig har avgitt en erklæring, sålydende:

«Selbu herredsstyre må fraråde, at en forlengelse av anleggstiden fra 5 til 15 år innrømmes. Herredsstyret formener, at før en forlengelse av anleggstiden kan innrømmes, må i det minste arbeidet være påbegynt innen den i konsesjonen og loven fastsatte frist av 2 år og likeså at reguleringsarbeidet må ha pågått i den i loven fastsatte utbygningstid 5 år.

Da først — hvis arbeidet ikke har kunnet fullføres efter planen —, formener herredsstyret at man har adgang til å forlenge fristen en rimelig tid. Man vil protestere imot at lovens frister settes ut av betraktning.

Skulde til tross herfor en forlengelse av anleggstiden bli innrømmet, må dette betinges av, at Selbu's forpliktelse i henhold til overenskomst av 3dje november 1917 å yde Trondhjem gratis inntil 300 hk. til byggearbeider som Trondhjems regulering av Selbusjøen og andre sjøer i vassdraget medfører, ikke utstrekkes utover den i konsesjonen fastsatte tid tilsammen 7 år fra 6te juni 1919.»

I tilslutning til denne uttalelse har Selbu formannskap i skrivelse til departementet av 16de februar s. å. fremholdt følgende:

«Fra Neas utløp i Selbusjøen og ca. 1 km. opover denne elv foregår der årligars i stadig større omfang utgravning fra elvens vestsida mot de såkalte Vikaengene. Skal denne utgravning få fortsette nogen år til, vil denne nå den under arbeide værende hovedvei til Vikhervet. — I Trondhjems planer for korreksjon av elveløpene og re-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

gulering av Selbusjøen er det forutsatt, at en forbygning av elvemølene mot Nea på dette sted skal finne sted. Dette var også en av de momenter som bidrog til at Selbu anbefalte at Trondhjem fikk konsesjon på regulering.

Imøtekommes nu Trondhjems andragende om å få utsatt anleggstiden vil tiden for denne elveforbygning utskytes og stor skade forvoldes.

Man vil derfor ikke undlate å gjøre departementet oppmerksom på dette forhold, for at i tilfelle de nødvendige betingelser kan fastsettes.

Det er en selvfølge, at Selbu fremdeles fastholder sin protest imot en utsettelse av reguleringens utførelse og at man i tilfelle vil gjøre sin rett gjeldende i den utstrekning loven hjemler adgang til, såfremt man føler sig brøstholden derved.

Man forventer derfor at departementet i ethvert tilfelle vil ivareta vår kommunes interesser.»

Klæbu herredsstyre har ved sakens foreleggelse i møte den 29de januar s. å. i det vesentlige sluttet sig til Selbu herredsstyres uttalelse og bemerker derhos blandt annet følgende:

«Det er i Klæbu den vesentlige regulering og de i forbindelse med den stående arbeider kommer til å foregå. Reguleringsarbeidet vil derfor bli av gjennomgripende betydning både hvad veiforhold angår og den i Klæbu forestående regulering av skolekretsene.

Vi tør derfor henstille til det høie departement ikke å fravike de i loven og konsesjonen fastsatte frister.»

Fristforlengelsesandragendet har derhos været oversendt driftsbestyreren for Fjæremsfossens kommunale kraftselskap, som har avgitt en erklæring, datert 23de april 1921, der av kraftselskapets styre under 25de s. m. er tiltrått med bemerkning at det finner å måtte legge avgjørende vekt på den omstendighet at et forsert reguleringsarbeide vil fordyre reguleringen unødig.

Nevnte uttalelse er sålydende:

«Da Fjæremsfossens kommunale kraftselskap, baade som vandfaldseier i Nidelven og som foreløbig leier av endel av den kraft, som Trondhjems Elektricitetsverk er forpligtet til at avgi i henhold til reguleringskonsesjonen, har fælles interesse med Trondhjems Elektricitetsverk av at reguleringen blir billigst mulig, og da det maa forutsættes at den forlængede byggetid vil betinge betragtelige besparelser i reguleringsomkostningerne, og da det desuten er litet trolig at den hele regulering for fuld utbygning av vasdraget vil trænges inden utløpet av de 15 aar, tillater jeg mig at foreslaa at kraftselskapet gir andragendet sin bedste anbefaling under forudsætning av at der snarest mulig utføres saa meget av reguleringen, at den nødvendige forøkelse av vandføringen for avhjælpelse av den fortiden herskende elektricitetsknaphet i Trondhjem og omliggende distrikt paa billigste maate tilveiebringes, og at reguleringen inden byggetiden efterhvert blir utvidet saaledes at disse distrikters behov til enhver tid blir tilfredsstillet og saaledes at Fjæremsfossen til den i kontrakten med Huitfeldt fastsatte tid (1925) rationelt kan utbygges.

De reguleringsarbeider, som er nødvendige for at skaffe en for de nærmeste aar tilstrækkelig økning av vandføringen, vil vistnok ikke kræve forholdsvis store beløb, mens den fulde regulering av Selbusjøen med 2 tapningstunneller og tilhørende store og kostbare forbygningsarbeider ved elveutløpene i Selbusjøen vil kræve meget store summer, og der vil vistnok gaa meget lang tid før der i distriktet vil være behov for al den kraft som derved vil indvindes saa meget mere som den vil bli meget kostbar og ikke konkurransedygtig, hvis reguleringen under de nuværende vanskelige forhold skal forceres færdig i løpet av 5 aar.»

Fylkesmannen har ved andragendets innsendelse referert en uttalelse i saken fra Sør-Trøndelag fylkes elektrisi-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

tetskomité, hvorav fylkesmannen er medlem.

Nevnte komité's beslutning i møte 24de juni 1921 hitsettes:

«Andragendet anbefales innvilget på følgende betingelser:

1. At Trondhjems by vedtar å treffe de foranstaltninger til økning av vannføringen i Nidelven, som departementet i fristens løp finner påkrevet for å tilfredsstillende behovet for elektrisk energi i de interesserte distrikter.
2. At distriktene får adgang til av den kraftmengde som allerede er innvundet og som etterhånden indvindes, uten nogen frist at utta de procent kraft, som konsesjonsvilkårene bestemmer.
3. At Trondhjems by straks går i gang med å utføre de nødvendige forbygningsarbeider i Nea mot Vikaengene for å hindre videre gravninger i elvebreddene.

Komiteens medlem, Nørdbye, ønsket også satt som betingelse:

At Selbus forpliktelse gratis å yde Trondhjems kommune inntil 300 hk. til anvendelse ved de byggearbeider, som Trondhjems regulering av Selbusjøen og andre sjøer i vassdraget medfører i henhold til overenskomst av 3dje november 1917 ikke må utstrekkes utover den i konsesjonen av 6te juni 1919 fastsatte byggetid ialt 7 år fra nevnte dato.»

Med påtegningskrivelse av 19de november s. å. har derhos fylkesmannen fremsendt en skrivelse fra overingeniøren for veivesenet i Sør-Trøndelag av 8de s. m., sålydende:

«Efter hvad der er oplyst av Selbu formannskaps ordfører har Selbu herredsstyre foreslått at en av betingelsen for Trondhjems elektrisitetsverks tillatelse til utsettelse med reguleringen i Selbusjøen burde være, at elektrisitetsverket blev forpliktet til snarest å utføre en elforbygning mot Nea ved Vikhvervet i Selbu. Lokalkjente mener nemlig, at de senere års sterke grav-

ning ovenfor Teigen bro må tilskrives at elektrisitetsverket i de senere år ved den midlertidige regulering holder Selbusjøens vannstand høiere enn normalt i en lengere tid av året.

Da en fortsatt gravning på dette sted kan komme til å true den under opførelse værende nye Teigen bro og tilstøtende vei over Vikenget har jeg tilskrevet Trondhjems elektrisitetsverk herom, men verket hevder at det ikke har foranlediget nogen sterkere gravning, og at der hverken i konsesjonen eller under ekspropriasjonsskjønnet er pålagt verket nogen plikt til sikring av elvemølen.

I denne anledning tillater jeg mig å forespørre om der fra fylkets elektrisitetskomité er tatt forbehold som ovenfor først antydnet, og om dette er medtatt i de nye konsesjonsbetingelser som vil bli å utferdige for utsettelsen. Dersom det ikke er medtatt her tillater jeg mig å anmode om at det blir foranlediget medtatt av departementet.»

Man har gitt hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet anledning til å avgi en erklæring i saken, datert 5te oktober 1921, der hitsettes:

«Hovedstyret skal bemerke følgende:

Det må medgis at det under de forhåndenværende forhold vil ha sine vanskeligheter å fullføre den omhandlede regulering innen den i konsesjonen fastsatte frist. Anleggene er meget store og krever derfor adskillig tid om de skal kunne gjennomføres på en økonomisk måte. Under det herskende høie prisnivå må dette moment tillegges betydelig vekt. Hertil kommer så knapheten på pengemarkedet.

Hovedstyret finner derfor å kunne tilråde at man stiller sig velvillig til andragendet.

Dernæst må man ta standpunkt til spørsmålet om hvorvidt tillatelse til utsettelse skal gjøres avhengig av vilkår, jfr. forslag fra Sør-Trøndelag fylkes elektrisitetskomité, hvis punkter 1 og 2 går ut på at Trondhjem skal treffe de foranstaltninger til økning av vannføringen som departementet

Meddelte vassdragkonsesjoner.

i fristens løp finner påkrevet for å tilfreds-
stille behovet for elektrisk energi i de inter-
esserte distrikter samt at disse skal få ad-
gang til å utta sin andel av kraften uten
varsel.

Hovedstyret gjør i anledning herav op-
merksom på at man efter reguleringsbetin-
gelsenes post 23 bare kan kreve avstått
kraft «etterhvert som utbygning skjer». Skulde den tanke som synes å ligge til grunn for komiteens forslag gjennomføres, vilde det derfor ikke være nok å kreve at vannføringen skal økes. — Hovedstyret har imidlertid ikke kunnet overbevise sig om nødvendigheten av å gjøre adgang til utsettelse av byggefristen avhengig av ytterligere vilkår på dette punkt. Man minner om at der for tiden pågår drøftelse om kraftlevering fra Trondhjems anlegg i Lersfossene til Fjeremsfossens kommunale kraftselskap, se hovedstyrets skrivelse til departementet av 13de juli og departementets ekspedisjon til fylket av 15de august d. å. Efter det i denne forbindelse foreliggende er der håp om en mindelig ordning, hvor-
etter nevnte kraftselskap der forsyner det omliggende distrikt skulde få sitt behov tilfredsstillet for de nærmeste år fremover. Samtidig er efter hvad man må anta utbygning av Fjeremsfossen forholdsvis nær forestående. — Man må også ha for øie at Sør-Trøndelag har planlagt utbygning av Lundesokna for elektrisitetsforsyning, og at fylket dessuten om det ønskes kan få tilførsel fra Nord-Trøndelags anlegg i Folla.

Komiteen foreslår videre at konsesjons-
haveren straks skal gå igang med å utføre
forbygninger mot Nea ved Vikaengene for å
hindre gravninger i elvebredden, jfr. dens
forslag punkt 3. Ved dette spørsmåls be-
dømmelse må man erindre at de i regule-
ringsplanen forutsatte forbygninger ved
Neas utløp hadde til hensikt å forebygge
gravninger som følge av den planlagte sen-
king av sjøen. Denne er ennå ikke kommet
til utførelse og det er såvidt man har op-
fattet stillingen heller ikke meningen å gjen-
nemføre den foreløbig. Under disse omsten-
digheter mener hovedstyret at man ikke bør

gjøre en tillatelse til utsettelse med å full-
føre reguleringsarbeidet avhengig av at
Trondhjem går igang med disse forbygnings-
arbeider, før en senkning av sjøens lav-
vann gjør det nødvendig.

Endelig har et av fylkeskomiteens med-
lemmer med tilslutning av Selbu og Klæbu
herredsstyrer foreslått betinget at Selbu
kommunes forpliktelse til gratis å levere til
Trondhjems kommune inntil 300 hk. til an-
vendelse av de byggearbeider som regule-
ringen av Selbusjøen m. v. medfører, ikke
utstrekkes utover den i konsesjonen fast-
satte byggetid, altså 7 år fra 6te juni 1919.
— Den inngåtte overenskomst der finnes
trykt som bilag til innst. S. LVII for 1918
går i hovedsaken ut på at Trondhjems kom-
mune skal yde Selbu et bidrag på kr.
500 000,00 til utbygning av sistnevnte kom-
munes fall i Slindvassdraget mot at Trond-
hjem får rett til den del av kraftstasjonens
ydelse, som Selbu ikke trenger, til anven-
delse ved de omhandlede byggearbeider.
Kraftmengden er begrenset opad til 300 hk.

Hovedstyret har efter overveielse ikke
funnet tilstrekkelig grunn til å foreslå at
den omsøkte forlengelse gjøres avhengig av
at denne overenskomst endres.

I henhold til ovenstående anbefaler
hovedstyret at der meddeles tillatelse til å
forlengte fristen for reguleringsarbeidets full-
førelse med 10 år.

Man antar at tillatelsen ikke bør gjøres
avhengig av særlige betingelser.»

Departementet finner under hen-
syn til de foreliggende forhold med hoved-
styret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet
å måtte anbefale en forlengelse av utbyg-
ningsfristen.

Man finner imidlertid efter omstendig-
hetene ikke å kunne anbefale lengere ut-
settelse med fullførelsen av anlegget enn 5
år. Hvis forholdene ved utløpet av denne
frist gjør ytterligere forlengelse av bygge-
tiden påkrevet må saken bli å opta til ny
behandling.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Idet man forevrig slutter sig til det av hovedstyret anførte, antar man at der ikke i forbindelse med tillatelsen bør oppstilles særlige betingelser.

Man tillater sig således å

innstille:

Den ved kgl. resolusjon av 6te juni 1919 fastsatte frist for fullførelse av Trondhjemas kommunes regulering av Selbusjøen med flere sjøer i Nidelvens vassdrag forlenges med 5 år til 6te juni 1931.

3. The Bede Metal & Chemical Co. Ltd.

(Erhverv av vannrettigheter i Gaulas vassdrag).

Kgl. resol. av 7de april 1922.

Fra det engelske selskap The Bede Metal & Chemical Co., Ltd., som driver Killingdal grube, pr. Reitan st., i Aalen innkom til departementet høsten 1920 et andragende om tillatelse til å erverve endel vannrettigheter m. v. i Gaula for utvidelse av selskapets der-værende kraftanlegg.

Andragendet, som er datert 3dje september 1920, er sålydende:

«Undertegnede, der driver Killingdal Grube i Aalen opførte med kgl. tilladelse i 1906 en kraftstation i Gula umiddelbart ved Reitan station. Denne kraftstation, der representerer 325 naturhesterkræfter er utbygget til at yde ca. 200 hk. ved 29 m. netto faldhøide og 0,7 m.³ vandføring. Hittil har dog disse hesterkræfter ikke været tilstede i vandfattede tider, saaledes har det indtruffet at elven har været praktisk talt tør selv om sommeren, likesom det hver vinter er et aarvist tilbagevendende forhold at vandføringen avtar fra 0,7 m.³ pr. sek. fra ultimo oktober til henimot medio december, fra hvilken tid vandføringen kun tillater drift i faa timer daglig indtil ultimo mars, da vandføringen atter stiger og fuld drift kan etableres som regel fra medio april.

Man har derfor seet sig nødt til at an-

skaffe en 100 hk. Dieselmotor, men dette er en meget ufuldkommen ordning.

Ved foretagen ekspropriation i henhold til bergverksloven har vi sikret os og delvis allerede utført regulering av de tre sjøer, der findes i nedalagsfeltet, nemlig Fjeldsjøen, Busjøen og Nersjøen.

Til opnaaelse av 0,7 m.³ regulert vandføring vil det imidlertid være nødvendigt at skaffe et yderligere reguleringsmagasin, hvilket vi haaber at finde i en mindre sjø, Fjeldgjelta, hvor forholdene imidlertid er yderst ugunstige for regulering, men det er den eneste utvei som findes.

Forutsætter man imidlertid gjennomført foranstaaende reguleringer vil vi i vor nu-værende kraftstation altsaa kunne regne med en jevn krafttilgang av 200 hk., som imidlertid ved ny maskininstallation kan økes til 285 elektr. hk.

Imidlertid er vore gruber nu avanceret saa dybt, at det er blit en bydende nødvendighet at tilveiebringe mere kraft for en rationel drift.

Det vil saaledes bli nødvendig at installere maskinel mandskapsfordring, overgaa fra haanddrift til drift med komprimert luft, bygge knuseri samt anlægge vaskeri for utnyttelse av den mindreværdige kis samt i det hele indføre maskinel drift, hvor dette lar sig gjøre.

Under disse omstændigheter beregner vi at maatte installere motorer for ialt 460 hk. Paa grund av samtidighetsfactoren haaber vi dog at kunne bli hjulpne med en maskinkraft i kraftstationen paa 400 hk. Hertil maa imidlertid lægges ca. 15 pct. tap i overføring, transformering og fordeling med 60 hk., hvorefter den for vor drift nødvendige maskinkraft kommer op i 460 hk.

Vi har imidlertid herunder ikke reserveret nogen kraft for fremtidige behov og heller ikke til Guldal grube, som agtes undersøkt ved diamantboring til sommeren, og vi finder at vi herfor bør reservere iallefald 100 hk., saaledes at kraftstasjonen bør utbygges for 560 hk. Denne kraft kan vi omtrent opnaa ved at flytte vor kraftstation ca. 800 m. ned i elven, hvorved vi opnaar 535 hk.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

ved et nettofall av 78 m. Yderligere kraft kan ikke oppnaes. Den derved indvundne kraft utgjør 403 naturhesterkæfter i tillegg til vort allerede utbyggede fald, saaledes at den av os beslaglagte samlede kraft blir 728 naturhesterkæfter og hvorved vi har utbygget alt, der overhodet kan utbygges ved en utbygning. Vi tillater os her den bemerkning at den samlede rørlængde blir 1100 m.

Paa den del av Gula, som derved utbygges, har vi erhvervet kjøpekontrakt som vedlægges i avskrift. Desuten vedlægges et rektangelkart, hvor saavel den nye som gamle station er indtegnet med rødt. Av kontrakten vil det fremgaa at vi for at faa saken ordnet har maattet avstaa 25 elektr. hesterkæfter eller 10 pct. av den indvundne kraft til eierne av faldene, saaledes at der kun vil gjenstaa 510 hk. til vor disposition. Kraften til fosseieerne skal avgives til en pris der dækker produktionsomkostningerne + 20 pct., vel at merke ikke de produktionsomkostninger som paaløper den nyutbyggede kraft, men de gjennemsnitlige produktionsomkostninger for den samlede kraft, hvorved fosseieerne oppnaar at nyte godt av den billige utbygning av vort gamle anlæg. Saavidt vi har forstaaet agter fosseieerne at stille denne kraft til disposition for lys til skolekredsen. Videre har fosseieerne sikret sig (eller transporthavere) forkjøpsret til vort samlede anlæg, naar vi maatte ønske at selge det. Denne ret vil formentlig i sin tid bli overdraget kommunen.

I denne forbindelse undlater vi ikke at paapeke, at vor leiekontrakt for Killingdal grube utløper om 25 aar.

Som det videre vil fremgaa av vedlagte kontrakt er statsbanerne rettighetshavere i elven. Vi har tilskrevet statsbanerne i denne anledning og tilbudt at levere 2 hk. til Reitan station paa samme betingelser og i tillegg til leverancen av de 25 hk. til de øvrige fosseiere.

Vi tror saaledes at ha tat alle mulige hensyn til deres interesser som nu eier faldene, tildels paa vor egen bekostning, idet vi ikke undlater at paapeke, at de fald, vi nu saaledes har til hensigt at utbygge neppe vilde være berettiget at utbygge uten i for-

bindelse med vort gamle anlæg; dette vil forstaaes av at der for utbygningen trænges 840 m. rør for at oppnaa 403 naturhesterkæfter eller ca. 250 eff. hk. elektrisk energi og at vi beregner de samlede anlægsomkostninger til ca. kr. 400 000,00.

Det gjenstaar at berøre forholdet til kommunen:

Aalens kommune har i en række av aar arbeidet med løsningen av sit kraftproblem, bl. a. har den ogsaa undersøgt mulighetene for utbygning av endel av de fald som vi nu har kontrahert. Kommunen fandt imidlertid at forholdene her var for ugunstige og besluttet sig for utbygning av en nedenfor beliggende bielv til Gula, nemlig Rena. Krigen stansede imidlertid kommunens planer, der ikke senere er optat, saavidt vi vet i paavente av, at Sørtrøndelag skal komme til et resultat med sine planer for fylkets elektricitetsforsyning. Hvorvidt disse planer i de nærmeste aar vil includere kraftleverance til Aalen, tør vi ikke uttale os om, men vi forutsætter, at kommunen eller fylket inden faa aar blir nødt til at elektrificere bygden enten fra Rena eller fra fylkets vordende net. Hvadenten det ene eller det andet kommer til utførelse saa vil det for vedkommende anlæg være av betydning at der allerede er oparbeidet et marked for kraften og forsaavidt derfor kommunen skulde ønske det er vi villige til at levere den indtil 50 hk. fra vort nye anlæg levert ved kraftstationens væg og for et tidsrum av 5 aar fra anlæggets fuldførelse. Ved utløpet av de 5 aar eller senere forbeholder vi os ret til at opsi leverancen med et aars varsel, likesom kommunen fra da av eller senere kan opsi kraften med samme varsel. Vi forutsætter herved at kommunen træffer sin bestemmelse, om den ønsker kraften, saa betids, at vi kan ta hensyn hertil ved bygningen av vor kraftstation, der i saa fald maa forsynes med ekstra kraftuttak. Kraften er vi villig til at levere til produktionspris med tillegg av 20 pct.; denne produktionspris vil dog maatte beregnes paa basis av de anlægsomkostninger som utvidelsen av kraftstationen foranlediger og den kraft, som derved er oppnaet, uten hensyn til vort gamle anlæg.

Sammen med den kraft som fosseeierne har forbeholdt sig vil bygden paa denne maatte komme til at disponere 75 hk., hvilket for en kommune av Aalens størrelse bør være fuldt tilstrekkelig for belysning og desuten til motordrift i den lyse tid av døgnet.

Idet vi henviser til foranstaaende tillater vi os herved at andrage om tillatelse til uten tidsbegrensning og kontante avgifter og uten kraftavstaelse utover det vi allerede frivillig yder, at erhverve, utbygge og drive den i vedlagte kontrakt omhandlede elvestrækning med ret for os til i mangel av mindelig overenskomst at ekspropriere grund for fremføring av vor gamle fjernledning ned til den nye kraftstation. Fjernledningen vil bli fremført i nørgater og blir 800 m. lang med 3000 volt spænding 50 perioder trefaset.

Idet vi anmoder om, at den i kontrakten fastsatte akseptfrist paa to aar ikke maa bli oppfattet derhen, at sakens realisation ikke haster før efter utløpet av nævnte tidsrum, tillater vi os at haape paa en hurtig avgjørelse.»

Den i andragendet påberopte kjøpekontrakt av 10de juli 1920 tillikemed rektangelkartet tillater man sig å vedlegge.

Likeså vedlegges gjenpart av en fra selskapet mottatt skrivelse av 14. september s. å. med heri nevnte skrivelser angående vannføringsforholdene m. v. på vedkommende fallstrækning i Gaula.

Andragendet blev av departementet forelagt vassdragdirektøren som under 11te desember 1920 avga følgende uttalelse:

«Det engelske grubeselskap «The Bede Metal & Chemical Co., Ltd.» har søkt om tillatelse til å erhverve endel av elven nedenfor dets i Gaula liggende kraftanlegg til utnyttelse i forbindelse med dette ved å forlengje rørledningen ca. 800 m. nedover og bygge ny kraftstation.

Av andragendet fremgår at den nuværende kraftstation som blev opført med kgl. tillatelse i 1906 er utbygget til å yde ca. 200 hk. ved 29 m. netto fall og 0,7 s.m.³ vannføring. Hittil har man dog ikke fått denne kraftmengde i lavvannsperiodene.

Efter det foreliggende har selskapet ved foretatt ekspropriasjon i henhold til bergverksloven sikret sig rett til og delvis allerede utført reguleringer i tre sjøer i nedslagsfeltet — nemlig Fjeldsjøen, Busjøen og Nersjøen. Det vil imidlertid for å opnå de forutsatte 0,7 s.m.³ være nødvendig å skaffe ytterligere magasin, hvilket man mener å finne i en mindre sjø — Fjeldgjelta — hvor dog forholdene skal være mindre gunstige for regulering.

Imidlertid trenger grubene mere kraft enn de kan opnå på denne måte, og de har derfor tenkt å øke fallhøiden i det nuværende anlegg ved som foran nevnt å forlengje rørledningen og bygge ny kraftstation. Herved ventes opnådd 535 hk. ved en vannføring av 0,7 s.m.³ og et netto fall av 78 m. Ytterligere kraft skulde man ikke kunne få, idet alt som overhodet kan samles i et anlegg da er utbygget. Rørledningen opplyses å få en lengde av 1100 m. Omkostningene ved utvidelsen sees å være beregnet til ca. kr. 400 000,00.

Av andragendet fremgår videre at man for å komme til enighet med grunneiere om erhvervelsen har måttet avstå 25 el. hk. til en pris som dekker de gjennomsnittlige produksjonsomkostninger for den nye og gamle kraft + 20 pct. Likeså har selskapet gått med på å gi fosseeierne (eller transporthavere) forkjøpsrett til det hele anlegg i tilfelle av at man måtte ønske å selge. Ansøkeren gjør opmerksom på at hans leiekontrakt for Kilingdal gruber utløper om 25 år.

Endelig anføres at selskapet har tilbudt å levere statsbanene som rettighetshavere i elven 2 hk. til Reitan st. på ovennevnte vilkår. — Videre er ansøkeren villig til å bortleie 50 hk. for 5 år til kommunen for en pris tilsvarende produksjonsprisen for den nye kraft med tillegg av 20 pct.

På basis herav søkes der om tillatelse til erhverv og utbygning uten tidsbegrensning og kontante avgifter og uten ytterligere kraftavståelse enn ovenfor nevnt.

Vassdragdirektøren har intet særlig å bemerke til den beregnede vannføring og kraft.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Da ansøkeren er et utenlandsk selskap med sete og direksjon i England, må andragendet formentlig bli å behandle efter erhvervslovens § 19, jfr. § 20. Reguleringen — som andragendet såvidt skjønnes ikke omfatter — antas når alle sjøer sees samlet, å medføre en kraftøkning på vel 500 naturhestekrefter i det omhandlede 78 m. høie fall. Hvor stort det samlede nyttbare fall i vassdraget er, har man meget ufullstendig grunnlag til å bedømme. Jeg antar dog man kan være sikker på, at økningen ikke når op i tilsammen 3000 naturhestekrefter. Behandler man Fjeldgjelta alene, utgjør økningen bare en liten brøkdel av disse tall.

Under bedømmelse av hvorvidt der trenges reguleringstillatelse kommer forholdet til de med hjemmel av bergverksloven erhvervede rettigheter i betraktning, et spørsmål som er av juridisk art og som jeg derfor ikke skal gå nærmere inn på.»

Våren 1921 blev dessuten av selskapet innsendt dokumentene vedrørende de med Aalen kommune førte forhandlinger om kraftleie fra det projekterte anlegg. Man vedlegger skrivelse fra selskapet av 7de februar og 21de april 1921 med bilag, hvorav det vil sees, at selskapet har tilbudt Aalen kommune leie av 50 hk. for 25 år efter en årspris av kr. 8 750,00 (= kr. 175,00 pr. hk.) og på visse nærmere vilkår. Aalen herredstyre fattet i den anledning i april 1921 følgende beslutning:

«Man mener, at en leietid på 25 år er akseptabel for kommunen, men å fatte beslutning om leie, pris, eventuelt forskudd på leien m. v. kan herredstyret ikke gjøre idag. Saken må utredes og optas til fornyet behandling, såsnart konsesjonen er fastsatt.

Bygdens elektrisitetskomite anmodes om å undersøke, hvad et ledningsnett gjennom herredet vil koste.»

Saken har dessuten vært forelagt Handelsdepartementet, som i skrivelse av 14de mai 1921 har anført følgende:

«Man har forelagt saken for vedkommende distriktsbergmester, som i skrivelse av

8de f. m. har uttalt bl. a., at det på grunn av Killingdal grubes dybde, de forandrede arbeidsforhold og for å opnå en mere økonomisk drift er nødvendig, at man går over til mere maskinel drift enn tidligere. Regelmessig og mere kraft må da skaffes. Med hensyn til vilkårene for en eventuell konsesjon uttaler bergmesteren, at det i betraktning av, at selskapet er utenlandsk og at dets leiekontrakt angående Killingdal grube utløper om 24 år, bør tilknyttes tillatelsen en bestemmelse om en tidsbegrensning for konsesjonen av 50 år.

Bergmesteren uttaler videre at ved utløpet av konsesjonstiden bør hele anlegget vederlagsfritt tilfalle staten, samt at der for den kraft som leies ut bør settes maksimumspris med revisjon av denne med visse mellomrum.

Departementet skal bemerke, at selskapet i kraft av bergverkslovens § 18 har adgang til å kunne erholde det fornødne vann til drift av sine grubemaskiner, deri innbefattet fornøden grunn til kraftledning.

Efter hvad der er oplyst av bergmesteren antar man at der i det foreliggende tilfelle er sådanne omstendigheter tilstede, som kunde berettige selskapet til å erholde den fornødne kraft ved ekspropriasjon.

Av forskjellige grunne foretrekker imidlertid selskapet istedetfor å benytte denne sin rett efter bergverkslovens § 18 å søke konsesjon på erhvervelse av de omhandlede vannrettigheter.

Da det synes å fremgå av den medfulgte erklæring fra vassdragdirektøren at vannkraften ikke når over en sådan grense at erhvervelsen berøres av kapitel I i lov av 14de desember 1917, vil en eventuell konsesjon bli å gi efter samme lovs kapitel III.

Idet man under henvisning til en telefonsamtale med det særede departement bemerker at man intet har å erindre mot at sakens videre behandling overtas av Arbeidsdepartementet, vil man anbefale at selskapet får den ansøkte erhvervstillatelse.

Med bergmesteren antar man, at der er grunn til å begrense konsesjonens varighet til 50 år.

Meddelte Vassdragkonsesjoner.

Angående spørsmålet om, hvorvidt der av hensyn til grubeforetagendet bør oppstilles særlige vilkår for tillatelsen bemerkes, at man ikke finner nogen sådanne påkrevet.»

Saken blev derpå forelagt Hovedstyret for Vassdrag- og Elektrisitetsvesenet samt Hovedstyret for Statsbanene, sistnevnte til uttalelse spesielt angående konsesjonsansøkingens forhold til jernbanens fallrettigheter i Gaula.

Hovedstyret for Statsbanene har i skrivelse av 3dje mars 1921 bemerket:

«Der haves fra Hovedstyrets side intet å innvende mot at ovennevnte selskap meddeles tillatelse til å utføre den omhandlede kraftstasjon i elven Gula samt konsesjons- og ekspropriasjonstillatelse for en 800 m. lang ledning, mellem selskapets nye og gamle kraftstasjon på sedvanlige betingelser, og under forutsetning av, at jernbanen alltid skal ha adgang til å utta inntil 2 hk. av kraften efter en pris av 165 kr. pr. hk. og år, i henhold til derom allerede bestående kontrakt.»

Hovedstyret for Vassdrag- og Elektrisitetsvesenet har under 7de oktober 1921 avgitt følgende uttalelse:

«Det engelske grubeselskap «The Bede Metal & Chemical Co., Ltd.» som har sete og direksjon i England, driver Killingdal gruber i Aalen som det har leiet. Dets leiekontrakt utløper efter det foreliggende om 24 år. Selskapet opførte i 1906 en kraftstasjon i Gaula nær Reitan stasjon, hvor det utnytter et fall på 29 m. netto og er utbygget til å yde ca. 200 hk. Hittil har man dog ikke fått denne kraftmengde i lavvannsperioden, idet den forutsatte vannføring, 0,7 m.³ da ikke er tilstede. Ved ekspropriasjon i henhold til bergverksloven har selskapet sikret sig rett til og delvis allerede utført regulering i 3 sjøer i nedbørområdet, nemlig Fjellsjøen, Busjøen og Nersjøen. For å få 0,7 m.³ er det nødvendig å skaffe mere magasin, hvilket selskapet håper å få i en mindre sjø Fjellgjelta.

Imidlertid trenger grubene mere kraft

enn de kan få på denne måte. De har derfor tenkt å øke fallhøyden til 78 m. ved å forlenge rørledningen og bygge ny kraftstasjon. Med den ovennevnte vannføring skulde der da kunne skaffes 535 hk. Efter andragendet kan der ikke samles mere i ett anlegg. Omkostningene ved utvidelsen er beregnet til kr. 400 000,00.

Ifølge andragendet har selskapet for å komme til enighet om erhvervelsen måttet avstå til fosseeierne 25 el. hk. til en pris som dekker gjennemsnittlig produksjonsomkostende for den gamle og den nye kraft + 20 pet. Likeledes har det gått med på å gi disse eiere eller transporthavere forkjøpsrett til hele anlegget, hvis det måtte ønske å selge. Selskapet har tilbudt å levere statsbanene som rettighetshavere i elven 2 hk. til Reitan stasjon og er dessuten villig til å bortleie 50 hk. for 5 år til kommunen for produksjonsprisen for den nye kraft med tillegg av 20 pet.

Selskapet søker om tillatelse til uten tidsbegrensning og kontante avgifter og uten kraftavståelse utover det som avståes frivillig å erhverve, utbygge og drive den omhandlede elvestrekning med rett til i mangel av mindelig overenskomst å ekspropriere grunn for fremføring av den gamle fjernledning ned til den nye kraftstasjon.

Vassdragdirektøren anfører i en skrivelse av 11te desember ifjor bl. a. at han «intet særlig har å bemerke til den beregnede vannføring og kraft. Da ansøkeren er et utenlandsk selskap med sete og direksjon i England må andragendet formentlig bli å behandle efter erhvervslovens § 19, jfr. § 20. Reguleringen — som andragendet såvidt skjønnes ikke omfatter — antas når alle sjøer sees samlet å medføre en kraftøkning på vel 500 naturhestekrefter i det omhandlede 78 m. høie fall. Hvor stort det samlede nyttbare fall i vassdraget er har man meget ufullstendig grunnlag til å bedømme. Jeg antar dog man kan være sikker på at økningen ikke når op i tilsammen 3000 naturhestekrefter. Behandler man Fjellgjelta

Meddelte vassdragkonsesjoner.

alene, utgjør økningen bare en liten brøkdel av disse tall.

Selskapet sees å ha forhandlet med Aalen kommune om levering til denne av 50 hk. for et tidsrum av 25 år og etter en årspris av kr. 175,00 pr. hk. Det forutsetter at kommunen betaler leieavgiften på forskudd for 6½ år, omfattende også de 25 hk. som fosseelverne har betinget sig.

Aalen herredsstyre kan ikke skjønnes å ha noget imot at andragendet innvilges. Det finner en leietid av 25 år akseptabel, men vil ikke fatte beslutning om leiepris og eventuelt forskudd m. v. før saken er utredet og konsesjon er gitt.

Handelsdepartementet anfører under 14de mai 1921 bl. a. at selskapet har adgang til i medhold av bergverkslovens § 18 å erholde det fornødne vann til drift av sine grubemaskiner, men ønsker av forskjellige grunner istedet å søke konsesjon. Det anbefaler at selskapet får erhvervstillatelse og antar i tilslutning til en innhentet uttalelse fra bergmesteren at der er grunn til å begrense konsesjonens varighet til 50 år. Departementet finner det av hensyn til grubeforetagendet ikke påkrevet å opstille særlige vilkår for tillatelsen.

I anledning av at jernbanen er angitt å være rettighetshaver på partiet mellom den nuværende kraftstasjon og Vedbekkens utløp har man innhentet uttalelse fra Statsbanens hovedstyre som under 4de august d. å. meddeler at det overfor søkeren har frafalt krav på erstatning, idet det er ganske utelukket for jernbanen å gjøre sig nytte av denne — som hovedstyret betegner den — «formodede» vannrett.

Hovedstyret skal bemerke følgende:

Efter det foreliggende kommer kraftmengden i det omhandlede fall ikke op i en

sådan størrelse at erhvervelsen berøres av kap. I i lov av 14de desember 1917. Da selskapet er utenlandsk trenges der imidlertid konsesjon og andragendet blir formentlig da å behandle efter samme lovs kap. III.

Det antas efter de meddelte opplysninger å være på det rene at søkeren trenger kraft for det omhandlede øiemed og der kan ikke sees å være hensyn tilstede som taler mot innvilgelse, jfr. nevnte lovs § 20. Hovedstyret innstiller derfor på at man stiller sig imøtekommende.

Under drøftelsen av betingelsene har man særlig festet sig ved konsesjonstidens lengde og herunder hatt for øie opplysningen om at søkerens leiekontrakt på grubene utløper om 24 år. Da erhvervelsen skjer for å skaffe kraft til driften synes det å være rimelig at konsesjonen begrenses til det tidsrum for hvilket leiekontrakten gjelder. Med henblikk på den mulighet at leiekontrakten kan bli fornyet skulde det dog kunne gå an å slutte sig til Handelsdepartementets forslag om konsesjon på 50 år, dog således at tillatelsen bortfaller tidligere såfremt bergverket opphører før.

Det bestående anlegg som utnytter endel av det fall der er tenkt å skulle inngå i den nye utbygning har selskapet ikke hjemfallsplikt på og den hertil svarende del av det nye kraftanlegg bør man formentlig ikke kreve skal overgå vederlagsfritt til staten når konsesjonstiden er utløpen. Reguleringsanleggene antas å stå i samme stilling. For disse deles vedkommende har hovedstyret stanset ved å foreslå innløsning. Som forholdene her ligger an synes denne ordning efter omstendighetene å være praktisk og kan ikke skjønnes å gå selskapets interesser for nær. Retten til innløsning av denne del av vannfallet samt grunnstykker og rettigheter kan formentlig bare gjelde i den utstrekning de ikke er erhvervet i medhold av bergverkslovens § 18.

Vilkår om innløsningsrett overensstemmende med reglene i lovens § 2, 19 har man derimot efter forholdene ikke trodd å burde opstille.

Man har videre med utgangspunkt i erhvervslovens § 2, 19 antatt at der bør betinges avgifter til stat og kommuner der foreslås

Meddelte, vasdragkonsesjoner.

beregnet på grunnlag av henholdsvis kr. 0,80 og kr. 0,80 pr. naturhestekraft i den del av fallet som der søkes om tillatelse til å erhverve. Man kommer til de samme totalresultater ved å gå ut fra kr. 0,50 og kr. 0,50 pr. naturhestekraft for det hele fall, en beregningsmåte som etter omstendighetene antas å være praktisk.

Hvis der treffes avtale om avståelse av 50 hk. til Aalen kommune skulde det være upåkrevet å betinge tvungen avståelse. Imidlertid er der ennå ikke kommet nogen overenskomst istand og man har heller ingen vissnet for at parten blir enige. Under disse omstendigheter har man funnet det riktigst å innta vilkår om tvungen avståelse. Som forholdene ligger an synes det rimelig å kreve at der skal avstås 10 pct. av den samlede kraft i fallet, altså også av den del som selskapet tidligere sitter med og forøvrig på vanlige leveringsvilkår. Dessuten foreslås der betinget avstått 5 pct. til staten.

De øvrige betingelser trenger antagelig ikke nogen nærmere begrunnelse.

Man har opfattet andragendet således at der ikke søkes om reguleringstillatelse.

I henhold til ovenstående anbefaler hovedstyret at søkeren får tillatelse til å erverve det omhandlede vannfall på følgende

betingelser:

1.

Utbygning av vannfallet må påbegynnes innen 2 — to år fra konsesjonens datum og vannbygningsarbeidene må fullføres og anleggets drift påbegynnes innen en ytterligere frist av 5 — fem — år.

Driften må ikke uten Kongens samtykke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hvad der måtte være avgitt til bruk for stat eller kommune etter post 4, og sådanne stansninger eller in-

skrenkninger må ikke nogensinde i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlegger selskapet en løpende mulkt stor kr. 25,00 — fem og tyve kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

2.

Konsesjonæren skal ved vannfallets utbygning og kraftanleggets drift bare bruke arbeidere og funksjonærer som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel når spesiell fagkunnskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag nogen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil kr. 25,00 — fem og tyve kroner — for hver person.

3.

Konsesjonæren skal ved vannfallets utbygning og kraftanleggets drift bruke norsk materiell, forsåvidt dette kan fåes like godt, tilstrekkelig hurtig og for en pris som ikke med mere enn 10 — ti — procent overstiger den pris hvortil materiell kan fåes fra utlandet. I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om bruken av norsk materiell, når særegne hensyn gjør det påkrevet.

For overtredelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlegger konsesjonæren for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av inntil 15 — femten — procent av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

4.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inn-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

til 10 pct. av den gjennomsnittlige kraftmengde som vannfallet etter den foretatte utbygning kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet til den kommune, hvor kraftanlegget er beliggende eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pct. av kraften.

Kraften avgis i den form hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, hvad enten ledningene tilhører konsesjonæren eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økede utgifter bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 procent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 procent. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis konsesjonæren leier ut kraft og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagerne kan kommunen eller staten i hvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av et år for hver gang kraft uttas.

Undlater konsesjonæren å levere denne kraft uten vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1.00 pr. dag for hver kv. som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko såvidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

5.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 0,50 pr. naturhestekraft beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde, som vannfallet etter den foretatte utbygning kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner, som Kongen bestemmer av kr. 0,50 pr. naturhestekraft beregnet på samme måte.

Avgiften, hvorav svares 6 pct. rente etter forfall har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

6.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgiftene efter post 5 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 4 skal forsåvidt de ikke er fastsatt av Kongen med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

7.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende vannfallenes utbygning, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte. Dets utførelse såvelsom dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

8.

Når 50 år er forløpet fra konsesjonens datum tilfaller det i medhold av nærværende tillatelse erhvervede vannfall, grunnstykker og rettigheter samt $\frac{40}{75}$ av alle de innretninger hvorigjennem vannets løp og leie forandres såsom damanlegg, kanaler, tunneller, bassenger, rørledninger m. m. kraftstasjon med tilhørende maskineri og annet tilbehør samt arbeiderboliger og andre bygninger som hører med til kraftanlegget staten med full eieendomsrett og uten vederlag. Hvilke bygninger

Meddelte vassdragkonsesjoner.

og innretninger som hører med til kraftanlegget avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Staten forbeholdes derhos rett til å innløse den øvrige del av vannfallet tillikemed reguleringsanlegg med tilbehør, grunnstykker og rettigheter og ^{29/78} av utbygningsanlegget med tilbehør, jfr. ovenstående spesifikasjon. (Retten til innløsning av vannfall, grunnstykker og rettigheter gjelder dog bare i den utstrekning de ikke er erhvervet i medhold av bergverkslovens § 18). Denne del av vannfall, grunnstykker og rettigheter betales med hvad de bevislig har kostet ved erhvervelsen og anleggene med tilbehør efter teknisk verdi der i fornødent fall fastsettes ved skjønn på statens bekostning.

Anlegget med installert maskineri skal ved konsesjonstidens utløp være i full driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle avgjøres ved skjønn av uvillige menn på konsesjonærens bekostning. Konsesjonæren plikter på egen bekostning å utføre hvad skjønnen i så henseende måtte bestemme.

Såfremt selskapets bergverksrettigheter av hvilkensomhelst grunn måtte opphøre før konsesjonstidens utløp opphører også nærværende konsesjon og vannfallene m. v. overgår til staten efter de samme regler som ved konsesjonstidens utløp.

9.

Konsesjonæren skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevet og stille det innvundne materiale til disposisjon for det offentlige.

10.

Konsesjonæren underkaster sig de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstillede betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av konsesjonæren.

11.

Forsåvidt der måtte påhvile de konsederte eiendommer eldre pantheftelser, servituter av

vesentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, plikter konsesjonæren innen to år å fjerne disse eller sørge for at de viker prioritet for de i konsesjonen pålagte forpliktelser, derunder mulkt, som måtte pålegges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates å forbli stående. Alle heftelser som efter konsesjonens tinglysning (jfr. post 13) er påført vedkommende eiendommer og som måtte eksistere på den tid da anlegget tilfaller staten bortfaller som ugyldige.

12.

Overtredes bestemmelsene i post 11 er den ved nærværende resolusjon meddelte tillatelse bortfalt og selskapet underkastet bestemmelsene i lov om erhvervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14de desember 1917, §§ 31 og 32, jfr. § 34.

13.

Idet konsesjonæren vedtar foranstående betingelser for konsesjon på vedkommende eiendoms erhvervelser som forpliktende for sig og de konsederte eiendommer, inngår han på at nærværende konsesjon, som ikke kan overdras uten kongelig tillatelse på konsesjonærens bekostning tinglyses ved hans verneting og innen de jurisdiksjoner, hvor de konsederte eiendommer og anlegg m. v. er beliggende.

Foranstående betingelsers post 8 blir på samme måte å tinglyse vedkommende konsesjonærens øvrige eiendommer.

Konsesjonæren skal innen 2 år innsende til departementet konduktørkart over samtlige de av ham erhvervede eiendommer og rettigheter. Likeledes har konsesjonæren å avgi meddelelse om de eiendommer som er eller senere måtte bli erhvervet og for hvis vedkommende der skal skje tinglysning av post 8.

I skrivelse av 13de desember 1921 har selskapet meddelt, at det mot 10 pct. forhøielse av kjøpesummen har opnådd selgernes frafallelse av den i kjøpekontrakten betingede forkjøpsrett.

I skrivelse av 16de februar 1922 har selskapet meddelt, at den ansøkte ekspropria-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

sjonstillatelse for en fjernledning mellom den gamle og den nye kraftstasjon ikke lenger behøves, idet selskapet har ordnet sig med samtlige interesserte i mindelighet.

Departementet skal bemerke:

De i konsesjonsandragendet omhandlede vannrettigheter i Gaula vil ifølge vassdragdirektørens uttalelse ikke kunne utbringes til de i lov om erhvervelse av vannfall m. v. av 14de desember 1917, kap. 1, § 1 angitte kraftmengder.

Konsesjonssøkeren The Bede Metal & Chemical Co., Ltd., er et utenlandsk selskap, registrert i Gauldalen, hvor det i en årrekke har drevet Killingdals grube i Aalen herred. Selskapets sete og direksjon er i England.

Det foreliggende konsesjonsandragende vil således bli å behandle overensstemmende med erhvervslovens kap. 3, § 19, jfr. § 20, hvorefter tillatelse til å erverve de her omhandlede fallrettigheter m. v. vil kunne meddeles av Kongen, forsåvidt ikke almene hensyn taler derimot. Der antas i nærværende tilfelle ikke å foreligge sådanne hensyn.

Departementet vil i tilslutning til hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet anbefale, at konsesjonssøkeren The Bede Metal & Chemical Co., Ltd., meddeles den ansøkte tillatelse til å erverve de i kjøpekontrakten av 10de juli 1920 omhandlede vannrettigheter i Gaula.

Med hensyn til vilkårene for konsesjonens meddelelse skal man bemerke, at der i medhold av erhvervslovens § 19, 2net ledd er adgang til å fastsette sådanne betingelser som finnes påkrevet av almene hensyn.

Efter herom stedfunne forhandlinger vil departementet kunne anbefale tillatelsen meddelt på betingelser overensstemmende med nedenstående utkast, som ifølge meddelelse fra den administrerende direktør er vedtatt av selskapets direksjon.

Fristen for påbegynnelse av vannfallets utbygning er, som det sees, satt til 2 år og for utbygningens fullføring og påbegynnelsen av anleggets drift til ytterligere 5 år (jfr. ut-

kastets § 1). Disse frister er overensstemmende med grunnreglene i erhvervslovens § 2, 3.

I § 2 er oppstillet de vanlige betingelser om anvendelse av norske arbeidere og funksjonærer ved såvel vannfallets utbygning som kraftanleggets drift. Det bemerkes, at departementet ifølge henstilling herom har gitt selskapet tilsagn om, at der for grubens bestyrer i hans egenskap som chef også for kraftanlegget vil kunne påregnes dispensasjon fra bestemmelsen, når dette måtte finnes begrunnet i driftsmessige forhold.

Ennvidere er planene for kraftanlegget forbeholdt forelagt departementet til approbasjon, forinnen arbeidet påbegynnes, likesom anleggets senere vedlikehold og drift skal være undergitt offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter blir å utrede av anleggets eier (jfr. utkastets § 7).

Ad. § 4.

Der er forbeholdt avstått inntil 10 pct. til kommuner og inntil 5 pct. til staten av vannfallets gjennomsnittlige kraftmengde. Kraften skal leveres efter en maksimalpris, beregnet på å dekke produksjonsomkostningene for det hele anlegg — deri innbefattet 6 pct. rente av anleggskapitalen med tillegg av 20 pct.

Det er forøvrig forutsetningen, at den vannfallets selgere og eventuelt Aalen kommune kontraktmessig sikrede kraft kommer til fra drag i konsesjonskraften, likesom man har tilsagt å kunne anbefale, at de staten betingede 5 pct. eventuelt overlates kommunen på betingelse av, at der sikres jernbanen 2 el. hk.

Begrensningen, hvorefter procentkraften til stat og kommune (resp. 10 og 5 pct.) ikke skal overstige tilsammen 75 hk., sålenge regulert vannføring ikke overstiger 0,7 m.³ sek., er oppstillet av hensyn til det i forhold til bedriftens behov beskedne energikvantum, som gruberne selv efter utbygningens gjennomføring vil få til disposisjon.

Bestemmelsen om, at procentkraften ikke pliktes levert i tiden mellom kl. 12 natt til 6 morgen eller på helligdager, når der er fullt dagslys er begrunnet i faren for at der selv med den forutsatte regulerte vannføring av

Meddelte vassdragkonsesjonen.

0,7 m.³ sek. til sine tider fremdeles kunde inn-
treffe vannmangel, hvorfor selskapet iøvrig
også av driftstekniske grunne har funnet å
måtte omlegge den fremtidige grubedrift med
det for øie, at stort sett nattarbeide mellem
kl. 12 og 6 bortfaller.

De aarlige avgifter har departementet ef-
ter omstendighetene funnet å kunne sette til
kr. 0,25 pr. naturhestekraft til stat og kr. 0,25
til kommuner.

Ad. § 8. Konsesjonstiden er satt til 50 år.

Selskapet har bestemt vegret sig for å
anta det av hovedstyret foreslåtte og av de-
partementet oprindelig forelagte vilkår om de
nyerhvervede vannrettigheters og nye an-
leggsdeles vederlagsfri overgang
til det offentlige ved konsesjonstidens utløp.
Man har derfor funnet å kunne opgi kravet
herom og istedet betinget staten innløsningsrett
til det hele vannfall med
kraftanlegg. Det nuværende vannkraftanlegg
med tilhørende rettigheter, som er i selska-
pets konsesjonsfri eie på ubegrenset tid, vil
herigjennem komme under konsesjon og se-
nest efter 50 års forløp kunne innløses av
staten sammen med de nye fallrettigheter og
anleggsdele. Det er også tatt i betraktning at
selskapet efter det foreliggende vilde ha kun-
net skaffe sig de for øiemedet nødvendige
vannrettigheter m. v. gjennom ekspropriasjon
i henhold til bergverksloven. Og endelig er
tilbørlig hensyn tatt til det projekterte fore-
tagendes store direkte og indirekte betydning
for Aalen kommune såvelsom til det offent-
liges interesse i, at der sikres en i driftstek-
nisk henseende rasjonel utvikling av Killing-
dals grubedrift.

Innløsningsvilkårene er fastsatt således,
at vannfallet med grunnstykker og rettighe-
ter, vannbygnings- og reguleringsarbeider
samt hus betales med hvad de bevislig har
kostet konsesjonæren; de relativt lave inn-
kjøps- og utbygningsomkostninger for den
eldre del av anlegget vil herigjennem komme
staten tilgode. Rørledninger, maskiner og an-
net tilbehør innløses for deres tekniske verdi,
som i fornødent fall fastsettes ved lovlig
skjønn.

Endelig er det i utkastets § 8, siste ledd,

bestemt, at såfremt selskapets bergverksret-
tigheter av hvilken som helst grunn måtte op-
høre før konsesjonstidens utløp, kan staten
straks innløse vannfallene m. v. efter de
samme regler som ved konsesjonstidens ut-
løp. Ved denne tilføielse er altså staten i til-
feller som nevnt også sikret adgangen til om
ønskelig straks å kunne stille kraftanlegget
til rådighet for en eventuell gjenoptagelse av
grubedriften.

Angående konsesjonsvilkårene forøvrig
skal man nærmere henvisse til det vedtatte ut-
kast, der er sålydende:

Utkast

til konsesjonsbetingelser for The Bede Metal
& Chemical Co., Ltd.

1.

Utbygning av vannfallet må påbegynnes
innen 2 — to — år fra konsesjonens datum
og vannbygningsarbeidene må fullføres og
anleggets drift påbegynnes innen en ytterli-
gere frist av 5 — fem — år.

2.

Konsesjonæren skal ved vannfallets ut-
bygning og kraftanleggets drift bare bruke ar-
beidere og funksjonærer som har norsk inn-
fødsrett eller statsborgerrett.

Vedkommende departement kan tilstede
undtagelse fra denne regel, når spesiell fag-
kunnskap eller øvelse eller lignende hensyn
gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag nogen i strid med foran-
stående bestemmelser er i konsesjonærens tje-
neste, erlegges til statskassen en løpende
mulkt stor inntil kr. 25,00 — fem og tyve
kroner — for hver person.

3.

Konsesjonæren skal ved vannfallets ut-
bygning og kraftanleggets drift bruke norsk
materiell, forsåvidt dette kan fåes like godt,
tilstrekkelig hurtig og for en pris som ikke
med mere enn 10 — ti — prosent overstiger
den pris hvortil materiell kan fåes fra ut-
landet. I tilfelle av tvist herom avgjøres
spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede

Meddelte vassdragkonsesjoner.

undtagelse fra regelen om bruken av norsk materiell, når særegne hensyn gjør det påkrevet.

For overtredelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlegger konsesjonæren for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av inntil 15 — femten — prosent av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

4.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pct. av den gjennomsnittlige kraftmengde som vannfallet efter den foretatte utbygning kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet til den kommune, hvor kraftanlegget er beliggende eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pct. av kraften. Prosentkraften til stat og kommune skal ikke overstige tilsammen 75 hk., sålenge regulert vannføring ikke overstiger 0,7 m.³ sek.

Kraften avgis i den form hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas efter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet, hvad enten ledningene tilhører konsesjonæren eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økede utgifter bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke. Konsesjonæren plikter dog ikke å levere kraft fra kl. 12 natt til 6 morgen samt på helligdager, når der er fullt dagslys, medmindre kraftstasjonen av hensyn til bedriften holdes gående i de nevnte tidsrum.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produktionsomkostningene for det hele anlegg — deri innbefattet 6 pct. rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 pct. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellem vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan

såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis konsesjonæren leier ut kraft og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagerne kan kommunen eller staten i hvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av et år for hver gang kraft uttas.

Undlater konsesjonæren å levere denne kraft uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han efter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1,00 pr. dag for hver kw. som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko såvidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

5.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 0,25 pr. naturhestekraft beregnet efter den gjennomsnittlige kraftmengde, som vannfallet efter den foretatte utbygning kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 0,25 pr. naturhestekraft beregnet på samme måte. Avgiften, hvorav svares 6 pct. rente efter forfall, har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

6.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgiftene efter post 5' og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 4, skal forsåvidt de ikke er fastsatt av Kongen med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

7.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplys-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

ninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende vannfallenes utbygning, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte. Dets utførelse såvelsom dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

8.

Konsesjonen meddeles for et tidsrum av 50 år, regnet fra resolusjonens datum.

Ved konsesjonstidens utløp skal staten ha rett til å innløse det hele vannfall — o: innbefattet den selskapet forut tilhørende del — med alle de innretninger, hvorigjennem vannets løp og leie forandres, såsom damanlegg, kanaler, tunneller, basenger, rørledninger m. m., de til utbygningen og kraftanleggene erhvervede grunnstykker og rettigheter, kraftstasjoner med tilhørende maskineri og annet tilbehør, arbeiderboliger og andre bygninger, som hører med til kraftanlegget, samt reguleringsanleggene med tilbehør, grunnstykker og rettigheter.

Vanfallet, grunnstykker og rettigheter, tillikemed vannbygnings- og reguleringsarbeider samt hus betales med, hvad de bevislig har kostet konsesjonæren; rørledninger, maskiner og annet tilbehør innløses for deres tekniske verdi, der i fornødent fall fastsettes ved skjønn på statens bekostning.

Anlegget med installert maskineri skal ved konsesjonstidens utløp være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle avgjøres ved skjønn av uvillige menn på konsesjonærens bekostning. Konsesjonæren plikter på egen bekostning å utføre, hvad skjønnet i så henseende måtte bestemme.

Staten kan overdra sin innløsningsrett til Aalen kommune.

Såfremt selskapets bergverksrettigheter av hvilkensomhelst grunn måtte ophøre før konsesjonstidens utløp, kan staten straks innløse vannfallene m. v. efter de samme regler som ved konsesjonstidens utløp.

9.

Konsesjonæren skal efter nærmere be-

stemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevet og stille det innvundne materiale til disposisjon for det offentlige.

10.

Konsesjonæren underkaster sig de bestemmelse som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av konsesjonæren.

11.

Forsåvidt der måtte påhvile de konsederte eiendommer eldre panteheftelser, servituter av vesentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, plikter konsesjonæren innen to år å fjerne disse eller sørge for at de viker prioritet for de i konsesjonen pålagte forpliktelser, derunder mulker, som måtte pålegges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates å forbli stående. Alle heftelser som efter konsesjonens tinglysning (jfr. post 13) er påført vedkommende eiendommer og som måtte eksistere på den tid da anlegget eventuelt innløses av staten bortfaller som ugyldige.

12.

Overtredes bestemmelsene i post 11 er den ved nærværende resolusjon meddelte tillatelse bortfalt og selskapet underkastet bestemmelsene i lov om erhvervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14de desember 1917, §§ 31 og 32, jfr. § 34.

13.

Idet konsesjonæren vedtar foranstående betingelser for konsesjon på vedkommende eiendomserhvervelser som forpliktende for sig og de konsederte eiendommer, inngår han på at nærværende konsesjon, som ikke kan overdras uten kongelig tillatelse på konsesjonærens bekostning tinglyses ved hans verneting og innen de jurisdiksjoner, hvor de konsederte eiendommer og anlegg m. v. er beliggende.

Meddelelse vassdragkonsesjoner.

Foranstående betingelsers post 8 blir på samme måte å tinglyse vedkommende konsesjonærens øvrige eiendommer.

Konsesjonæren skal innen 2 år innsende til departementet kart over samtlige de av ham erhvervede eiendommer og rettigheter. Konsesjonæren har å avgi meddelelse om de eiendommer som er eller senere måtte bli erhvervet og for hvis vedkommende der skal skjæ tinglysning av post 8.

I henhold til det anførte tillater man sig således å

innstille:

At det i henhold til lov om erhvervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14de desember 1917 § 20, jfr. § 19, tillates det engelske selskap The Bede Metal & Chemical Co., Ltd., å erverve de i fremlagte kjøpekontrakt, datert 10de juli 1920, anførte vannrettigheter m. v. i Gaulas vassdrag på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 7de april 1922 inntatte betingelser.

4. Tromsø kommune.

(Regulering av Skarsfjordvassdraget på Ringvassøen).

Kgl. resol. av 21de april 1922.

Gjennem fylkesmannen i Troms fylke er med påtegningskrivelse av 22de mars 1919 til departementet innkommet et andragende fra borgermesteren i Tromsø av 14de mars s. å. om konsesjon til regulering av Skarsfjordvassdraget på Ringvassøen.

Andragendet er sålydende:

«I henhold til lov av 14de desember 1917 tillater Tromsø kommune sig herved at søke koncession for regulering av Skarsfjordvassdraget paa Ringvassøen i Tromsøysundet herred.

Vassdraget er i sin helhet erhvervet av Tromsø kommune (Tromsø elektricitetsverk) i henhold til kontrakt med opsidderne av 10de september 1918 med tillæg av 10de oktober s. a., og Tromsøysundet kommune har i her-

redstyremøte 12te februar 1919 fraskrevet sig forkjøpsretten til vassdraget. Dette er saa i bystyremøte 12te februar 1919 besluttet utbygget efter de opsatte planer, se beskrivelse herav i vedlagte bilag, idet man dog foreløbig kun gjennomfører «1ste byggetrin».

Den regulering som utføres i dette byggetrin (sænkning av Krokvand) er ikke større end at det kan være tvilsomt om der kræves koncession herfor, idet Krokvandet kun har en mindre del av nedslagsdistriktet, og den kraftydelse der vindes ved reguleringen knapt er større end lovens grænse. Andragende indsendes dog allerede nu herved for den hele regulering ved fuld utbygning, for med en gang at faa fastslaaet betingelserne for gjennomførelse av den endelige plan for fuld utnyttelse.

Av vedlagte bilag fremgaar hvilken kraftydelse vassdraget paaregnes at gi.

Nøiagtige beregninger over kraftydelsen kan dog først foretas efterat vi gjennem direkte maaling i dette vassdrag faar sikkerhet over avløpsforholdene. Foreløbig kan derfor kun skjønsmæssig angis at økningen i kraftydelse ved regulering ved fuld utbygning antas at bli ca. 2 400 naturhestekræfter, idet vi maa forbeholde os at komme tilbake til dette spørsmaal senere. Ved første byggetrin vil økningen i kraftydelse ved regulering bli ca. 500 naturhestekræfter.

Vandene disponeres ifølge vor kjøpekontrakt helt av Tromsø elektricitetsverk, og reguleringen berører saaledes ingen andenmands interesser.

Der findes omkring vandene ingen dyrket eller dyrkbar mark, ei heller skog, beite eller andre eiendomsherligheter der skades ved reguleringen.

Vassdraget anvendes ikke til fløtning eller færdsel av nogen art.

Vassdraget har ikke andre fald egnet til utbygning end det som nu er planlagt utnyttet av Tromsø kommune.

Før reguleringen forutsettes opsat reglement i overensstemmelse med vedlagte utkast.

Meddelte vassdragkoncessjoner.

Da reguleringen foregaar helt paa egen grund, da det ikke kan tænkes at opstaa skade paa andenmands eiendom og da Tromsø kommune er eneste rettighetshaver i vassdraget og skal utnytte dette til at skaffe Tromsø by og dens indvaanere elektrisk kraft (foruten hvad der avstaas av kraft til landkommunen), taler sit for at man her kan anvende lovens § 10 punkt 2 og gi koncession paa ubegrænset tid, idet det ikke kan sees at nogen almene eller private interesser taler herimot.

Av samme grund, og da kraften paa grund av de høie utbygningsomkostninger vil falde byen temmelig dyr, maa man kunne forutsette at der i koncessionen kun betinges avgift efter lovens laveste takster, hvis ikke avgiften i henhold til § 11 punkt 7 helt frafalder. Som det av overslaget sees vil anlægsomkostningerne ved første byggetrin bli ca. kr. 1 525,00 pr. hk. leveret i byen, synkende til ca. kr. 900,00 ved fuld utbygning, alt beregnet efter nuværende priser. Dette er jo dyrt, men paa grund av sin i denne henseende vanskelige beliggenhet — paa en ø langt fra kraftkilderne og kun med mindre vassdrag til disposition — kan Tromsø ikke fra noget andet sted skaffe sig billigere kraft. At anvende lovens adgang til at beregne en høi avgift vil da være urimelig, idet det vil føles som en ekstraskat paa den paa forhaand dyre kraft.

Som tidligere nævnt er det forutsetningen at reguleringen kun for en mindre del gjennomføres i første byggeperiode, idet forbindelsestunellen og damanlægget utsættes til senere, og foreløbig kun Krokvand reguleres ved tapping. Den i § 12 punkt 1 nævnte frist for anlæggets fuldførelse bør derfor kun gjelde den første del av reguleringen. At utføre de øvrige arbeider førend kraftanlæggets belastning kræver det, vil kun lede til et helt unødig rentetap.

Foruten de som bilag hertil oversendte oversigtstegninger forutsettes detaljtegninger senere oversendt i den utstrækning det maatte ønskes.

Gjennem ingeniørerne Nissen og von

Krogh, Kristiania, vil der i tilslutning hertil bli indsendt koncessionsandragende for anlegg av kraftledning i forbindelse med utbygningen av Skarsfjord kraftanlegg, nemlig foreløbig fra Skarsfjord til elektricitetsverkets nuværende kraftstation i Simavik, idet det dog er forutsetningen at der senere skal legges ny fjernledning videre helt frem til byen.»

De i andragendet påberopte bilag tillater man sig å vedlegge.

På foranledning har vassdragdirektøren under 20de mai 1919 avgitt følgende uttalelse angående andragendet:

«Efter det foreliggende utnyttes Skarsfjordvassdraget best på den måte, at man tar ibruk de øverste ca. 24,4 km.² av nedbørområdet til og med Svartevatn som ligger mellom 150 og 160 m. o. h. Planen går ut på regulering av dette og det ovenforliggende Krokvatn dels ved senkning dels ved opdemning ved hjelp av en dam ved Svartevatns utløp. Mellom de 2 sjøer slås en tunnel og utnyttelsen foregår på den måte, at vannet ledes fra Svartevann inn i Krokvatn og derfra i tunnel og rør ned til kraftstasjonen beliggende ved sjøen.

Avstanden til byen angis å være ca. 43 km. Fjernledningen støter omtrent midtveis sammen med ledningen fra byens tidligere kraftverk i Simavik.

Reguleringshøiden i de omhandlede 2 vann er planlagt til 17,4 m. motsvarende et magasin på omkring 50 mill. m.³. Da årsavløpet etter erfaringer fra kommunens søndre liggende anlegg i Simavikvassdraget opgis til 40,5 mill. m.³ får man en betraktelig overregulering, noget som er gjort fordi forholdene i elektrisitetsverkets øvrige vassdrag er vanskelige. Ved å innrette sig med stort magasin i Skarsfjordvassdraget kan man i dårlige år overføre endel av belastningen fra de øvrige anlegg til dette.

Den påregnelige jevnvannføring angis til 1,29 m.³ og fallhøiden til i middel 153,1 m. Den tilsvarende kraftydelse er beregnet til 2 635 naturhestekrefter, hvorav 2 400 antas å være innvunnet ved reguleringen. Med sikte på sterkt varierende belastning forutsettes der

Meddelte vassdragkonsesjoner.

ved fullt ferdig anlegg installert 3 maskiner à 2 400 hk., hvorav det ene i reserve.

Reguleringens omfang i de 2 vann vil fremgå av følgende tabell:

Magasin	H. o. h.	Opdemning	Senkning	Høieste reg.v.s. h. o. h.	Laveste reg.v.s. h. o. h.	Reguleringshøide
Krokvatn	156,4 m.	5,4 m.	12,0 m.	} 161,8 m.	144,4 m.	17,4 m.
Svartevatn	153,8 »	8,0 »	9,4 »			

Utbygningen er tenkt gjennomført i 3 trinn. Ved det første utnyttes bare Krokvatns nedslagsdistrikt, ved det annet slås tunnelen mellom de to vann, og ved det tredje oppføres reguleringsdammen.

Omkostningsoverslaget er kun utarbeidet for første byggetrinn, visende en samlet sum på kr. 1 700 000,00. Ved hjelp av denne skulde der fåes levert i byen 1 115 hk. motsvarende en anleggspris på kr. 1 525,00 pr. hk. Ved senere utbygninger skulde anleggsomkostningene etter de nuværende bygge- og maskinpriser synke til kr. 900,00.

Det opplyses i andragendet, at Tromsø kommune eier vassdraget i sin helhet, og at Tromsøysundet kommune har fraskrevet sig forkjøpsretten til vassdraget.

Ansøkeren mener det kan være tvilsomt om der trenges konsesjon for første byggetrinn, men innsender dog andragende på den hele regulering for å få fastslått betingelsene for en gjennomførelse av den endelige plan. Ifølge andragendet finnes der ingen dyrket eller dyrkbar mark, skog, beite eller andre eiendomshierligheter som skades ved reguleringen, og der drives ikke ferdsel eller fløtning av nogen art.

Der medfølger forslag til damreglement.

Vassdragdirektøren skal bemerke, at man ikke sitter inne med andre opplysninger om avløpsforholdene i vassdraget og de offisielle nedbørmålinger. Etter det foreliggende har jeg intet særlig å anføre i anledning av den av ansøkeren fremlagte kraftberegning.

Vedrørende den bygningstekniske side ved saken bemerkes at jeg i store trekk intet særlig har å innvende mot planen. De innsendte tegninger gir imidlertid ikke tilstrekkelig ma-

teriale til kontrollberegning, da jeg savner oppgave over dimensjoner for damprofil, tunneltversnitt, luker med optrekk, varegrinder m. v.

Jeg forutsetter at der — hvis konsesjon innvilges — som vanlig blir betinget kontroll med anleggets utførelse med bestemmelse om at planene skal være godkjent før arbeidet iverksettes og går da ut fra å kunne komme nærmere tilbake til saken, når det fornødne materiale foreligger.

Det medsendte utkast til reglement antar jeg bør endres endel. Imidlertid ligger forholdene således an at det turde være unødvendig å gå nærmere inn herpå nu.

Vassdragdirektøren antar at det i loven foreskrevne materiale er tilveiebragt i sådan utstrekning som det efter omstendighetene anses nødvendig til sakens bedømmelse.»

Saken har vært oversendt fylkesmannen i Troms til innhentelse av de for sakens realitetsbehandling nødvendige distriktsuttalelser.

Tromsøysund herredsstyre har i møte den 7de juni 1919 avgitt følgende enstemmige uttalelse:

«Under henvisning til herredsstyrets beslutning av 26de april 1919 sak 82 uttales, at herredsstyret er enig med vassdragdirektøren i at utbygningen fremmes i overensstemmelse med de i hans erklæring nevnte betingelser.»

Fylkesmannen i Troms har ved sakens innsendelse under 13de juni 1919 anført følgende:

«Der antas ikke å være andre interesserte, hvem saken bør forelegges til uttalelse.

Jeg anbefaler at andragendet innvilges.»

Saken har dernest vært behandlet av Vassdragkommissjonen i møte 8de—9de juli s. å., hvor der ifølge skrivelse av 16de s. m. tilførtes protokollen bl. a. følgende:

«Efter det foreliggende er der påregnet en kraftydelse døgnet og året rundt av vel 2 600 naturhestekrefter, hvorav 2 400 antas å være innvunnet ved regulering. Det er dermed på det rene, at andragendet må bli å behandle efter reguleringsloven av 14de desember 1917, jfr. dens § 3 litra d.

Ifølge andragendet finnes der ingen dyrket eller dyrkbar mark, skog, beite eller annen eiendomsherlighet som skades ved reguleringen, og der drives efter samme kilde ikke ferdsel eller fløtning av nogen art.

Vassdragkommissjonen antar efter det i saken oplyste at betingelsene for, at reguleringstillatelse kan meddeles er tilstede, jfr. reguleringslovens § 8 og anbefaler derfor sådan tillatelse gitt.

Med hensyn til betingelsene bemerkes følgende:

Efter reguleringslovens § 10 nr. 2 er der adgang til når hensynet til andre almene interesser ikke taler mot det å gi konsesjon på ubegrenset tid for vassdrag, hvis kraft i sin helhet eller for en vesentlig del aktes utnyttet av en norsk kommune eller av flere norske kommuner i fellesskap til kommunens eller kommunenes eget behov eller til å forsyne deres innvånere med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri. Kommisjonen antar efter hvad der er oplyst, at betingelsene for å kunne gi tillatelse på ubegrenset tid er tilstede i nærværende tilfelle.

Kommisjonen har opfattet bestemmelsene i lovens § 10 nr. 5 om innløsning for staten som et påbud og har derfor ved lignende anledninger tatt det op som vilkår også når det gjelder kommunale reguleringer meddelt på ubegrenset tid. Man har vært, og er fremdeles av den opfatning, at et vilkår om innløsningsrett også i disse tilfeller er av meget stor betydning, idet statsmyndighetene derigjennem får et middel til å øve innflydelse på kraftforsyningen i den retning, som utviklingen måtte vise det nødvendig. Vilåret er

efter loven ubetinget, når det gjelder tidsbegrensede konsesjoner og skulde derfor være så meget mere påkrevet, når tiden er ubegrenset. Justisdepartementet sees imidlertid å ha uttalt, at innløsningsrett antas å bortfalle, hvis reguleringstillatelse gis på ubegrenset tid. Hvis denne lovfortolkning, som ikke kan sees å være nærmere begrunnet, vinner tilslutning, er man for tiden berøvet det middel, som nærværende kommisjon har ansett og anser for å være av stor betydning for en hensiktsmessig regulering av den fremtidige kraftforsyning.

Kommisjonen har funnet å måtte bøye sig for den gitte fortolkning og har derfor ikke i nedenstående forslag til betingelser opstillet noget krav om innløsningsrett. Man vil imidlertid anbefale, at spørsmålet tas op til ny drøftelse og at der om nødvendig blir fremsatt forslag til lovendring således at der blir adgang til å opstille sådant vilkår i forbindelse med reguleringskonsesjoner på ubegrenset tid. Det er visstnok så, at adskillige kommunale reguleringer allerede er utført og må ventes å bli realisert i den nærmeste fremtid. Det store antall må imidlertid antas å stå igjen, så adskillig ennu kan vinnes, når det bare blir handlet uten opphold.

For bedømmelse av spørsmålet om avgift foreligger der lite opplysninger. Reguleringsbasenget ligger i sin helhet innen Tromsøysund herreds grenser, mens kraften skal overføres til Tromsø bykommune. Kommisjonen antar, det vil være rimelig å betinge en mindre avgift til stat og kommune og dens flertall (Vassdragdirektøren, Bugge og Bødtker) foreslår denne satt til henholdsvis kr. 0,25 og kr. 0,25 pr. naturhestekraft. Wergeland foreslår den satt til kr. 0,25 og kr. 0,50 og Valentinsen kr. 0,50 og kr. 0,50.

I henhold til bestemmelsene i § 12 nr. 15 har man i post 17 opstillet vilkår om avgivelse av kraft til den kommune, hvor kraftanlegget er beliggende eller andre kommuner. Efter omstendighetene tilråder kommisjonen, at der ikke kreves avstått kraft til staten.

Kommisjonen har intet vesentlig å innvende mot, at den i lovens § 12,1 nevnte frist for anleggets fullføring bare skal gjelde

Meddelte vassdragkonsesjoner.

den første del av reguleringen. Man finner det imidlertid rimelig allerede nu å fastsette tidspunktet for den hele regulerings gjennomførelse og har efter overveielse stanset ved å anbefale denne satt til 12 år regnet fra konsesjonens datum.

De øvrige nedenstående betingelser trenger antagelig ikke nogen nærmere begrunnelse.

I henhold til ovenstående anbefaler Vassdragkommissjonen, at Tromsøy kommune får tillatelse til å regulere Skarsfjordvassdraget på Ringvassøen således:

Krokvatn demmes 5,4 m. og senkes 12 m.

Svartevatn demmes 8,0 m. og senkes 9,4 m.

Samlet reguleringshøide i begge vann 17,4 m.

Reguleringsgrensene er betegnet ved cotene 161,8 og 144,4.

Tillatelsen foreslås gitt på følgende

betingelser:

1.

Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid. Den kan ikke overdras. Det utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den økning av vannkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,25 pr. naturhestekraft.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner, som Kongen bestemmer, kr. 0,25 pr. naturhestekraft.

Økningen av vannkraften beregnes med utgangspunkt i vassdragets lavvannføring før reguleringen som ansettes til 0,1 m.³. Ved beregningen av økningen forsettes det, at magaset utnyttes på en sådan måte, at vannføringen i lavvannperioden blir så jevn som

mulig. Hvad der skal ansees som den ved reguleringen innvundne økning av vannkraften, avgjøres med bindende virkning av departementet efter innstilling av Vassdragkommissjonen.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreer etterhvert som den ved reguleringen innvundne vannkraft tas i bruk.

Valentinsen foreslår avgiften satt til 50 øre til staten og 50 øre til kommunen.

Wergeland foreslår avgiften satt til 25 øre til staten og 50 øre til kommunen.

3.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter efter post 2 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 17 skal, for såvidt de ikke er fastsatt av Kongen, med bindende virkning fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement efter innstilling fra Vassdragkommissjonen.

4.

Arbeidet påbegynnes innen en frist av 2 år, efterat konsesjonen er gitt og 1ste byggetrinn fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Den hele regulering skal være ferdig innen 12 år fra konsesjonens datum.

I fristene medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5.

Arbeidet skal utføres ved funksjonærer og arbeidere, som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Konsesjonæren skal ved bygning og drift av anlegget bruke norsk materiell, for såvidt dette kan fåes like godt, tilstrekkelig hurtig og for en pris, som ikke med mere enn 10 — ti — prosent overstiger den pris hvortil materiell kan fåes fra utlandet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra disse regler, når særegne hensyn gjør det påkrevet.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet, når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med deres virkelige verdi beregnet efter, hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje ved utleveringen. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for, at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser, som vedkommende regjeringsdepartement gir til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikk blandt den befolkning, som er knyttet til anlegget.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til efter nærmere bestemmelser av medisinalstyrelsen å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige lægehjelp og å holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte det offentlige utgiftene ved forsterket politiopsyn.

10.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å opsi arbeiderne fra bekveimeligheter leiet hos ham. Uenighet om hvorvidt opsigelse skyldes arbeidstvist, avgjøres med bindende virkning av departementet.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning, som amtsveistyret bestemmer, å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeide. Veier, broer og kaier, som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten forsåvidt departementet finner, at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

12.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanlegget, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte. Dets utførelse såvelsom dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

13.

Ved damanlegget skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfalle, uten at anleggets eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse. Anleggets eier må uten godtgjørelse finne sig i den bruk av anlegget som skjer i krigsøiemed.

14.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement, som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger, som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsaktytet

Meddelte vassdragkonsesjoner.

kan ikke påbegynnes, før manøvreringsreglementet er fastsatt.

15.

Reguleringsanleggets eier skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvundne materiale til disposisjon for det offentlige. Den tillatte opdemningshøide og den tillatte laveste tapningsgrense betegnes ved et fast og tydelig vannstandsmerke, som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter, som konsesjonæren måtte la opta i anledning av anlegget, skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om, hvordan målingene er utført.

16.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne sig i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

17.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi til den kommune, hvor kraftanlegget er beliggende eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, efter departementets bestemmelse efterhvert som utbygning skjer, inntil 10 pct. av den innvundne økning av kraften (beregnet som angitt i post 2).

Når 30 år er forløpet fra konsesjonens meddelelse kan de samme kommuner, uansett den ovenfor betingede prosent for kraftavgivelse og uten hinder av den foran fastsatte begrensning med Kongens samtykke kreve avgitt ytterligere kraft såvidt fornødent til å dekke deres eget behov eller til å forsyne deres innvånere med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

Kraften avgis i den form, hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas efter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lock-out, må ikke ske uten departementets samtykke.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 pct. rente av anleggs-kapitalen med tillegg av 20 pct. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellem vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft, og kraften til kommune kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

18.

Reguleringsanleggets eier underkaster sig de bestemmelser, som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggets eier.

19.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag, hvor anlegget er beliggende. Et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget, for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Man har efter omstendighetene funnet å kunne sløife betingelse om godtgjørelse en gang for alle. Videre har kommisjonen trodd, at det er overflødig å opstille krav om midler til almindennende virksomhet m. v., og forsamlingslokale, jfr. lovens § 12, 4. Det samme gjelder vilkår om fattigfond efter § 12, 5. Endelig har man funnet det påkrevet å forlange sikkerhetstillelse efter § 12, 16, da ansøkeren er en kommune.

I anledning av konsesjonsspørsmålet har derhos arbeidsutvalget for Troms fylkes elektrisitetskomite på foranledning under 15de september s. å. uttalt bl. a. følgende:

«Av hensyn til ordningen av kraftforsyningsspørsmålet i Troms fylke vilde det være ønskelig om konsesjon blev gitt med det forbehold at Tromsø by tilpliktes å delta i et fylkeskommunalt eventuelt interkommunalt kraftselskap på betingelser som vedkommende regjeringsmyndighet senere måtte bestemme.»

I anledning av sistanførte uttalelse fant man å burde forelegge saken for Elektrisitetsforsyningskommissjonen til erklæring, spesielt angående hensiktamessigheten, av i den eventuelle reguleringskonsesjon å opta sådan tilleggsbestemmelse som av den fylkeskommunale komite foreslått.

Elektrisitetsforsyningskommissjonens uttalelse, avgitt i skrivelse av 27de september 1920 tillater man sig å hitsette:

«Kommissjonen har ikke fundet det rigtig ved opstilling af betingelser for den ansøgte regulerings- og ledningstilladelse at fremtvinge Tromsø bys deltagelse i et fylkeskommunalt eller et interkommunalt kraftselskap.

Kommissjonen er opmærksom paa, at en saadan deltagelse fra Tromsø by vistnok fremtidig vil være av interesse for byen, og dens eget tarv vistnok tilsi en saadan, men som en tvangsmæssig foranstaltning antar kommissjonen at den ikke bør komme — ialfald ikke paa et sadaant grundlag som det foreliggende. Hvis den nu paatænkte utvidelse av byens elektricitetsverk var kommen iveien for eller vilde ha en uheldig indflydelse for fylkets elektricitetsforsyning forøvrig, kunde spørsmålet ha meldt sig om foranstaltninger i en eller anden form for at hindre dette. Men det nu paatænkte anlæg er ikke av denne beskaffenhed. Tværtom vil ialfald, slik som forholdene for tiden er, utbygningen være fornuftig og nødvendig ikke alene for byens kraftforsyning, men ogsaa for forsyning til tilgrænsende distrikter i den utstrækning en distribution utover landdistrikterne maa ansees økonomisk forsvarlig. Saa vidt skjønnes vil kraft fra det paatænkte anlæg baade kunne paaskynde og lette fylkets elektrificeringsopgaver, likeoverfor distrikter, som ikke ligger letvindt til for forsyning fra andre kraftkilder.

Kommissjonen henviser her til en utta-

lelse som er indhentet fra Troms fylkes elektricitetskomite.

Det forekommer kommissjonen at det stillede krav paa kraftavstaaelse er noget vidtgaaende. Kommissjonen skulde tro, at kraftavgivelsen til kommunerne bør sættes i procent av den indvundne kraft, og skulde henstille, at satsen for regulerings- og ledningskonsesjon sættes til 20 pct. av den hele ved utbygningen indvundne kraftmængde.

Kommissjonen tror at de distrikter som antagelig vil kunne forsynes med kraft fra dette anlæg, vistnok for en længere tid vil være tilgodeset med en saadan ydelse.

Da fylket agter at overta forsyningen, er kommissjonen enig i, at kraftavstaaelsen overlates fylket.»

Den av kommissjonen påberopte uttalelse fra styret for Troms fylkes kraftforsyning av 16de august 1920 er en påtegningsskrivelse, hvori nevnte styre henholder sig til en skrivelse fra overingeniøren for fylkets elektrisitetsforsyning av 27de april s. å., sålydende:

«I anledning av den av herr fylkesmannen oversendte sak angående regulering av Skarsfjordvassdraget på Ringvassøy skal jeg idet jeg tillater mig å henvise til planen for Troms fylkes elektrisitetsforsyning få bemerke følgende:

Innen det i planen benevnte «Tromsø-område» finnes der ikke disponibel vannkraft som egner sig for utbygning. Jeg har forutsatt at området foreløbig måtte kunne forsynes med kraft fra Tromsø bys anlegg (det utbyggede Simavik kraftanlegg og det under bygning værende Skarsfjord kraftanlegg) og at området senere, når behovet nødvendiggjør det, tilføres kraft fra Bardufoss.

Hvis man imidlertid ikke kan opnå å få kraft fra Tromsø bys anlegg på nogenlunde rimelige vilkår, anser jeg det for haapløst å søke å skaffe landdistriktet elektrisk energi; idet overføringsutgiftene for kraft fra Bardufoss blir uforholdsmessig store i forhold til den lille kraftmengde man for landdistriktet alene kan gjøre regning på å få avsatt.

Innbyggerantallet i det område som det foreløbig kan være tale om å skaffe elektrisk energi (de i planen helt optrukne ledninger) er ca. 6000. I de nuværende bedrifter innen

Meddelt vassdragkonsesjoner.

dette område er installert ca. 225 hk. (dampmaskiner og ekspl. motorer).

Efter hvad jeg har bragt i erfaring må man regne med en installasjon av ca. 400 hk. ved overgang til elektrisk drift; idet de nuværende maskiners kraftydelse er for liten.

Innbyggerantallet i Tromsø by er ca. 10 000 og i de nuværende bedrifter er installert elektriske motorer med en samlet ydelse paa ca. 600 hk.

Efter planen for utbygningen av Skarsfjordvassdraget er kraftydelsen beregnet til 2635 naturhestekrefter.

Dette vassdrag har meget gode reguleringsmuligheter, og da det er forutsetningen at Skarsfjord og Simavik kraftanlegg skal arbeide sammen, kan man gjøre regning på en samlet toppbelastning på ca. 5000 kw.

Under hensyntagen til dette må det sies å være et meget rimelig forlangende å kreve avstått 800 kw. til landdistriktet i Tromsøområdet. Pr. innbygger blir dette 133 watt. Tromsø by vil da kunne disponere ca. 4200 kw. tilsvarende 420 watt pr. innbygger.

Det må anbefales at fylket får disposisjonsretten over denne kraftmengde.

Ennvidere må det ansees rimelig at kraftprisen ikke fastsettes høiere enn nødvendig for å dekke produksjonsomkostningene.»

Departementet skal bemerke følgende:

Tromsø bykommune søker i elektrisitetsforsyningsøiemed om konsesjon til regulering av Skarsfjordvassdraget på Ringvassøen, Troms fylke.

Ifølge planen tenkes Krokvatn demmet 5,4 m. og senket 12,0 m. og Svartvatn demmet 8,0 m. og senket 9,4 m. Mellom de to vann slåes en tunnel. Kraftstasjonens inntak anbringes i Krokvatn, hvorfra tunnel og rør føres ned til kraftstasjonen i bunden av Skarsfjorden.

Omkring reguleringsbassengene finnes ingen bebyggelse, likesom breddene praktisk talt er uten vegetasjon. Det er derhos opplyst ikke å foregå ferdsel eller fløtning av nogen art i vassdraget. Vassdraget eies angivelig i sin helhet av søkeren, hvorfor ingen eiendoms-

herligheter vil bli berørt. Skadevirkninger av betydning som følge av opdemningene kan således ikke påvises.

Der foreligger grensetvist mellom søkeren og opsitterne på gårdene Stensund og Rydningen i Helgøy herred, idet disse siste påstår sig eiendomsberettiget til Svartvatn m. v., hvorfor konsesjonsansøkeren i tilfelle forsåvidt må gå til ekspropriasjon i henhold til reguleringslovens § 16.

Med den planlagte regulering vil der kunne utbygges en kraftydelse på 2635 naturhestekrefter, hvorav 2400 hk. er innvundet ved reguleringen. Kraftinnvindingen er av stor verdi for Tromsø kommune. På grunn av Skarsfjordvassdragets gunstige reguleringsforhold vil dette vassdrag i samkjøring med søkerens tidligere vannkraftanlegg i Simavik få betydning for sistnevnte anlegg.

Man antar efter det foreliggende at skaden og ulempene ved foretagendet er av mindre betydning sammenlignet med ulempene derved.

Man finner derfor med Vassdragkommissionen å kunne anbefale meddelt tillatelse til den ansøkte regulering i det vesentlige overensstemmende med den fremlagte plan.

Med hensyn til foretagendets bygnings-tekniske side har vassdragdirektøren ikke hatt vesentlige innvendinger å gjøre.

Andragendet har vært bekjentgjort på anordnet måte.

Man forutsetter at departementet i tilfelle vil være bemyndiget til å tillate mindre vesentlige endringer i planen.

Man har utarbeidet et utkast til reguleringsbetingelser, der er vedtatt av Tromsø formannskap.

Ved avfattelsen av betingelsene har man tatt hensyn til at anlegget er kommunalt og at kraften for den vesentligste del vil bli anvendt i den almindelige elektrisitetsforsynings tjeneste.

Man vil derfor i medhold av lovens § 10 punkt 2 anbefale konsesjon på ubegrenset tid.

Forsåvidt private blir medeiere i reguleringsanlegget vil man for deres vedkommende anbefale en konsesjonstid på 50 år.

Bestemmelse om innløsningsrett antas å

Meddelte vassdragkonsesjoner.

måtte bortfalle, såfremt konsesjonen gis på ubegrenset tid.

De årlige avgifter til stat og kommune vil man anbefale satt til henholdsvis kr. 0,10 og kr. 0,25 pr. innvunden naturhestekraft.

Man har efter omstendighetene funnet å kunne samtykke i en trinvis utbygning av vassdraget, således at den samlede utbygning og regulering skal være fullført innen 12 år fra konsesjonens datum.

Under henvisning til Elektrisitetsforsyningskommisjonens ovenfor inntatte erklæring finner man ikke å burde foreslå konsesjonens meddelelse gjort avhengig av vilkår om ansøkerens deltagelse i et fylkeskommunalt kraftselskap.

I utkastets § 13 har man foreslått optatt bestemmelse om plikt for konsesjonæren til å samarbeide med andre kraftanlegg, hvis dette finnes hensiktsmessig av hensyn til den almindelige kraftforsyning.

Bestemmelse herom samt angående anleggets innretning for å muliggjøre sådant samarbeide forutsettes truffet av departementet.

Man antar at den i lovens § 12 punkt 15 fjerde ledd hjemlede adgang til fastsettelse av en høiere grense for kraftavgivelse enn den ordinære bør benyttes i nærværende tilfelle, hvorfor man med Elektrisitetsforsyningskommisjonen har satt kraftavståelsen til kommuner til 20 pct. med adgang til å opta bestemmelsen til revisjon efter 30 års forløp, jfr. utkastets post 19. Kraftavgivelse til staten foreslås ikke betinget.

Bestemmelser om opsamling av fattigfond i henhold til lovens § 12 post 7 og om sikkerhetsstillelse efter lovens § 12 post 16 er funnet unødvendige i nærværende tilfelle, hvor konsesjonæren er Tromsø kommune.

Under henvisning til utkastets post 16 bemerkes at utferdigelse av damreglement vilde bli gjort til gjenstand for særskilt innstilling.

Utkastet til betingelser er sålydende:

Utkast

til betingelser for regulering av Skarsfjordvassdraget på Ringvassøen i Troms fylke.

1.

Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid.

Det utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsattes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vanfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Konsesjonen kan ikke overdras. Der som nogen del av vannfallene nedenfor reguleringsanlegget går ut av Tromsø kommunes eie, ophører konsesjonen, og vedkommende departement kan forby reguleringsanleggets bruk inntil ny konsesjon er meddelt.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den økning av vannkraften som ved reguleringen tilflyter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget, skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,10 pr. naturhestekraft.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner, som Kongen bestemmer, kr. 0,25 pr. naturhestekraft.

Økningen av vannkraften beregnes med utgangspunkt i vassdragets lavvannføring før reguleringen, som ansettes til 0,1 m.³. Ved beregningen av økningen forutsettes det at magasinet utnyttes paa en saadan maate at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hvad der skal ansees som den ved reguleringen innvunne økning av vannkraften, avgjøres med bindende virkning av departementet efter innstilling av Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesen.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreer efterhvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

3.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter efter post 2 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 17, skal, forsåvidt de ikke er fastsatt av Kongen, med bindende virkning fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement efter innstilling fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesen.

Meddelt vassdragkonsesjoner.

Avgifter har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pct. rente.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år, efterat konsesjonen er gitt og 1ste byggetrin fullføres innen en yderligere frist av 5 år. Den hele regulering skal være ferdig innen 12 år fra konsesjonens datum.

I fristene medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5.

Arbeidet skal utføres ved funksjonærer og arbeidere, som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Konsesjonæren skal ved bygning og drift av anlegget bruke norsk materiell, for såvidt dette kan fåes like godt, tilstrekkelig hurtig og for en pris, som ikke med mere enn 10 — ti — procent overstiger den pris hvortil materiell kan fåes fra utlandet. Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra disse regler, naar særegne hensyn gjør det påkrevet.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger, som vederlag for arbeide eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet, når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med deres virkelige verdi beregnet efter hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fra- drag for slitasje ved utleveringen. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine ar-

beidere, skal nettooverskuddet efter revidert årsregnskap anvendes til almenntilgjældning for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for, at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til efter avgjørelse av vedkommende departement å erstatte vedkommende fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved anleggene ansatte arbeidere og deres familier.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser, som vedkommende regjeringsdepartement gir til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikk blandt den befolkning, som er knyttet til anlegget.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til efter nærmere bestemmelser av medisinalstyrelsen å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige lægehjelp og å holde et for øiet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

Konsesjonæren er likeledes forpliktet til å erstatte det offentlige utgiftene ved forsterket politiopsyn.

11.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistighe-

ter å opsi arbeiderne fra bekvemmeligheter leiet hos ham. Uenighet om hvorvidt opsigelse skyldes arbeidstvist, avgjøres med bindende virkning av departementet.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning, som fylkesveistyret bestemmer, å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeide. Fylkesveistyrets avgjørelse kan innankes for departementet. Veier, broer og kaier, som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten forsåvidt departementet finner, at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til etter bestemmelse av vedkommende departement og på vilkår som dette fastsetter å samarbeide med andre kraftanlegg, når dette finnes hensiktsmessig av hensyn til den almindelige kraftforsyning.

Konsesjonæren plikter på egen bekostning å foreta de forandringer av anlegget som måtte finnes påkrevet av hensyn til sådant samarbeide. Bestemmelse herom treffes av departementet. Der tas ved avgjørelsen størst mulig hensyn til anleggets økonomiske forhold.

14.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanlegget, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand. Dets utførelse såvelsom dets senere vedlikehold og drift undergives offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

15.

Ved damanlegget skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggets eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller inskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse. Anleggets eier må uten godtgjørelse finne sig i den bruk av anlegget som skjer i krigstid.

16.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement, som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger, som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonskjøna kan ikke påbegynnes, før manøvreringsreglementet er fastsatt.

17.

Reguleringsanleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. Den tillatte opdemningshøide og den tillatte laveste tapningsgrense betegnes ved et fast og tydelig vannstandsmerke, som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter, som konsesjonæren måtte la opta i anledning av anlegget, skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om, hvordan målingene er utført.

18.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegge finne sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vassdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

19.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi til den kommune, hvor kraftanlegget er beliggende eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, etter departementets bestemmelse etterhvert som utbygning skjer, inntil 20 pct. av den innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 2).

Meddelt vassdragkonsesjoner

Forlangende om avståelse av kraft utover 10 pct. til kommuner må fremsettes innen 10 år fra konsesjonens datum. Senere avgivelse av sådan kraft samt av kraft i henhold til tredje ledd kan alene kreves etterhvert som kraft blir ledig.

Når 30 år er forløpet fra konsesjonens meddelelse kan de samme kommuner uanset den ovenfor betingede procent for kraftavgivelse og uten hinder av den foran fastsatte begrensning med Kongens samtykke kreve avgitt yderligere kraft såvidt fornødent, til å dekke deres eget behov eller til å forsyne deres innvånere med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

Kraften avgis i den form, hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas efter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 procent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 procent. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft, og kraften til kommune kan uttages fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttages.

20.

Reguleringsanleggets eier underkaster sig de bestemmelser, som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regje-

ringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggets eier.

21.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag, hvor anlegget er beliggende. Et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget, for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Man tillater sig således å

innstille:

Det tillates i medhold av lov av 14de desember 1917 om vassdragreguleringer Tromsø kommune å foreta en regulering av Skarsfjordvassdraget på Ringvassøen, Troms fylke i det vesentlige overensstemmende med fremlagt plan og på de i Arbeidsdepartementets innstilling av 21de april 1922 inntatte betingelser.

5. Bergens kommune.

(*Fristforlengelse. Jfr. kgl. resol. av 11te april 1913, bind II nr. 21).*

Kgl. resol. av 19de mai 1922.

Ved kgl. resol. av 11te april 1913 blev der i medhold av lov om vassdragsreguleringer i industrielt øiemed av 4de august 1911 meddelt Bergens kommune tillatelse til i det vesentlige overensstemmende med fremlagte planer å foreta en regulering av Samnangervassdraget i Søndre Bergenhus amt på endel nærmere angitte betingelser. Herom henvises til Meddelt vassdragkonsesjoner II s. 81 flg.

Blandt nevnte betingelser var også den at kommunen forpliktet sig til å påbegynne arbeidet innen en frist av 2 år efter tillatelsens meddelelse og fullføre samme innen en ytterligere frist av 5 år eller henholdsvis innen 11te april 1915 og 11te april 1920.

I skrivelse av 27de juni 1919 har Bergens magistrat søkt om tillatelse til utsættelse med arbeidets fullførelse.

Det inngitte andragende fra Bergens elektrisitetsverk tillater man sig å hitsette:

«I overensstemmelse med vor koncession paa regulering av Samnangervassdraget av 11te april 1913 skal reguleringsarbeidene være paabegyndt inden 2 aar efter tillatelsens meddelelse og fullføres inden en ytterligere frist av 5 aar — i henhold til betingelsernes punkt 5. Videre heter det i samme punkt: «Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som det paa grund av overordentlige tildragelser (vis major) har været umulig at utnytte».

Vi gaar ut fra, at denne sidste bestemmelse maa være den avgjørende for utsættelse, da der jo i 1914 indtraadte den europæiske krig, som har vanskeliggjort arbeidet i høi grad. Som følge av krigens indtrædelse blev for det første de forslag, som da blev fremmet av elektrisitetsverket til yderligere reguleringer i Samnanger, utsat og ikke paabegyndt før sommeren efter. Senere har arbeidene med sanking og opdæmning av Svartevand og Holmevand paagaat i den utstrekning, som det har været mulig paa grund av krigsforholdene og vil det resterende arbeide med Svartevandsdammen bli færdig iaar.

Saa nødvendig som det har været at skaffe magasiner, har det dog været umulig at drive alle reguleringsarbeider samtidig, hvorved fullførelsen inden den fastsatte frist ikke er oppnaad.

I denne forbindelse kan ogsaa nævnes, at foruten at det har været meget vanskelig at skaffe arbeidere til de arbeider som blev utført, saa vilde en yderligere forcering ha drevet arbeidspriserne endnu meget mere i veiret til skade for os selv og andre anlegg her i landet. Hertil kommer ogsaa at at mangel paa sprængstof og materiel av enhver art har virket med til at forsinkelsen er opstaaet.

Vi tillater os derfor at andra om en utsættelse paa 5 aar med reguleringsarbeider-

nes fullførelse, idet vi samtidig gjør oppmerksom paa, at der ved forskjellige reguleringsarbeider i Grøndalsvand og Svartevand er endel planforandringer. Herom er vassdragsdirektøren allseede underrettet.

Magistratens oversendelsesskrivelse er sålydende:

«Sendes med bilag Det kgl. arbeidsdepartement idet man derhos vedlægger gjenspart av en av Bergens kraftanlegg utarbeidet redegjørelse for de reguleringsarbeider, som hittil er utført i vassdraget.

Det vil formentlig være indlysende at de ganske ekstraordinære forhold, som krigens har fremkaldt har maattet medføre en væsentlig forsinkelse av reguleringsarbeidene. Uagtet disse av hensyn til byens stadig økende behov for elektrisk energi har været drevet med størst mulig kraft, har det derfor ikke kunnet fullføres inden den i reguleringstilladelsen satte frist.

Magistratsavdelingen tillater sig at henstille til Det kgl. departement at søke utvirket at der med hjemmel i § 11, 1ste led i lov om vassdragsreguleringer i industrielt øiemed av 4de august 1911 meddeles tillatelse til at den frist som i § 5 i de ved kgl. resolution av 11te april 1913 fastsatte koncessionsbetingelser er sat for arbeidets fullførelse, forlænges med 5 aar.»

Det i følgeskrivelsen påberopte bilag inneholder en oversikt datert 13de juni 1919 over de inntil andragendets inngivelse utførte reguleringsarbeider, og vedlægges. I skrivelse av 4de september 1919 til fylkesmannen i Hordaland bad man innhentet erklæringer i saken fra vedkommende hvis interesser påvirkes av andragendet.

Med skrivelse fra fylkesmannen i Hordaland av 8de november 1919 har man motatt meddelelse om at Samnanger herredsstyre i møte den 23de oktober 1919 enstemmig har anbefalt andragendets innvilgelse.

I den nevnte skrivelse av 8de november har fylkesmannen avgitt følgende uttalelse:

«Tilbakesendes med bilag Det kgl. Arbeidsdepartement, Vassdragsavdelingen, idet

Meddelte vassdragskommissjoner.

bemerket, at jeg intet har å erindre ved den av Samnanger heredsstyre fattede beslutning.

I betraktning av det stadig økende behov for elektrisk energi i Bergen, vilde det være meget ønskelig, om reguleringsarbeidene i Samnanger nu kunde tilendebringes i nærmeste fremtid og på mindre enn 5 år; men under hensyn til det av elektrisitetsverket i skrivelse til Bergens magistrat av 19de juni d. å. anførte om arbeidsforholdene m. v. finner jeg dog å måtte anbefale andragendet innvilget. »

Andragendet har dernest været forelagt Vassdragskommissjonen, der i møte den 3dje februar 1920 har uttalt følgende:

«Bergens Kraftanlegg har under 13de juni 1919 gitt en oversikt over de inntil dette tidspunkt utførte reguleringsarbeider i Samnangervassdraget. Av denne og de øvrige foreliggende opplysninger fremgår det, at den planlagte regulering er gjennomført for Svartevatn, Holmevatn og Frostavatn og at Kvittingen er senket. Videre er der utført reguleringsarbeider i Fiskevatn som danner inntaksdam for kraftanlegget.

Av de øvrige sjøer som tillatelsen omfatter er et par demmet provisorisk. Stillingen kan for disse sjøers vedkommende vistnok karakteriseres således at alt arbeide her gjenstår.

Bergens Elektrisitetsverk fremholder under 19de juni 1919 at krigen medførte utsettelse med påbegynnelsen og at den har vanskeliggjort utførelsen i meget høi grad. Arbeidet har pågått i den utstrekning det har været mulig. Det har imidlertid ikke latt sig gjøre å drive alle reguleringsarbeider samtidig både på grunn av vanskeligheten med å skaffe arbeidere samt den herskende mangel på sprengstoff og materiell.

Verket søker om utsettelse i 5 år med reguleringsarbeidenes fullførelse og gjør samtidig oppmerksom på at der er planlagt forandringer i Grønsdalsvatn og Svartevatn.

Magistraten anfører under 27de juni at det formentlig er innlysende at de

ganske ekstraordinære forhold som krigen har foranlediget har måttet medføre vesentlige forsinkelser av reguleringsarbeidene. Uaktet disse av hensyn til byens stadlige økede behov for elektrisk energi har vært drevet med størst mulig kraft, har de ikke kunnet fullføres innen utløpet av den i tillatelsen fastsatte frist. — Magistraten ber derfor utvirket tillatelse til utsettelse i 5 år.

Samnanger heredsstyre har i møte den 29de oktober enstemmig anbefalt andragendet innvilget.

Hordaland fylkesmann anfører under 8de november at det i betraktning av det stadig økede behov for elektrisk energi i Bergen var meget ønskelig om disse reguleringsarbeider kunde tilendebringes i nærmeste fremtid og på mindre enn 5 år. Han finner dog under hensyn til det av magistraten anførte å måtte anbefale andragendet innvilget.

Vassdragskommissjonen skal bemerke følgende:

Den under 11te april 1913 meddelte tillatelse til å foreta reguleringsarbeider i Samnangervassdraget var blandt andet betinget av at de skulde være fullført innen 7 år fra tillatelsens datum altså innen 11te april i år. Etter det foreliggende er reguleringsarbeidene gjennomført i en del av de 10 vann tillatelsen omfatter, men meget står ennu tilbake. Stillingen i øieblikket synes å være den, at alt arbeide gjenstår i Kvandalsvatn, Øvre og nedre Dukevatn, Herfangen, det meste av arbeidet i Grønsdalsvatn samt dam for Kvittingen. Det er således en ganske stor del av anlegget som gjenstår.

Vassdragskommissjonen er enig med fylkesmannen i at det av hensyn til behovet for elektrisk energi i Bergen vilde være meget ønskelig om de omhandlede reguleringsarbeider kunde komme istand på kortere tid enn 5 år. Imidlertid finner man etter de foreliggende opplysninger ikke å burde fraråde at andragendet innvilges.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Departementet skal bemerke at heromhandlede frister blev fastsatt under den uttrykkelige forutsetning at de måtte kunne påregnes forlenget i den utstrekning det måtte finnes fornødent og ubetenkelig under hensyn til den planlagte successive utbygning.

Departementet finner efter de i saken innhentede erklæringer og under hensyn til de foreliggende forhold å måtte anbefale den ansøkte fristforlengelse innvilget.

Man tillater sig således å

innstille:

Den ved kgl. resol. av 11te april 1913 fastsatte frist for fullførelse av Bergens kommunes regulering av Samnangervassdraget i Hordaland fylke forlenges med 5 år til 11te april 1925.

6. Kvina Brukseierforening.

(Provisorisk regulering av Roskrepfjord i Kvina samt fastsettelse av manøvreringsreglement.)

Kgl. resol. av 26de mai 1922.

Stortinget har under 2nen mai 1922 ved behandling av innstilling fra skog- og vassdragkomiteen om tillatelse for Kvina brukseierforening til å foreta en midlertidig regulering av Roskrepfjord i Kvina fattet følgende beslutning:

I.

«Stortinget har intet å innvende mot, at der tillates Kvina brukseierforening å foreta en midlertidig regulering av Roskrepfjord i Kvina på de i proposisjonen opstilte betingelser.

II.

Den i reguleringsbetingelsene post 4 fastsatte godtgjørelse av kr. 2,00 for hver ved reguleringen innvunnen naturbestekraft

overdras — overensstemmende med § 13, 2net ledd i lov om vassdragsreguleringer av 14de desember 1917 — til de kommuner, hvis interesser berøres av Roskrepfjords regulering.»

Angående denne beslutning tillater man sig å henvise til den i saken for Stortinget fiemsatte kgl. proposisjon (St. prp. nr. 44, 1922) samt til ovennevnte komiteinnstilling (Innst. S. nr. 141), hvorav avtrykk vedlegges.

Som det vil sees, går innstillingen der er bifalt av Stortinget ut på at den ansøkte reguleringsstillatelse meddeles Kvina brukseierforening på de i den kgl. proposisjon opstilte betingelser.

Overensstemmende med innstillingen er der av Stortinget, som det vil sees, fattet beslutning om at reguleringsgodtgjørelsen en gang for alle i anledning av den ansøkte regulering blir å overdra de interesserte herreder.

Angående fordelingen av reguleringsgodtgjørelsen mellom kommunene innbyrdes vil departementet senere fremkomme med særskilt innstilling.

Blant de opstilte konsesjonsbetingelser, der er vedtatt av ansøkeren, er som post 18 inn tatt bestemmelse om at vannslipningen fra reguleringsmagasinet skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger.

Med skrivelse fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenets av 4de oktober 1921 har man mottatt et av hovedstyret avgitt utkast til manøvreringsreglement for den midlertidige regulering av Roskrepfjord.

Utkastet der har vært forelagt Kvina brukseierforening samt Hylestad og Øvre Sirdal herredsstyret og er tiltrått av disse, er sålydende:

1.

«Høieste reguleringsgrense kote 902,5 m. o. h. Laveste ————— » 899,0 —————

Reguleringshøide 3,5 m.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

2.

Der avgis vann til den almindelige fløtning overensstemmende med de ved overenskomst eller skjønn fastsatte bestemmelser.

3.

Forøvrig foregår manøvreringen med henblikk på å skaffe jevn vannføring i det øverste av de utnyttede fall dog således at der til enhver tid skippes en vannføring som minst tilsvarer den nuværende minimalvannføring fra Roskrepfjord og at de hittidige flomvannføringer såvidt mulig ikke forøkes.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende regjeringsdepartement.

Damvokterens bolig skal etter departementets bestemmelse være mest mulig bekvemt beliggende for tilsyn med dammen og damvokteren må ha så lett adgang som mulig til telefon. Departementet kan bestemme at damvokteren skal ha telefon i sin bolig.

5.

Det skal påseses at flomløpene ikke hindres av is eller lignende samt at dammen til enhver tid er i god stand.

Der føres protokoll over dammens manøvrering, avleste vannstande samt observeres og noteres om det forlanges regnmengder, temperatur m. v. Av denne protokoll sendes ved hver måneds utgang avskrift til vassdragsdirektøren.

6.

Mulig tvist angående forståelsen av reglementet avgjøres med bindende virkning av vedkommende regjeringsdepartement.

7.

Forandringer i dette reglement kan kun foretas av Kongen etterat brukseierforeningen samt de interesserte kommuner har hatt anledning til å uttale sig.

Man vil anbefale at der fastsettes manøvreringsreglement for omhandlede regulering overensstemmende med foranstående utkast. Reglementet bør gjøres gjeldende inntil videre.

Idet man vil anbefale den ansøkte reguleringstilladelse meddelt på de i vedlagte utkast opstilte betingelser, der er overensstemmende med det i proposisjonen inntatte utkast, tillater man sig således å

innstille:

1. Det tillates i medhold av reguleringsloven av 14de desember 1917 Kvina brukseierforening å foreta en midlertidig regulering av Roskrepfjord i Kvina i det vesentlige overensstemmende med fremlagt plan og på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 26de mai 1922 inntatte betingelser.
2. Der fastsettes som gjeldende inntil videre reglement for manøvrering av reguleringsdam for Roskrepfjord overensstemmende med det i samme foredrag inntatte utkast.

Betingelser

for midlertidig regulering av Roskrepfjord i Kvina.

1.

Reguleringskonsesjonen gjelder inatil anlegget overgår til staten enten efter reglene i nærværende post eller i post 2 nedenfor, dog ikke utover 50 år regnet fra konsesjonens datum.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

Det utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Ved utløpet av den i reguleringskonsesjonen fastsatte tid har staten rett til å kreve avstått uten godtgjørelse reguleringsanlegget med tiliggende grunn og rettigh-

Meddelelse vassdragkonsesjoner.

ter og med de bygninger og andre innretninger som er opført av hensyn til reguleringen. Hvilke bygninger og innretninger staten kan forlange, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Hvis staten ikke vil overtas anlegget og der heller ikke oppnås enighet om ny reguleringskonsesjon, plikter eieren etter forlangende av vedkommende regjeringsdepartement å fjerne anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

Staten har rett til når som helst å innløse det hele anlegg. Bestemmelsen om innløsning må være meldt reguleringsanleggets eier 5 år i forveien. Innløsningssummen blir å beregne på grunnlag av hvad anlegget med tilbehør — altså også grunnstykker og rettigheter — bevislig har kostet ved erhvervelsen med fradrag for amortisasjon i forhold til den forløpne del av konsesjonstiden. Dog skal der for de dele av anlegget som ikke kommer en planlagt yderligere regulering til gode regnes en amortisasjonstid av 10 år fra anlegget er tatt i bruk. Hvilke disse dele er bestemmes av vedkommende departement.

3.

For den økning av vannkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget, skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. naturhestekraft.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 0,50 pr. naturhestekraft.

Økningen av vannkraften beregnes på grunnlag av den økning av vassdragets lavvannføring som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 850 dage av året. Ved beregningen av denne økning forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte, at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hvad der i hvert enkelt tilfelle skal ansees som den ved re-

guleringen innvunne økning av vannkraften, avgjøres med bindende virkning av departementet. Den ansettes til 7 m.³ i Trælandsfoss når magasinet reguleres med hensyn på dette fall.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreer etterhvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

4.

For den i punkt 3 omhandlede økning av vannkraften skal der erlegges en godtgjørelse en gang for alle til staten av kr. 2,00 for hver ved reguleringen innvunnen naturhestekraft. Godtgjørelsen blir å erlegge etterhvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

5.

Nærmere bestemmelser om betaling av avgifter etter post 3, godtgjørelse etter post 4 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 21 skal for såvidt de ikke er fastsatt av Kongen med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

6.

Konsesjonæren plikter å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanleggene, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand. Deres utførelse såvel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

7.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år, etterat konsesjonen er gitt og fullføres innen en yderligere frist av 5 år.

I fristene medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis

Meddelt veddragkonsesjoner:

major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag nogen av disse frister uten tilladelse meddelt av Kongen måtte oversittes erlegges konsesjonshaveren en løpende mulkt til statskassen av kr. 100,00.

8.

Arbeidet skal utføres ved funksjonærer og arbeidere, som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, når spesiell fagkunnskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag nogen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

9.

Konsesjonæren skal ved bygning og drift av anlegget bruke norsk materiell, for såvidt dette kan fåes like godt, tilstrekkelig hurtig og for en pris, som ikke med mere enn 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiell kan fåes fra utlandet. I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om bruken av norsk materiell, når særegne hensyn gjør det påkrevet.

For overtredelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlegges konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av departementet en mulkt av inntil 15. — femten — procent av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

10.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

11.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedetfor penger som vederlag for ar-

beide eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeidsredskaper som utleveres arbeiderne til benyttelse kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges og da bare med deres virkelige verdi beregnet efter hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser som vedkommende regjeringsdepartement gir til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikk blandt den befolkning som er knyttet til anlegget.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til efter nærmere bestemmelse av medicinalstyrelsen å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige lægehjelp.

Såfremt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidenes utførelse av det offentlige finnes nødvendig, plikter konsesjonæren å utrede utgiftene derved.

14.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrum efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke be-

rettighet til i anledning av arbeidstvistigheter å opsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leiet hos ham. Uenighet om hvorvidt opsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

15.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer, å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, broer og kaier, som konsesjonæren anlegger skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, forsåvidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

16.

Konsesjonæren er forpliktet til etter vedkommende departements nærmere bestemmelse å avsette et fond til sikring av vedkommende kommuner (eller kommuners) utgifter til understøttelse av de ved reguleringsanleggets utførelse beskjeftigede arbeidere og deres familier. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond som ikke medgår hertil overgår til et for det hele land eller visse dele av landet felles fond, som fortrinnsvis skal tjene til sikring for kommunene, men som også skal kunne benyttes til andre formål til beste for arbeiderne, alt etter nærmere regler som Kongen gir.

17.

Ved damanlegget skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at anleggets eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse. Anleggets eier må uten godtgjørelse finne sig i den bruk av anlegget som skjer i krigsøiemed.

18.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsbor-

ger som vedkommende departement godtar skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglement er fastsatt.

Forsåvidt dammen manøvreres i strid med reglementet kan konsesjonshaveren pålegges en tvangsmulkt til statskassen av inntil kr. 1 000,00 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

19.

Reguleringsanleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentlige interesse finnes påkrevet og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. Den tillatte opdemningshøide og den tillatte laveste tapningsgrense betegnes ved et fast og tydelig vannstandsmerke som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la opta i anledning av anlegget skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

20.

Eieren skal uten vederlag for det utførte anlegg finne sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vassdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

21.

De vannfalls- og brukseiere som benytter sig av det ved reguleringen innvunne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer etterhvert som utbygning skjer inntil 10 pct. av den for hvert vannfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 3). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pct. av kraften.

For Trølandfossens vedkommende avgis kraften som trefaset vekselstrøm med 50 perioder. For de øvrige falls vedkommende avgis kraften i den form departementet bestemmer. Krevs den avgitt i annen form enn den produseres plikter konsesjonæren

Meddelte vassdragskonesjoner.

på departementets forlangende å bygge sitt anlegg således, at kraftens omforming og avgivelse ikke unødig fordyres for mottageren. Sådant forlangende må fremsettes innen 6 måneder etter konsesjonens datum.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet hvad enten ledningene tilhører reguleringsanleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 procent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 procent. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høi, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften istedet forlanges avgitt efter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellem vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft, og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagerne kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

Undlater anleggets eier å levere denne kraft uten vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han efter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1,00 pr. dag for hver kw. som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse å overtå driften av anleg-

get for eierens regning og risiko såvidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

22.

For oppfyllelsen av de forpliktelser som ved anlegget eller dets drift pådras likeoverfor andre og for overholdelsen av de i konsesjonen fastsatte betingelser skal der stilles sikkerhet for et beløp av kr. 10 000,00 efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

23.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vannfalls- eller brukseier, som ikke er medeier i reguleringsanlegget, tilladelse til å benytte driftavann, som er innvunnet ved reguleringen mot en årlig godtgjørelse til reguleringsanleggets eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

24.

Reguleringsanleggets eier plikter å treffe sådanne anordninger i vassdraget nedenfor dette samt å avgi vann i sådan utstrekning at den almindelige fløtning forulempes så litet som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om hvilke forføininger han skal treffe, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Skade eller ulempe på fløtningen som ikke på denne måte avhjelpes, blir å erstatte overensstemmende med reguleringslovens § 16.

25.

Reguleringsanleggets eier underkaster sig de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstillede betingelser. Departementet kan til utøvelsen av denne kontroll ansette en kontrollør som overensstemmende med en av departementet utfordiget instruks skal ha adgang til de kontrollmidler som ansees nødvendige.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggets eier.

26. Alle heftelser som hviler på anlegget faller bort når det i henhold til reguleringskonsesjonen går over til staten.

27. Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag, hvor anlegget er beliggende. Et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

7. Troms fylkeskommune.

(Bortleie til Troms fylkeskommune av Bardufoss i Barduelven og i forbindelse hermed tillatelse til provisorisk regulering av Altevann).

Kgl. resol. av 26de mai 1922.

Stortinget har under 25de juni 1921 ved behandling av innstilling fra skog- og vassdragkomiteen om bortleie av de staten tilhørende vannrettigheter m. v. i Bardufoss til Troms fylkeskommune fattet følgende beslutning:

«Stortinget godkjenner at Departementet for de Offentlige Arbeider bortleier Bardufoss i Barduelven til Troms fylkeskommune.»

Om denne beslutning tillater man sig å henvise til St. prp. nr. 85, 1921, innst. S. nr. 185, 1921 og St.forh. for s. å., side 2051, hvorav avtrykk vedlegges.

Som det vil sees, er forelegget vedtatt uten bemerkninger av Stortinget efter enstemmig innstilling fra vedkommende fagkomitee.

Av de nevnte dokumenter vil det fremgå, at fylket i forbindelse med bortleien forutsettes gitt konsesjon til en provisorisk regulering av Altevann ved 1½ meters opdemning efter et av det offentlige godkjent reglement og i det vesentlige overensstemmende med fremlagte planer, utarbeidet av vassdragsvesenet. Denne regulering vil delvis kunne inngå som et ledd i den endelige regulering av vassdraget, der formentlig bør

foretas som statsregulering av hensyn til de store kraftmengder som staten besitter i elvens øvre del i fallene mellom Altevann og Strømsmo.

Der vedlå ovennevnte stortingsproposisjon et utkast til betingelser for fylkets utnyttelse av Bardufossen. Dette, som er vedtatt av styret for Troms fylkes elektrisitetsforsyning, omfatter foruten leievilkår de i anledning av den projekterte regulering nødvendige konsesjonsbestemmelser, der faller sammen med hvad der har været sedvanlig ved kommunale reguleringer i de siste år.

Det nevnte utkast er sålydende:

Betingelser

for bortleie til Troms fylkeskommune av Bardufoss i Barduelven og for provisorisk regulering av Altevann.

1.

Troms fylkeskommune leier for et tidsrum av 60 — seksti — år fra nærværende kontrakts datum av staten den sistnevnte tilhørende Bardufoss i Målselv og Bardu herreder, Troms fylke, i uregulert og uutbygget stand.

I den utstrekning det måtte være nødvendig til vannkraftens utnyttelse, skal leieforholdet videre i henhold til statens skjøter på g.nr. 50, br.nr. 4 og g.nr. 51, br.nr. 10 i Målselv herred og g.nr. 1, br.nr. 5 i Bardu herred omfatte:

- a) all til nevnte vannfall hørende vann- og strandrett samt rett til opdemning, anbringelse av tunnel, kanal eller annen ledning og andre foranstaltninger til kraftens utnyttelse.
- b) rett til fornøden grunn til byggetomter, tunnel, damsted, opdemning, kanal eller annen ledning, veianlegg, kraftoverføringsanlegg, grustak og stenbrudd — alt overensstemmende med de ovennevnte til staten utferdigede hjemmelsdokumenter vedkommende Bardufoss.

Såfremt der i henhold til disse dokumenter eller ved særskilt kjøp erhver-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

ves grunn, skal samme tilhjemles staten, idet fylket uten refusjon utreder erstatningen til grunneierne såvelsom alle med tilhjemlingen forbundne omkostninger.

Grensene for de til fylkets disposisjon stillede grunn- og vannrettigheter utstikkes av vasdragvesenet.

2.

Med heromhandlede leierett skal også følge rett for fylket til å utføre en provisorisk regulering av Altevann etter et av det offentlige godkjent reglement og forøvrig i overensstemmelse med gjeldende lovgivning.

Hvis nogen av de ovenfor Bardufoss beliggende vannfall utbygges, forbeholdes det offentlige adgang til å fastsette at manøvreringen av reguleringsdammen tar sikte på disse falls tarv.

Omkostningene ved den provisoriske regulering av Altevann blir når de øvre fall nedenfor vannet etterhvert utbygges, å utrede forholdsmessig av samtlige disse falls brukere.

3.

Fylket skal uten vederlag for det utførte anlegg finne sig i enhver yderligere regulering i vassdraget som staten måtte foreta, når ovenfor Bardufoss liggende vannfall utbygges.

Denne yderligere regulering maa ikke forringe den provisoriske regulerings effekt.

Det er likeledes forbeholdt staten å overta den hele endelige regulering av Barduelven for egen regning.

Staten har, når den overtar reguleringen, rett til å kreve avstått uten vederlag de utførte reguleringsanlegg med tilliggende grunn og med de bygninger og andre innretninger, som er opført av hensyn til den partielle regulering.

4.

Fylket forplikter sig til å påbegynne bygning av et provisorisk kraftanlegg i Bardufoss på inntil 2400 hk. innen 2 —

to — år fra kontraktens datum. Anlegget skal være fullendt og dets drift påbegynt innen en yderligere frist av 5 — fem — år.

Utbygningen av selve Bardufossen skal være påbegynt innen 2 — to — år fra sistnevnte frist. 60 pct. av utbygningen skal være fullendt og anleggets drift påbegynt innen en yderligere frist av 6 — seks — år, altså innen ialt 15 — femten — år fra kontraktens datum.

Ved tidsberegningen medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har været umulig å utnytte.

Kongen kan dispensere fra de således fastsatte tidsfrister.

Oversittes de fastsatte utbygningsfrister uten innhentet tillatelse, blir leieretten å anse som forbrutt.

5.

Fylket plikter å utføre vannbygningen med sikte på full utbygning av Bardufossens hele ved regulering av Altevann nyttbare kraft. Monteringen av turbiner, drivhjul, generatorer og apparatanlegg behøver dog kun å avpasses for en utnyttelse av 60 pct. av vannføringen, idet staten betinger sig disposisjonsrett over de øvrige 40 pct. av fossens ydeevne med 3 — tre — års varsel.

Rørledninger, maskiner og annet tilbehør som fylket ikke trenger til anvendelse av 60 pct. av den ved den endelige regulering opnåelige vannkraft, skal med nevnte varsel kunne innløses for deres tekniske verdi efter skjønn på statens bekostning.

Når staten ønsker helt eller delvis å benytte de forbeholdte 40 pct. av fossen er den berettiget til å inntre som sameier i anlegget mot å utrede en forholdsvis andel av den i anlegget nedlagte kapital med fradrag for amortisasjon efter annuitetssystem 40 år, 6 pct. rentefot. I kapitalen blir å medregne de beløp der medgår til fullførelse av anlegget.

Når staten rekvirerer sådan disposisjonsrett, som nevnt, vil den også kunne

overta den provisoriske regulering av Altevann. Denne statsregulering må ikke forringe fylkesreguleringens effekt. Den foretas etter et av Kongen utferdiget reglement.

Uttagelse av statens del av vannføringen må ikke forminske den av fylket i bruk tagne kraftmengde, når der er rimelig anledning til å skaffe staten kraft ved videre regulering.

6.

Før utbygningsarbeidene påbegynnes, skal fylket forelegge departementet detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende vanfallets utbygning og regulering m. v., således at utbygnings- og reguleringsarbeidet ikke kan påbegynnes før planene herfor er approbert av vedkommende departement.

7.

Arbeidet skal såvidt mulig utføres ved funksjonærer og arbeidere, som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Fylket skal ved bygning og drift av anlegget bruke norsk arbeide og norsk materiell, for såvidt dette kan fåes like godt, tilstrekkelig hurtig og for en pris, som ikke med mere enn 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiell kan faaes fra utlandet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra disse regler, når sær egne hensyn gjør det påkrevet.

8.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

9.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeids-

redskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet, når de bortkastes eller ødelegges og da bare med deres virkelige verdi beregnet etter, hvad de har kostet fylket med rimelig fradrag for slitasje ved utleveringen. Hvis fylket holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almenntilgjeldende for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Fylket skal være ansvarlig for at dets kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

10.

Fylket er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser, som vedkommende regjeringsdepartement gir til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikk blandt den befolkning, som er knyttet til anlegget.

11.

Fylket er forpliktet til efter nærmere bestemmelse av medisinalstyrelsen å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige lægehjelp og å holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

Fylket er forpliktet til å erstatte det offentlige utgiftene ved forsterket politiofsyn.

12.

Fylket er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærer sundt og tilstrekkelig husrom efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Fylket er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å opsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus

Meddette vassdragskonsesjoner.

lelet hos ham. Uenighet om hvorvidt opsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

13.

Anlegg, omlegging eller ombygning av veier, broer eller kaier der foretas i anledning av anleggene skal bekostes av dette. Veier, broer og kaier, som fylket anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, forsåvidt departementet finner, at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

Fylket skal ombygge veier, broer og kaier, hvor dette nødvendigjøres ved reguleringen. Videre skal det utføre de foranstaltninger, som fylkesveistyret finner nødvendig for såvidt mulig å avhjelpe skade og ulempe i anledning av vassdragets regulering, som for almenheten måtte opstå på is- og vinterveier.

14.

Fylket er forpliktet til, efter bestemmelse av vedkommende departement og på vilkår som dette fastsetter å samarbeide med andre kraftanlegg, når dette finnes hensiktsmessig av hensyn til den almindelige kraftforsyning. Kraftstasjon og ledningsnett skal efter nærmere bestemmelse av vedkommende departement utføres således, at anlegget kan sammenslutes og drives under ett med andre lignende kraftanlegg.

Fylket plikter på egen bekostning å foreta de forandringer av anlegget, som måtte finnes påkrevet av hensyn til sådant samarbeide. Bestemmelse herom treffes av departementet. Der tas ved avgjørelsen størst mulig hensyn til anleggets økonomiske forhold.

15.

Fylket forplikter sig til å utføre samtlige utbygnings- og reguleringsarbeider på en solid måte og underkaster sig i den henseende den kontroll som departementet måtte forlange.

Anlegget kan ikke tas i bruk, før det

Vassdragskonsesjoner — 5.

er godkjent av departementet, hvorhos det forbeholdes departementet å treffe bestemmelser angående kontroll med anleggets drift og vedlikehold og med overholdelse av de opstilte betingelser.

Fylket har efter departementets nærmere bestemmelse å erstatte staten de utgifter (herunder lønninger) som den påføres ved utøvelsen av den i nærværende paragraf omhandlede kontroll.

16.

Ved damanlegget skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at fylket har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse. Fylket må uten godtgjørelse finne sig i den bruk av anlegget som skjer i krigsøimed.

17.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement, som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger, som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes, før manøvreringsreglementet er fastsatt.

18.

Fylket skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentliges interesse finnes påkrevet og stille det innvundne materiale til disposisjon for det offentlige. Den tillatte opdemningshøide og den tillatte laveste tapningsgrense betegnes ved et fast og tydelig vannstandsmerke, som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kaster, som fylket måtte la oppta i anledning av anlegget, skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om, hvordan målingene er utført.

19.

Den av leietageren utbyggede kraft skal anvendes i fylkets almindelige elektrisitetsforsyningstjeneste. Kongens sam-

tykke utkreves til bortleie av mere enn 500 elektriske hk. til enkelt industriell konsument samt til mulig eksport av elektrisk energi.

20.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vannfalls- eller bruks-efter, som ikke er medfør i reguleringsanlegget, tillatelse til å benytte driftsvann, som er innvunnet ved reguleringen mot en årlig godtgjørelse til fylket. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

21.

Fylket plikter å treffe sådanne anordninger at den almindelige ferdsel forulempes så litet som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om hvilke forføyninger han skal treffe, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Skade eller ulempe på ferdselen som ikke på denne måte avhjelpes, blir å erstatte overensstemmende med reguleringslovens § 16.

22.

Som vederlag for den ved nærværende kontrakt overdradde bruksrett betaler fylket en årlig leieavgift, stor kr. 1,00 pr. installert elektrisk hk. i kraftstasjonen, hvilken avgift senest begynner å løpe fra utgangen av de i § 4 opstilte frister for utbygning henholdsvis av det provisoriske kraftanlegg og av fossen. Avgiften erlægges ukrevet efterskuddsvis pr. kalenderår.

Leieretten er å anse som forbrutt, dersom fylket ikke innen en av departementet bestemt frist har etterkommet de pålegg, som departementet utfordiger i henhold til § 14 eller som den av departementet antatte kontrollør måtte utfordige med hensyn til anleggets drift og vedlikehold.

Om berettigelsen av kontrollørens pålegg med hensyn til kontrollen, kan fylket forlange departementets avgjørelse.

23.

Ved leietidens utløp erholder staten fri rådighet over de til selskapets disposisjon stillede eiendommer, Bardufoss med tilhø-

rende vann- og strandrett m. v. (jfr. foranstående § 1, litra a) samt den grunn som måtte være erhvervet til byggetomter m. v. (jfr. samme paragraf, litra b) samt regulerings- og opdemningsrettigheter og andele i reguleringsanlegg. Vannbyggningsarbeider ved fossen, såsom damanlegg, kanaler, tunneller, bassenger, rørledninger m. v., bygninger, maskinelle innretninger og kraftledninger m. v. kan derhos staten ved leietidens utløp innløses for dens takstverdi (tekniske verdi), fastsatt ved skjønn av uvillige menn, optatt på fylkets bekostning.

24.

Bestemmelsene i foregående paragraf skal også komme til anvendelse, hvor leieretten i henhold til nærværende kontrakt skal ansees som forbrutt.

25.

Anlegget med installert maskineri skal ved overdragelsen være i fullt driftsmessig stand. Meningsforskjell om hvorvidt så er tilfellet, avgjøres ved et av staten tilstevnt rettslig skjønn, hvilket i tilfelle skal være optatt 1 år før leietidens utløp.

Fylket er forpliktet til på egen bekostning å utføre hvad skjønnet i så henseende måtte bestemme.

26.

Såfremt staten ikke efter utløpet av leietiden ønsker å benytte sin rett til å overta kraftanlegget m. v., har fylket rett til å fortsette leieforholdet med 5 års gjensidig opsigelse.

27.

Til overdragelse av fylkets rettigheter og forpliktelser efter nærværende kontrakt utkreves kongelig tillatelse.

Alle heftelser, som måtte eksistere på den tid da de av fylket utførte anlegg eller opførte bygninger m. v. tilfaller eller innløses av staten, bortfaller som ugyldige.

28.

I tilfelle av rettstvist måtte opstå i anledning av nærværende kontrakt, vedtar

Meddelte vassdragkoncessjoner.

pårtene Kristiania byrett som rette forum i saken.

29.

Nærværende kontrakt tinglyses på fylkets bekostning.

Under henvisning til utkastets post 17 bemerkes at utferdigelse av damreglement vil bli gjort til gjenstand for særskilt innstilling.

Man vil under henvisning til foranstående samt til hvad der vil sees anført i departementets foredrag, der ligger til grunn for den i saken fremsatte kgl. proposisjon, anbefale den ansøkte reguleringstillatelse meddelt på de samme vilkår som oppstillet i det proposisjonen vedlagte utkast.

Man tillater sig således å

innstille:

Der meddeles Troms fylkeskommune i medhold av lov av 14de desember 1917 om vassdragreguleringer tillatelse til å leie Bardufossen i Barduelven og å regulere Alte vann ved 1½ meters opdemming i det vesentlige overensstemmende med fremlagt plan og på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 26de mai 1922 inntatte betingelser.

8. A/S Skrankefoss Træsliperi.

Ytterligere fristforlengelse etter konsesjon av 4de februar 1916).

Jfr. IV nr. 1, V nr. 15, VII nr. 4 og VIII nr. 13.

Kgl. resol. av 16de juni 1922.

Ved kgl. resol. av 4de februar 1916 blev det i medhold av lov om vassdragreguleringer i industrielt øiemed av 4de august 1911, kfr. lov av 20de februar 1913, tillatt A/S Skrankefoss Træsliperi å foreta en regulering av Trevannene i Søndre Land. Tillatelsen blev gitt på en del nærmere betingelser hvoriblandt at arbeidet skulde på-

begynnes innen en frist av 2 år fra resolusjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år, betingelsenes post 5.

Ved kgl. resol. av 18de desember 1918 blev den fastsatte frist for påbegynnelsen av arbeidet tillatt forlenget med 2 år. Ennvidere blev ved kgl. resol. av 4de juni 1920 påbegynnelsesfristen og fristen for anleggets fullførelse forlenget med 2 år henholdsvis til 4de februar 1922 og 4de februar 1925 på betingelse av at Søndre Land kommune fikk anledning til uforandret å fornye sin nuværende leie av 60 hk. fra A/S Skrankefoss Træsliperi inntil de omkontraherte 120 elektriske hk. kan leveres fra de vannfall i Faldselven som kommunen har solgt til selskapet. Man vedlegger de til grunn for ovennevnte resolusjoner liggende foredrag, hvortil man forevrig tillater sig å henvise.

Fra Aktieselskapet Skrankefoss Træsliperi er til departementet innkommet et andragende datert 2den februar 1922 om at påbegynnelsesfristen ytterligere må forlenges med 2 år. Av andragendet hitsettes følgende:

«Under henvisning til de kgl. resolusjoner av 4de februar 1916, 13de december 1918 og 4de juni 1920 tillater vi os her ved i ærbødighet at ansøke om at fristen for påbegyndelse av regulering av Trevandene maa bli utsat yderligere i 2 — to aar.

Da det var en nødvendig betingelse for fremme av expropriationstaxterne at ha fastsat reglementet for reguleringsdammens manøvrering og da dette først blev fastsat 18de november f. a. var det desværre umulig for os at faa fremmet taxterne før sneen kom og nu vil det selvsagt være umulig at faa avholdt disse før til vaaren og sommeren. Dels av denne grund og dels av den grund at vi arbeider med planer om en tillægskoncession for yderligere regulering vil det være særdeles ønskelig — ja rent ut sagt absolut nødvendig — for os at erholde den ansøkte utsættelse.»

Gjennem fylkesmannen i Opland har man innhentet uttalelse angående andragendet fra Søndre Lands herredsstyre,

Meddelte vassdragkonsesjoner.

innkommet hertil med fylkesmannens påtegningskrivelse av 28de mars 1922.

Herredsstyrets uttalelse, som er avgitt i møte den 20de mars 1922 er sålydende:

«Herredsstyret vil anbefale at utsettelse med reguleringen gis til 1ste november 1922 på samme betingelse som anbefalt i herredsstyrebeslutning av 4de mars 1920.

Når herredsstyret ikke finner å kunne anbefale lenger utsettelse, så er dette begrundet i den store arbeidsledighet som for tiden hersker her i bygden og vil herredsstyret ikke undlate å uttale ønskeligheten av, at reguleringsarbeidet blir igangsatt så snart skje kan».

Fylkesmannen i Oppland har i ovennevnte påtegningskrivelse av 28de mars 1922 meddelt at han slutter sig til herredsstyrets uttalelse.

Hovedstyret for vassdrag- og elektrisitetsvesenet har i en på foranledning avgitt uttalelse av 11te mai 1922 blandt annet anført følgende:

«Hovedstyret antar efter det foreliggende at man bør stille sig velvillig til tanken om utsettelse, men kan ikke tilråde at denne blir så lang som ansøkt. Man er enig med herredsstyret og fylkesmannen i at fristen for arbeidets påbegynnelse forlenges til 1ste november 1922 og på samme betingelse som opstillet i den kgl. resolusjon av 4de juni 1920.

Fristen for arbeidets fullførelse 4de februar 1925 anbefales bibeholdt.»

Departementet vil overensstemmende med de avgitte uttalelser anbefale at fristen for reguleringsarbeidets påbegynnelse forlenges til 1ste november 1922 og på samme betingelse som fastsatt ved kgl. resol. av 4de juni 1920.

Fristen for arbeidets fullførelse (4de februar 1925) forutsettes uforandret.

Man tillater sig således å

innstille:

Den senest ved kgl. resol. av 4de juni 1920 fastsatte frist for påbegynnelse

av regulering av Trevaanene i Søndre Land forlenges til 1ste november 1922 på samme betingelser som ved nevnte resolusjon fastsatt.

9. A/S Kinservik.

(Ytterligere fristforlengelse efter konsesjon av 17de januar 1907).

Jfr. I nr. 11, 29, 34, 38, 50, II nr. 14 og V nr. 13.

Kgl. resol. av 14de juli 1922.

Ved kgl. resol. av 17de januar 1907 blev det i henhold til lov av 12te juni 1906 om adgang til å erverve skog, bergverk eller vannfall, jfr. § 1 i lov nr. 4 av 9de juni 1903, tillatt svensk statsborger, professor G. Mittag-Leffler, Stockholm, på vegne av et opprettendes uansvarlig selskap «Aktieselskapet Kinservik» å erverve forskjellige eiendommer og rettigheter i Kinservik, Ullensvang herred i Søndre Bergenshus amt på en del nærmere betingelser. Herom henvises til «Meddelte vassdragkonsesjoner» I side 36 ff.

Blandt disse betingelser var også den at aktieselskapet forpliktet sig til å påbegynne utbygningen av vedkommende vannfall innen 5 — fem — år fra konsesjonens datum og til å ha halvparten av den hele kraft utbygget innen 5 — fem — år derefter. Som sikkerhet herfor skulde selskapet forplikte sig til å betale en konsesjonalbot av kr. 200,00 pr. dag, hvori fristen blev oversittet, og konsesjonen skulde fortapes dersom ikke konsesjonalboten blev betalt i 2 år.

Ennvidere blev det ved kgl. resol. av 13de mai 1908 tillatt Aktieselskapet Kinservik i medhold av ovennevnte lover av 12te juni 1906 (jfr. lov av 28de mars 1908) og 9de juni 1903 at erverve en del ytterligere eiendommer og vannfallsrettigheter i Kinservik, se «Meddelte vassdragkonsesjoner» I side 103 ff.

Som betingelse for sidstnevnte erhvervelse blev bl. a. opstillet den bestemmelse at

Meddelt vassdragskonsesjoner.

aktieselskapet skulde være forpliktet til å påbegynne utbygningen av vedkommende vannfall innen 5 — fem — år fra den tid å regne, da den ved ovennevnte kgl. resolusjon av 17de januar 1907 koncederte vannkraft i Kinsovassdraget er helt utbygget og å ha 50 pct. av de nye koncederte vannfall utbygget innen 5 — fem — år derefter.

Dog skulde de sidst koncederte vannfall til minst 50 pct. være utbygget senest 30 år å regne fra den dag da den nye konsesjon blev gitt.

Ved kgl. resol. av 30te maj 1911 blev de i den ovennevnte kgl. resolusjon av 17de januar 1907 fastsatte frist for utbygning forlenget med 2 — to — år.

Sistnevnte frist blev ved kgl. resol. av 22de november 1918 atter forlenget med 5 år til 17de januar 1924 på en del nærmere betingelser, således blandt annet at konsesjonæren forpliktet sig til å avgi inn til 2 000 elektriske hestekrefter til vedkommende interesserte kommuner.

Ved skrivelse av 29de april 1921 har Aktieselskapet Kinservik andratt om ytterligere 8 års utsettelse med fristen for fullendelsen av den halve utbygning.

Andragendet er sålydende:

«Under henvisning til det ærede departements skrivelse av 12te december 1918 med meddelelse om at vi i henhold til kongelig resolution av 22de november s. a. har faaet utsættelse i 5 aar til 17de januar 1924 med fuldendelse av den halve utbygning av forskjellige vandfald i Kinsarvik og Ullensvang herreder i Hordaland fylke, tillater vi os at anmode det ærede departement om yderligere 8 aars utsættelse hermed og paa de samme betingelser.

Foranledningen hertil er at vi hidindtil ikke har kunnet finde nogen anvendelse for kraften og der er paa grund av industriens nuværende vanskelige stilling og de vedværende urolige forhold i Europa liten utsigt til at der i en nogenlunde nær fremtid skål melde sig leier til et saa stort kraftkvantum og til de priser som en utbygning under de nuværende forhold betinger.

Grunden til at vi har anmodet om 8 aars utsættelse er for det første, fordi det i de senere aar erfaringsmessig har vist sig at vandfaldsbygningerne tar adskillig længere tid end forutsat og for det andet fordi, det vil være av stor betydning for os at ha et lidt længere tidsrum at omraa os paa saa vi av hensyn til konsesjonen ikke a tout prix maa leie bort kraften.

Da departementet i sine betingelser av 22de november 1918 for förlængelse av fristen paalægger os at avgi indtil 2 000 hk. til kommunerne, tillater vi os at meddele at vi fra vor midlertidige kraftstation paa Kinsarvik allerede har avgit til Kinsarvik kommune 400 hk. for den lave pris av kr. 50,00 pr. hk.-aar og desuten staar i forhandling om for en billig pris at bortleie kraft til Ullensvang kommune. Vi har saaledes paa nuværende tidspunkt allerede opfyldt en bestemmelse der først skulde ha traadt i kraft i 1924.»

Andragendet har vært forelagt Kinservik og Ullensvang herredsstyret, som i møter henholdsvis 2den og 21de februar 1922 har gitt utsettelsesandragendet sin enstemmige anbefaling likesom fylkesmannen i Hordaland har anbefalt andragendet til innvilgelse i påtegningsskrivelse av 1ste mars næstefter, sålydende:

«Under de nuværende økonomiske forhold vil det være vanskelig for selskapet å kunne foreta en regningssvarende utbygning, likesom det vil være vanskelig å finne anvendelse for kraften. Jeg tillater mig derfor å anbefale andragendet innvilget.»

Saken har vært forelagt Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet, der har behandlet saken i møte 6te mai d. å. og i skrivelse av 13de s. mnd. anført følgende:

«Andragendet begrunnes med at man ikke har kunnet finne nogen anvendelse for kraften og at der på grunn av industriens nuværende vanskelige stilling er liten ut-

sikt til at der i nogenlunde nær fremtid skal melde sig leier til et så stort kraftkvantum og til de priser som en utbygning under de nuværende forhold betinger. — Selskapet opplyser ennvidere at grunnen til at det har anmodet om så stor utsettelse er at det i de senere år, erfaringsmessig har vist sig at vannfallsutbygningene tar adskillig lengere tid enn forutsatt, og at det vil være av stor betydning for selskapet å ha litt lengere tidsrum å områ sig på.

Efter det anførte mener hovedstyret at man bør stille sig velvillig til tanken om utsettelse, men kan ikke tilråde en så lang forskyvning av tidspunktet for fullførelse av den halve kraft som andragendet går ut på. Man finner efter omstendighetene at en utsettelse på 5 år altså til 17de januar 1929 vil være rimelig og anbefaler denne gitt. Betingelser utover de som tidligere er opstillet antar man der ikke er grunn til å kreve.»

Departementet finner under hensyn til de foreliggende forhold og efter de innhentede erklæringer å kunne anbefale en ytterligere forlængelse av utbygningsfristen.

Man finner imidlertid med hovedstyret ikke å kunne anbefale lengere utsettelse enn 5 år med fullførelse av utbygningen av halvparten av vedkommende vannfall.

Man tillater sig således å

innstille:

Den i Aktieselskapet Kinserviks koncessjon, meddelt ved kgl. resol. av 17de januar 1907, fastsatte og ved kgl. resolusjoner av 30te mai 1911 og 22de november 1918 forlengede frist for fullendelse av den halve utbygning av forskjellige vannfall i Kinsarvik og Ullensvang herreder i Hordaland fylke forlænges ytterligere med 5 — fem — år, til 17de januar 1929.

10. A/S Porsa.

(Overdragelse av de A/S Porsa kobbergruber meddelte erhvervs- og leiekoncessjoner på henholdsvis nedre og øvre Porsa vannfall i Kvalsund herred til det nye A/S Porsa).

Jfr. IV nr. 11 og 37.

Kgl. resol. av 4de august 1929.

Ved kgl. resol. av 10de november 1916 blev der i henhold til lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom meddelt A/S Porsa kobbergruber tillatelse til å erverve nedre Porsa vannfall i Kvalsund herred i Finmark på endel nærmere angivne betingelser.

Ved kgl. resol. av 16de november 1917 blev dernest meddelt Arbeidsdepartementet bemyndigelse til å bortleie det staten tilhørende øvre Porsa vannfall til det samme selskap på vilkår overensstemmende med et av departementet utarbeidet kontraktutkast.

Man henviser herom nærmere til «Meddelte Vasdragkoncessjoner» IV, hvor de til grunn for ovennevnte resolusjoner liggende foredrag og koncessjonsvilkårene er inntatt, side 49 og 244 flg.

I januar 1918 blev i henhold hertil avsluttet kontrakt om bortleie av øvre Porsa vannfall til A/S Porsa kobbergruber. Av leiekontrakten tillater man sig å vedlegge avtryk.

Envidere vedlegges avtryk av den A/S Porsa kobbergruber i henhold til kgl. resol. av 4de august 1916 meddelt koncessjon til drift av de i Kvalsund herred i Finmark beliggende gruber m. v.

Efter nogen tids forløp kom A/S Porsa kobbergruber i økonomiske vanskeligheter, og i begyndelsen av året 1919 blev dets bo tatt under konkursbehandling, før utbygnings- og anleggsarbeidet var helt fullført. Man vedlegger et avtryk av konkursstyrets innberetning i boet.

Ved auksjonsforretninger, avholdt 7de juli og 11te august 1919 over de konkursboet tilhørende gruber, vannfall, anlegg

Meddelte vasdragkoncessjoner:

og grunneiendomme med tilliggende rettigheter i Kvalsund herred blev samtlige eiendomme og rettigheter tilslått A/S Bergens Privatbank pr. kommisjon for kr. 260 500,00. Dette bud, som er approbert, avgaves på vegne av statsminister Chr. Michelsen.

Fra advokat Hermann Christiansen på statsminister Michelsens vegne er derefter innkommet til departementet følgende andragende, datert 10de april 1920:

«Paa vegne av hr. statsminister Chr. Michelsen tillater jeg mig herved at andrage om, at den av A/S Porsa Kobbergruber ved kgl. resol. 4de august 1916 meddelte koncession til bergverksdrift i Kvalsund herred, Finmarken, overensstemmende med lov 18de september 1909, § 5, punkt 10, maa bli overført paa et nyt, helt norsk selskap, som vil bli dannet av hr. Michelsen og saaledes at dette selskap i samme tidsrum og paa samme vilkaar som i koncessionen nævnt faar adgang til at erhverve og igangsette regelmæssig bergverksdrift paa de deri omhandlede anvisninger, mutinger og gruber i Kvalsund samt paa de mutbare forekomster, selskapet maatte erhverve indenfor det i koncessionen nærmere beskrevne grubefelt.

I forbindelse hermed tillater jeg mig endvidere at andrage om, at

- 1) den A/S Porsa Kobbergruber ved kgl. resol. 10de november 1916 meddelte koncession paa erhverv av Nedre Porsa vandfald i Kvalsund,
- 2) den i henhold til kgl. resol. 16de november 1917 avsluttede kontrakt om bortleie til A/S Porsa Kobbergruber av det Staten tilhørende Øvre Porsa vandfald, og
- 3) den A/S Porsa Kobbergruber ved kgl. resol. 19de oktober 1916 meddelte koncession til anlag og drift av taugbane ved Porsa gruber,

maa bli tilladt overført paa det omhandlede nye selskap i forbindelse med de eiendomme og rettigheter forøvrig, der ved auksjonsforretninger av 7de juli og 11te august 1919 blev bortsolgt ved tvangsauktion inden Hammerfest Sørenskriveri.

I tilslutning til, hvad der i de tidligere andragender om koncession for A/S Porsa Kobbergruber er anført, specielt i skrivelser av 8de juni 1916, skal jeg angaaende det nu foreliggende andragende tillate mig at bemerke:

Fra koncessionens erhvervelse i 1916 og indtil utgangen av 1917 blev der drevet forberedende arbeider ved gruberne og anlægsarbeider.

I november 1917 gik aktiemajoriteten i selskapet og dermed ogsaa ledelsen over paa andre hænder, og kontoret blev i den anledning overflyttet til Kristiania og Sandefjord.

Da det imidlertid blev nødvendig at søke banklaan til videre arbeider, bistod statsminister Michelsen paa anmodning det nye styre med at undersøke muligheten av et pantobligationslaan i de Bergenske banker.

Bergens Privatbank erklærte sig villig til at yde et saadant laan mot statsminister Michelsens personlige garanti, hvilket hr. Michelsen efter sin daværende bedømmelse av gruberne fandt ikke skulde medføre nogen risiko. Laanet var paa kr. 1 200 000,00, hvorfor forlagskontrakt og skadesløsbrev utfærdigedes 4de april 1918. Avskrift herav vedlægges.

I haab om at kunne faa begynde driften i slutten av 1918 forcerede den nye ledelse arbeidet i en saadan grad og med saa store omkostninger, at det langt oversteg selskapets finansielle evne, og følgen blev konkurs i begyndelsen av 1919.

Ved tvangsauktion, rekvireret av Bergens Privatbank i henhold til den misligholdte forlagskontrakt, fik banken paa statsminister Michelsens vegne tilslaget paa alle A/S Porsa Kobbergrubers i forlagskontrakten nærmere specificerte gruber, eiendomme, anlag m. v. for kr. 260 000,00, hvorefter hr. Michelsen har utbetalt bankens tilgodehavende med renter og omkostninger tilsammen kr. 1 857 122,94. Avskrift av de auktionsforretningerne av 7de juli og 11te august vedlægges.

Ståttminister Michelsen er som følge herav nådt til at søke dannet et nyt selskap og saadant arbeidsforhold og kobberpriser maatte tillate det søke anlegget rekonstruert til paabegyndelse av drift.

Av hensyn hertil og de reparationer, som i tilfælde maa gjøres for at hindre, at anlegget forfaller, vilde det være særdeles ønskelig, om koncessionerne for det nye selskap kunde bli bragt i orden snarest mulig.

Jeg tillater mig at oversende dette andragende med bilag in dupli, et til Handelsdepartementet og et til Arbeidsdepartementet.

I skrivelse av 22de mai s. å. anmodet departementet fylkesmannen i Finnmark om å forelegge saken for Kvalsund herredsstyre til uttalelse.

Gjennem fylkesmannen er derefter innkommet utskrift av Kvalsund Herredsstyres beslutning, vedtatt mot 1 stemme i møte den 6te august 1920, saalydende:

«Koncession anbefales under forutsætning av at bestemmelsene i § 5 A d anvendelsen av norske funksjonærer og arbeidere: At kommunens indvaanere benyttes i størst mulig utstrækning.

«Da det har vist sig at selskapet ikke har utnyttet alle felt de har inden det tidligere koncessionsomraade, finder man ikke at kunne anbefale koncession paa større omraade end grænsen Himmelskar-Næverfjord, liksom kommunen maatte forlange sig ret at erhverve sig (til rimelig pris) tomte ved sjøen til kommunal handel o. l. inden koncessionsomraadet.

«Da selskapets eiendomme i Næverfjord skilket til jordbruk ligger ubenyttet, og husene er flyttet derfra til Porsa kan man med sikkerhet gaa ut fra at disse ikke blir benyttet, maa kommunen forlange at selskapet mot rimelige priser avstaar disse eiendomme til smaalbruk og vil man paa ingen maate anbefale koncession paa disse eiendomme.

Endvidere forbeholder kommunen sig ret til at fratrukke i funksjonærers og arbeideres løn et månedlig avdrag efter en skatteprocent for foregaaende aars skatte ligning indtil den endelige skattemiste er utlagt.

Vandfaldskoncessionen anbefales under forutsætning av at Kvalsunds kommune sikres et antal av 400 hestekræfter til elektrisk lysanlæg m. v.

Albert Holmen voterede for at den ældre koncession anbefales i sin helhet.

Fylkesmannen uttalte ved sakens innsendelse hertil under 9de september 1920 følgende:

«Jeg tillater mig å anbefale at det eventuelle nye selskap gis konsesjon til erhvervelse av de A/S Porsa kobbergruber tidligere tilhørende eiendomme og rettigheter på samme vilkår som i sistnevnte selskaps konsesjoner bestemt. Jeg vil derhos anbefale opstillet de av Kvalsund herredsstyre nevnte betingelser, særlig forsaavidt angår selskapets forskuddsvise utredelse av funksjonærers og arbeideres skatt.»

Andragendet blev derefter forelagt Vassdragkommisjonen, som avga følgende uttalelse, datert 30te november 1920:

Vassdragkommisjonen skal bemerke at der nu som tidligere ikke kan sees å foreligge almene hensyn som taler mot at de 2 fall i Porsavassdraget utnyttes for de omhandlede formål. Den finner derfor å kunne tilråde at man stiller sig velvillig til andragendet.

Man har festet sig ved at de gamle tillatelser er gitt for 80 år regnet fra 1916 og at der saledes ennu er 76 år tilbake av konsesjonstiden eller betydelig mere enn selv maksimum efter nugjeldende lov. Denne oppstiller ogsaa på andre punkter strengere vilkår, f. eks. når det gjelder ervervskonsepsjon, avgift til stat og kommuner. Spørsmålet om hvorvidt der er formell adgang til å overdra de gamle konsesjoner, spesielt da erhvervstilladelsen på uterandrede

Meddelte vassdragkonsesjoner.

vilkår er av juridisk natur og kommisjonen finner derfor ikke å burde gå nærmere inn herpå. Den vil imidlertid peke på at der ikke her er tale om å igangsette noget nytt foretagende basert på frivillig arrangement fra søkeren. Denne er tvertimot gjennom uheldige omstendigheter blitt tvunget til å overta foretagendet, og er herunder påført betydelige økonomiske tap.

Under disse omstendigheter mener kommisjonen at der ikke bør bli spørsmål om nye betingelser, hvis statsmyndighetene ikke er juridisk forpliktet dertil etter den nye lov. Den anbefaler derfor, at det nye selskap får tilladelse til å overta erhvervs-konsesjonen på Nedre Porsa vannfall og kontrakten angående leie av Øvre Porsa vannfall henholdsvis av 10de november 1916 og 16de november 1917 på uforandrede vilkår.

Foranlediget ved Kvalsund herredsstyres uttalelse av 6te august d. å. finner kommisjonen å burde tilråde at der gjennom forhandling med selskapet søkes truffet en ordning hvorefter de deri omhandlede eiendommer overdrages kommunen på vilkår som er rimelige og akseptable for partene. Samtidig bør der søkes istandbragt et arrangement hvorved kommunens behov for energi til lysanlegg m. m. tilgodesees såvidt dertil måtte være anledning. Derimot kan man ikke tilråde etablert en særlig plikt til trekk i funksjonærers og arbeideres lønn til dekning av skatt. Man får i så henseende greie sig med skattelovens almindelige regler.

Sakens dokumenter blev derpå under 11te januar 1921 oversendt Justisdepartementet med anmodning om dets uttalelse angående spørsmålet om, hvorvidt der er adgang til som ansøkt å overføre A/S Porsa kobbergrubers konsesjon på uforandrede vilkår, samt om i hvilken utstrækning der antas å være adgang til å opstille nye vilkår utenfor sådanne, der gjelder konsesjonærers organisasjon m. v.

Under 3dje februar 1921 har Justisdepartementet i henhold hertil uttalt,

at der efter dets opfatning ikke er noget til hinder for, at et nyt selskap gis tillatelse til å erhverve de nevnte vannfall på samme vilkår som efter den oprindelige konsesjon. Det tilføiet derhos, at hvorvidt spørsmålet om adgangen til å opstille nye vilkår skal bedømmes efter § 2, post 12 i den eldre konsesjonslov av 18de september 1909 eller efter § 2, post 22 i den nugjeldende er neppe av synderlig praktisk betydning, men det riktige er formentlig å avgjøre det efter den eldre lov.

Departementet har gjort konsesjonssøkerens representant advokat Christiansen bekjent med Kvalsund herredsstyres vedtak i møte den 6te august 1920, idet man bad meddele konsesjonssøkerens uttalelse angående de heri opstillede forbehold om overdragelse av endel av selskapets grunnstrekninger og avgivelse av en viss kraftmengde til kommunen m. v.

I anledning herav har advokaten på konsesjonssøkerens vegne meddele, at han finner herredsstyrets krav åpenbart urimelige, og at de ikke kan accepteres.

Av hensyn til den samtidig foreliggende ansøking om overførelse av A/S Porsa kobbergrubers bergverkskonsesjon av 4de august 1916 til det nye selskap har man derhos under 25de april 1921 utbedt sig Handelsdepartementets uttalelse i saken.

Ifølge skrivelse hertil av 10de oktober 1921 har Handelsdepartementet under 27de september næstfor meddele konsesjonssøkerens advokat, at det vil kunne anbefale, at den A/S Porsa kobbergruber meddelte bergverkskonsesjon tillates overført til et nyt selskap på samme vilkår som fastsat for A/S Porsa kobbergrubers konsesjon, samt bl. a. under forutsetning av, at selskapets grunnkapital, når regelmessig bergverksdrift begynner, skal utgjøre minst kr. 400 000,00.

Efter senere stedfunden korrespondanse med advokat Christiansen angående eventuell overførelse av vannfallskonsesjonene til det verdende selskap har advokaten under 8de april 1922 hertil innsendt utkast til vedtekter for det nye selskap i alt vesent-

Meddelte vassdragkoncessjoner.

lig overensstemmende med de for A/S Porsa kobbergruber i sin tid approberte statutter.

Samtidig har advokaten meddelt, at det nye selskap blev stiftet på generalforsamling den 27de mars 1922 med en aktiekapital på kr. 400 000,00 fordelt på 400 aktier à kr. 1 000,00, samtlige lydende på navn.

Avskrift av firmanmeldelsen og vedtøkene for det nye «Aktieselskapet Porsa» tillater man sig å vedlegge.

Ved kgl. resol. av 5te mai 1922 er der efter den A/S Porsa kobbergruber i henhold til kgl. resol. av 4de august 1916 meddelte bergverkskoncessjon tillatt overført til A/S Porsa på de i den opprinnelige koncessjon fastsatte betingelser.

Departementet skal bemerke, at der efter vort koncessjonssystem antas å være adgang til å imøtekomme den foreliggende ansøking om overførelse av de A/S Porsa kobbergruber i årene 1916 og 1917 meddelte erhvervs- og leiekoncessjoner på henholdsvis nedre og øvre Porsa vannfall til det nye selskap på de for de tidligere koncessjoner gjeldende betingelser. Der antas i nærværende tilfelle ikke å foreligge almene eller andre hensyn, som taler imot å meddele tillatelse til sådan overdragelse.

Det nydannede selskap, A/S Porsa, sees å være stiftet med en fullt innbetalt aktiekapital av kr. 400 000,00. Ifølge selskapets vedtøker, som vil bli undergitt departementets approbasjon, skal dets aktier, der samtlige lyder på navn, til enhver tid være på norske hænder (jfr. vedtøkernes § 3). Der har fra departementets side ikke noget å bemerke ved det foreliggende utkast til vedtøker, som vil kunne approberes, når koncessjonen for det nye selskap er meddelt.

Idet man nærmere henviser til de foran inntagne opplysninger og uttalelser, vil departementet i tilslutning til det av vassdragkommisjonen anførte kunne anbefale, at begge koncessjoner — av 10de november 1916 og 16de november 1917 — således som ansøkt tillates overført til det nye selskap, A/S Porsa, på de tidligere gjeldende vilkår, hvorav man vedlegger avtryk.

Det er herved uttrykkelig forutsetnin-

gen, at koncessjonstiden, 80 år, blir også for det nye selskap å regne fra den 10de november 1916 for begge vannfalls vedkommende.

I henhold til det anførte tillater man sig således å

innstille:

1. At den A/S Porsa kobbergruber ved kgl. resol. av 10de november 1916 meddelte koncessjon på erhverv av nedre Porsa vannfall i Kvalsund herred, Finmark fylke, overdras til det nye A/S Porsa på de i samme koncessjon anførte betingelser.

2. At Arbeidsdepartementet bemyndiges til å overdra den i henhold til kgl. resol. av 16de november 1917 med A/S Porsa kobbergruber avsluttede leiekontrakt vedrørende det staten tilhørende øvre Porsa vannfall i nevnte herred til det nye A/S Porsa på uforandrede betingelser.

11. Volda kommune.

(Regulering av Mørevassdraget i Volda samt fastsettelse av manøvreringsreglement m. v.).

Kgl. resol. av 1ste september 1922.

Gjennem fylkesmannen i Møre er med påtegningskrivelse av 8de januar 1920 til departementet innkommet et andragende fra Volda formannskap om koncessjon til å regulere Mørevassdraget (Austefjordvassdraget) i Volda for utbygning av et kommunalt elektrisitetsverk i Kolfossen.

Andragendet, datert 12te november 1919, er sålydende :

«Hermed søker Volda kommune um løyve til å regulere Møre vassdraget i Austefjorden i Volda for utbygning for eit kommunalt elektrisitetsverk i Kalfossen.

Reguleringsløyvet gjeld det heile vassdrag.

Med grunneigarane på Osdal, Kalvatn, Mån, Eide og Hjelle er gjort særskilte kontrakter.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Men for regulering av Grøndalsvatnet trengst løyve til å eksproprierå den lut som ligg i Nørdfjord. Sjøå medsende søknåd.

Desutan trengst løyve til å senka Kalvatnet over 2,5 m. Kontraktene gjev løyve til å senka 2,5 til 3 m.; men tunelutslaget ligg 10 m. under vanleg vatshøgð.

Skulde det visa seg naudsynlig å taka takst for mindre grunnstykke end anlegget, søkjer kommuna um sovore løyve.

Kart over vatsdraget fylgjer.»

Hornindal herredsstyre har avgitt en enstemmig uttalelse i saken av 11te oktober s. å., som er sålydende:

«Herredsstyret har intet imot, at Voldens Herred foretager Regulering av Grøndalsvatnet. Hvad Eiendomsgrænsen angaar faar bli vedk. Grundeieres Sak. Med Hensyn til den saakaldte «Møreelv» saa gaar og har gaat denne til Heggebygden, og forbeholder man sig derfor til denne sin lovlige Ret.»

Ved reguleringssakens oversendelse har Overingeniøren for elektricitetsforsyningen i Møre fylke under 16de december 1919 bemærket følgende:

«Andragendet anbefales innvilget, idet betingelsene for konsesjon efter regule-

ringsloven av 14de desember 1917 (Kfr. § 5, § 6, andet pkt. og 8 første pkt.) antas å være tilstede. Med hensyn til de i § 5, punkt a, omhandlede planer går jeg ut fra, at damtegninger m. v. i sin tid vil bli forelagt departementet til godkjennelse.»

Fylkesmannen i Møre har ved sakens innsendelse ledsaget andragendet med sin anbefaling.

Det innkomne andragende blev av departementet forelagt vassdragdirektøren, som under 15de september 1920 har uttalt følgende:

«Under 26de februar d. a. har det Kongelige Departement oversendt mig til uttalelse andragende med bilag fra Volda kommune om tillatelse til å regulere forskjellige sjøer i nevnte vassdrag.

Da det medsendte materiale ikke var helt uttømmende har vassdragdirektøren tilskrevet formannskapet direkte efter ytterligere opplysninger. Sådanne er nu kommet og jeg tillater mig på grunnlag av det således foreliggende å avgi den begjærte uttalelse.

Kommunen har projektort regulering i 3 av vassdragets sjøer i den utstrekning det fremgår av følgende tabell:

Sjøens navn	Reguleringshøide				Sum m.	Magasin mill. m. ³
	Opdemning		Senkning			
	m.	til kote	m.	til kote		
Grøndalsvatn, 1ste utbygning	0,5	423,55	9,0	414,05	9,5	8,6
2den —	3,0	426,05	»	»	12,0	11,4
Osdalsvatn	9,0	157,00	3,0	145,00	12,0	6,4
Kalvatn	0,0	70,00	8,0	62,00	8,0	5,4

Anm. Opdemning og senkning er angitt i forhold til uregulert lavvann.

Efter utredningen av mars 1919 er følgende fall angitt å være nyttbare:

Grøndalsvatn—Osdalsvatn	259,0 m.
Osdalsvatn—Kalvatn	78,0 »
Kalvatn—Langvatn	46,0 »
Langvatn—Havet	21,0 »
Tilsammen	404,0 m.

Kraftøkningen ved disse fall er ved de ovennevnte reguleringer beregnet å utgjøre tilsammen 5 686 naturhestekrefter.

Kommunen eier ifølge skrivelse hertil av 19de mars d. a. fallene mellom Osdalsvatn og Langvatn. De øvrige er ennå på private hender men formannskapet antar at

Kommunene med tiden vil komme til å kjøpe ogsaa disse fall.

Efter det foreliggende er utbygning av Kolfossen (Kalvatn—Langvatn) iverksatt og på det nærmeste ferdig. Den angis å komme på kr. 1 282 000,00. Med en maskininstallasjon på 1300 hestekrefter kommer således hver maksimal turbinhestekraft på kr. 987,00 levert ved kraftstasjonens vegg.

I første utbygning inngår regulering av Grøndalsvatn i den for dette byggetrinn i tabellen angitte utstrekning samt ennvidere senkning av Kalvatn.

Annen utbygning som omfatter fallet Osdalsvatn—Langvatn er beregnet å komme på kr. 4 922 000,00, ovennevnte beløp for første utbygning medregnet. Da der er forutsatt installert maskineri for 5500 turbinhestekrefter kommer således hver maksimal hestekraft på kr. 894,10. Da årgangskraften er beregnet til 2550 hestekrefter har man således regnet å kunne utta vel det dobbelte i maksimum. I annen utbygning inngår da resten av reguleringen således som denne er karakterisert i tabellen foran. Efter verkets skrivelse av 3dje f. m. forutsettes at annen utbygning og opdemning av Osdalsvatn vil bli påbegynt tidligst om 10 år.

De arealer som vil bli oversvømmet ved reguleringen angis således:

Ved Grøndalsvatn 178 mål almindelig fjellmark bare tjenlig til beite.

Ved Osdalsvatn 28 mål udyrket mark.

Ved Kalvatn blir der ingen opdemning og følgelig heller ingen grunn neddemmet.

Efter utredningen vil ingen almene interesser bli skadet eller forulempet. Fløtning finner ikke sted. Den eneste ferdsel som forekommer er at seterfolk ror langs stranden fra damstedet til Grøndalsseteren, et forhold som ikke vil lide ved reguleringen. Omregulering av veien langs Osdalsvatn er opplyst å inngå i planene for den offentlige veibygning.

Der ses å være meningsforskjell om hvorvidt den øverste del av vassdraget kalt «Møreelven» skal rinne til Grøndalsvatn

eller til det sønnenforliggende Hornindalsvassdrag. Volda formannskap anfører i november ifjor at den fra gammel tid har gått til Grøndalsvatn og at den ved demning i løpet er ført over til Heggjabygden. Hornindals herredsstyre bemerker at denne elv går og har gått til Heggjabygden og det forbeholder sig sin lovlige rett til denne.

Vassdragdirektøren anfører vedrørende sakens bygningstekniske side følgende:

For Grøndalsvanns vedkommende foranlediger de innsendte planer av dammene (tørmurdam og jorddam) i det store og hele ingen bemerkning fra min side. Mere detaljerte tegninger med tilhørende beskrivelse av de forskjellige avsnitt forutsettes dog i sin tid innsendt til endelig godkjennelse.

I anledning av det innsendte forslag til dam i Osdalsvatn skal bemerkes:

Av tegningene fremgår at denne dam er tenkt utført for en overveiende del av tørmur. Vassdragdirektøren finner å burde fremholde, at der ved en såvidt høi dam, som her er projektert (vel 13 m.), vil bli stillet særlige krav til stenens bearbeidelse så der helt igjennem opnåes et betryggende forband. Hvis stenen skulde vise sig mindre god, vil under alle omstendigheter dammens dypere partier bli forlangt lagt helt i cementmørtel.

Såvel for Osdalsvann som for Kalvann savnes tegninger vedkommende senkningsarrangementet (tunneller, lukeschakter med videre).

Til den opstillede beregning over vannføring og kraft har vassdragdirektøren intet særlig å anføre.

Det medsendte forslag til manøvreringsreglement inntatt som bilag til den seneste reguleringsplan er noget kortfattet og antas derfor å burde suppleres. Jeg vedlegger et her utarbeidet utkast som ligger så nær op til det nu vanlige at det antagelig ikke trenger nogen nærmere begrunnelse. Det forutsetter som det vil sees tapping efter elektrisitetsverkets behov, idet dette efter det foreliggende er det eneste av vassdragets fall

Meddelte vassdragkonsesjoner.

som hittil er utnyttet. Når andre fall kommer til, må reglementet drøftes påny, hvorfor det nu bare bør gjøres gjeldende inn til videre.

Efter formannskapetets skrivelse av 19de mars d. å. har de private falleiere ikke fremsatt noget ønske om å delta i reguleringsomkostningene, jfr. reguleringslovens § 5, litra g.

I henhold til ovenstående antas saken å være således forberedt at den kan optas til realitetsbehandling.

De mottatte sakens dokumenter følger vedlagt. Likeså skrivelse fra Volda formannskap og elektrisitetsverket av henholdsvis 19de mars og 3dje august d. å., den siste med bilag. — Endelig følger forslag til bekjentgjørelse.»

Den i vassdragdirektørens uttalelse påberopte tekniske utredning av mars 1919 fra Volda kommunes konsulent, ingeniør F. Kuløy, tillater man sig å vedlegge.

Likesaa vedlegges formannskapetets skrivelser til vassdragdirektøren av 19de mars og 3dje august 1920 tillikemed de heri omhandlede detaljeplaner og omkostningsoverslag vedkommende Mørevassdragets utbygning og regulering.

Det i vassdragdirektørens erklæring paaberopte utkast til reglement for reguleringsdammenes manøvrering tillater man sig å hitsette:

«Utkast

til reglement for manøvrering av reguleringsdammer i Mørevassdraget.

1.

Reguleringsgrensene er følgende:

	Høieste kote	Laveste kote	Reg.høide m.
Grøndalsvatn	426,05	414,05	12,0
Osdalsvatn	157,00	145,00	12,0
Kalvatn	70,00	62,00	8,0

Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste og tydelige merker ved de enkelte dam-

mer. Merkene skal godkjennes av det offentlige.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øie at vassdragets naturlige flomvannføring såvidt mulig ikke forøkes. Heller ikke må dets naturlige lavvannføring forminskes til skade for andres rettigheter.

Forevrig kan vannslipningen inntil videre foregå efter Volda kommunale elektrisitetsverks behov.

3.

Til å forestå manøvreringen antas norske statsborgere som godtas av vedkommende departement.

Damvokternes boliger skal ligge i dammenes umiddelbare nærhet og være forsynt med telefon.

4.

Det skal påsees at flomløpene ikke hindres av is o. l. samt at dammene til enhver tid er i god stand.

Der føres protokoll over dammenes manøvrering, avleste vannstande samt observeres og noteres om det måtte forlanges regnmengder, temperatur m. v. Av denne protokoll sendes ved hver måneds utgang avskrift til vassdragdirektøren.

5.

Mulig tvist om dette reglements forståelse blir å avgjøre av vedkommende regjeringsdepartement.

6.

Forandringer i dette reglement kan kun foretas av Kongen, efter at de interesserte har hatt anledning til å uttale sig.»

Saken har derefter været forelagt Vassdragkommissjonen, hvis uttalelse foreligger i skrivelse, datert 30de november 1920, hvorav hitsettes:

«Vassdragkommissjonen skal bemerke følgende:

Efter det foreliggende vil der ved den

Meddelelse vassdragkonsesjoner.

omsøkte regulering innvinnes en kraftmengde på omkring 5700 natur HK. døgnet og året rundt. — På den annen side står skaden og ulempen, som vesentlig er angitt å bestå i at der neddemmes 178 mål almindelig fjellmark bare tjenlig til beite samt 28 mål udyrket mark.

Vassdragkommissjonen antar at betingelsene for at reguleringstillatelse kan meddeles er tilstede, jfr. reguleringslovens § 8.

Med hensyn til betingelsene bemerkes følgende:

De i reguleringslovens § 10, 2 opstillede vilkår for at tilladelse kan meddeles Volda kommune på ubegrenset tid antas å være tilstede. For de private falleiere må tilladelsen bli tidsbegrenset. Man foreslår tiden for disse satt til 50 år, jfr. post 1 nedenfor.

Angående spørsmålet om innløsningsrett for staten henvises til kommisjonens uttalelser om regulering av Skarsfjordvassdraget og Litledalselven, den siste datert 26de mai d. å. — De private falleieres andel må under enhver omstendighet staten ha anledning til å innløse, jfr. nedenstående post 2.

Det alt overveiende av reguleringsbasengene ligger etter det foreliggende innenfor Volda kommunes grenser, dog strekker endel av Grøndalsvatn sig inn i naboherredet Hornindal. Av denne grunn og fordi endel av fallene ennå er på private hender kan der formentlig ikke bli spørsmål om helt å sløife avgiften til kommuner, men man foreslår at den settes lavest mulig da kraften i det kommunale anlegg synes å bli så dyr at det ikke bør belastes yderligere mere enn høist nødvendig. Av denne grunn foreslår man avgiften satt til kr. 0,20 til kommunene og en samme sats til staten.

Under drøftelse av vilkår om kraftavståelse, jfr. lovens § 11, 15 har man hatt for øie at i alle fall endel av vassdragets fall skal utnyttes til elektrisitetsforsyning, hvorfor det skulde være mindre påkrævet å betinge kraftavståelse til kommuner. Anlegget ligger imidlertid i den innerste del av herredet og forholdsvis nær grensen mot nabo kommunene og det er formentlig ikke utelukket at det kan vise sig hensigtsmessig å

la endel av disse få kraft av ansøkerens anlegg. De private falleiere må under enhver omstendighet få plikt til kraftavståelse. — Under disse omstendigheter har kommisjonen funnet det rimelig å gjøre lovens krav om kraftavståelse til kommuner gjeldende for samtlige fall. Til staten foreslås betinget 5 pct.

Da veien langs Osdalsvatn vil bli neddemmet må den omlegges før reguleringen i dette vann kan tas i bruk. Hvis ikke veien på det tidspunkt er omlagt, jfr. foranstående opplysning om at den inngår i planene for den offentlige veibygning, bør konsesjonæren tilpliktes å gjøre det. Man har i den anledning i post 12 nedenfor inntatt følgende: «Før reguleringen i Osdalsvatn tas i bruk må veien langs dette omlegges i den utstrekning fylkesveistyret bestemmer.»

De øvrige vilkår trenger antagelig ikke nogen nærmere begrundelse.

I henhold til ovenstående anbefaler kommisjonen at Volda kommune får tilladelse til å regulere Mørevassdraget i det vesentlige overensstemmende med den foreliggende plan og på følgende

Betingelser:

1.

Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid.

Dersom vannfall, der ikke tilhører staten eller norske kommuner deltar i reguleringen eller blir medeiere i reguleringsanleggene gjelder konsesjonen for disses vedkommende i 50 år fra konsesjonens datum.

Ved konsesjonstidens utløp tilfaller disse vannfallseieres andel i reguleringsanleggene staten uten vederlag.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsattes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

I det 35te år etterat konsesjonen er gitt, skal staten kunne innløse de andele i reguleringsanleggene som måtte tilhøre eiere for hvem reguleringstilladelsen er tidsbegrenset. Bestemmelsen om innløsning må være meldt eierne 5 år i forveien.

Innløsningssummen blir å beregne under hensyn til at grunnstykker og rettigheter samt vannbygningsarbeider og hus har en verdi svarende til hvad de bevislig har kostet ved erhvervelsen med fradrag for amortisasjon i 50 år. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning.

Anleggene skal ved innløsningen være i full driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn av uvillige menn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hvad skjønnet i så henseende måtte bestemme.

3.

For den økning av vannkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,20 pr. naturhestekraft.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner, som Kongen bestemmer kr. 0,20 pr. naturhestekraft.

Økningen av vannkraften beregnes med utgangspunkt i vassdragets lavvannføring for reguleringen som ansettes til

Grøndalsvatn—Osdalsvatn	0,1 m. ³	pr. sek.
Osdalsvatn—Kalvatn	.. 0,28	> > >
Kalvatn—Langvatn 0,40	> > >
Nedenfor Langvatn 0,50	> > >

Ved beregningen av økningen forutsettes det, at magasinene utnyttes på en sådan måte, at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hvad der i hvert enkelt tilfelle skal ansees som den ved reguleringen innvundne økning av vannkraften

avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreer efterhvert som den ved reguleringen innvundne kraft tas i bruk.

4.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter efter post 3 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 18 skal, forsåvidt de ikke er fastsatt av Kongen, med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

5.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år etterat konsesjonen er gitt og fullføres innen en yderligere frist av 5 år.

I fristens medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

6.

Arbeidet skal utføres ved funksjonærer og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Konsesjonæren skal ved bygning og drift av anleggene bruke norsk materiell, forsåvidt dette kan fåes like godt, tilstrekkelig hurtig og for en pris, som ikke med mere enn 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiell kan fåes fra utlandet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra disse regler når særegne hensyn gjør det påkrevet.

7.

Forsikring tegnes fortrinsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelagtige betingelser som utenlandske.

8.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeid eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeids-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

materialer). Verktøi og andre arbeidsredskaper som utleveres arbeiderne til benyttelse kan bare kreves erstattet, når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med deres virkelige verdi beregnet etter hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbøc for sine arbeidere, skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser som vedkommende regjeringsdepartement gir til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikk blandt den befolkning som er knyttet til anlegget.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til efter nærmere bestemmelse av medisinalstyrelsen å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige lægehjelp og å holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte det offentlige utgiftene ved forsterket politiofsyn.

11.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten berøgning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sunt og tilstrekkelig husrum efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren, er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvister å opsi arbeiderne fra beskytteligheter eller hus leiet hos ham. Uenighet om hvor-

vitt opsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, broer og kaier, som konsesjonæren anlegger skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten forsåvidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

Før reguleringen i Osdalsvatn tas i bruk må veien langs dette omlegges i den utstrekning fylkesveistyret bestemmer.

13.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanleggene således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte. Deres utførelse såvelsom deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

14.

Ved damanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finde sig i den bruk av anleggene som skjer i krigsøiemed.

15.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement, som Kongen på forhånd utferdiger. Norske statsborgere som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjons-

skjønn kan ikke påbegynnes før manøvre-
ringsreglementet er fastsatt.

16.

Reguleringsanleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevet og stille det innvundne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte opdemningshøider og de tillatte laveste tappingsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la opta i anledning av anleggene skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

17.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

18.

De vannfalls- og brukseiere som benytter sig av det ved reguleringen innvundne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, efterhvert som utbygning skjer, inntil 10 pct. av den for hvert vannfall innvundne økning av kraften (beregnet som angitt i post 3). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pct. av kraften.

Når 30 år er forløpet fra konsesjonens meddelelse kan de kommuner hvis interesser berøres av reguleringen uansett den ovenfor betingede procent for kraftavgivelse og uten hinder av den foran fastsatte begrensning med Kongens samtykke kreve avgitt fra de av vassdragets vannfall der tilhører norske kommuner yderligere kraft såvidt fornødent til å dekke deres eget behov eller til å forsyne deres innvånere med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

Kraften avgis i den form hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas efter departe-

mentets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 procent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 procent. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellem vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft, og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledningen til nogen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

19.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vannfalls- eller brukseier, som ikke er medeier i reguleringsanleggene tilladelse til å benytte driftsvann, som er innvunnet ved reguleringen mot en årlig godtgjørelse til reguleringsanleggenes eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

20.

Reguleringsanleggenes eier underkaster sig de bestemmelser, som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstillede betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggenes eier.

21.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Et

Meddelte vassdragskonsesjoner.

utdrag av konsesjonen skal tilgyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Vassdragskommisjonen har etter omstendighetene ikke funnet grunn til å betinge godtgjørelse en gang for alle etter reguleringslovens § 13. Videre har man funnet det upåkrevet å opstille krav om midler til almindennende virksomhet og samlingslokale, jfr. lovens § 12,4. Det samme gjelder vilkår om fattigfond etter § 12,7 og om sikkerhetsstillelse etter § 12,16 da ansøkeren er en kommune. Denne omstendighet har også øvet endel innflytelse på utformningen av enkelte av betingelsene.»

Departementet skal bemerke, at den planlagte regulering vil i Mørevassdragets nytbare fallstrekninger på tilsammen 404 fallmeter medføre en kraftøkning av ialt ca. 5 700 naturhestekrefter døgnet og året rundt.

Det samlede areal, som vil bli neddemmet ved reguleringen, utgjør 206 mål. Det består vesentlig av fjellmark, kun tjenlig til beite; dyrket mark berøres overhodet ikke ved opdemningen.

Almene interesser antas ikke i nevneverdig grad å berøres av den planlagte regulering. Fløtning finner ikke sted, og den ferdsel, som foregår langs stranden fra damstedet til Grøndalsseteren vil etter det oplyste ikke lide ved reguleringens gjennomførelse. Med hensyn til fornøden omlegning av den nuværende vei langs Osdalsvatn kan henvises til den i utkastet til konsesjonsbetingelser § 11, siste avsnitt, inntatte bestemmelse.

Den skade og uløype, som foretagendet vil medføre antas etter de foreliggende opplysninger å være av mindre betydning i sammenligning med fordelene derved.

Departementet vil således i tilslutning til vassdragskommisjonen anbefale, at konsesjon på regulering av Mørevassdraget meddeles i det vesentlige overensstemmende med den fremlagte plan, idet man forutsetter, at

man i tilfelle vil være bemyndiget til å tilde mindre vesentlige endringer i planen.

Volda kommune er eier av samtlige fall i vassdraget undtagen strekningen mellom Grøndalsvatn og Osdalsvatn samt mellom Langvatn og sjøen,

Ifølge formannskapetets skrivelse til vassdragsdirektøren av 19de mars 1920 har de private falleiere ikke ønsket å delta i reguleringsomkostningene.

Andragendet har været bekjentgjort på anordnet måte.

Man har utarbeidet et utkast til konsesjonsbetingelser, der er vedtatt av Volda herredsstyre. Ved fastsettelsen av betingelsene er der tatt hensyn til, at kraften efter det oplyste skal anvendes til lys, varme, gårdsdrift, håndverk og småindustri innen distriktet.

Konsesjonen foreslås derfor i henhold til reguleringslovens § 10, punkt 2, gitt kommunen på ubegrenset tid. For private vannfalleiere, som måtte bli medeiere i reguleringsanlegget, er forslått en konsesjonstid av 50 år, hvorefter vedkommendes andele i reguleringsanlegget skal tilfalle staten uten vederlag.

Som årlige avgifter er betinget til staten kr. 0,20 og til kommuner kr. 0,20 pr. innvunnen naturhestekraft.

Angående kraftavgivelse til kommuner og stat, som anbefales satt til henholdsvis 10 og 5 pct., henvises til utkastets § 18.

Iøvrig kan henvises til utkastets enkelte bestemmelser, som i det vesentlige er overensstemmende med de i den senere tid meddelte konsesjoner for kommunale reguleringsforetagender.

Utkastet til betingelser er sålydende:

Betingelser

for regulering av Mørevassdraget.

1.

Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid.

Dersom vannfall, der ikke tilhører staten eller norske kommuner, deltar i regule-

Medlekte vassdragskonsesjonsloven

ringen eller blir medeier i reguleringsanlegget gjelder konsesjonen for disses vedkommende i 50 år fra konsesjonens datum. Ved konsesjonstidens utløp tilfaller disse vannfallseieres andeler i reguleringsanlegget staten uten vederlag.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

Det utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den rekning av vannkraften, som ved reguleringen tilflytter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,20 pr. naturhestekraft.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner, som Kongen bestemmer kr. 0,20 pr. naturhestekraft.

Økningen av vannkraften beregnes med utgangspunkt i vassdragets lavvannføring for reguleringen, som ansettes til

Grøndalsvatn—Osdalsvatn	0,1 m. ³ pr. sek.	
Osdalsvatn—Kalvatn	0,20 »	—»—
Kalvatn—Langvatn	0,40 »	—»—
Nedenfor Langvatn	0,50 »	—»—

Ved beregningen av økningen forutsettes det, at magasinet utnyttes på en sådan måte, at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hvad der skal ansees som den ved reguleringen innvunne økning av vannkraften, avgjøres med bindende virkning av departementet efter innstilling av Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesen.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreer efterhvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

3.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter efter post 2, og kontroll med

vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 1B skal for såvidt de ikke er fastsatt av Kongen, med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement efter innstilling fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesen.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år efter at konsesjonen er gitt og fullføres innen en yderligere frist av 5 år.

I fristen medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5.

Arbeidet skal utføres ved funksjonærer og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Konsesjonæren skal ved bygning og drift av anlegget bruke norsk arbeide og norsk materiell for såvidt dette kan fåes like godt, tilstrekkelig hurtig og for en pris, som ikke med mere enn 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiell kan fåes fra utlandet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra disse regler, når særegne hensyn gjør det påkrevet.

6.

Forsikring tegnes fortrinsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet, når de bortkastes eller ødelegges og da bare med deres virkelige verdi beregnet efter, hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag

for slitasje ved utleveringen. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig siemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser, som vedkommende regjeringsdepartement gir til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikk blandt den befolkning, som er knyttet til anlegget.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til efter nærmere bestemmelse av medisinalstyrelsen å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige lægehjelp og holde et for siemedet tjenlig sykehuse med isolationslokale og tidsmessig utstyr.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte det offentlige utgiftene ved forsterket politiopsyn.

10.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å opsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leiet hos ham. Uenighet om hvorvidt opsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer,

å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaiar, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, broer og kaiar, som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, forsåvidt departementet finner, at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

Konsesjonæren skal ombygge veier, broer og kaiar, hvor dette nødvendiggjøres ved reguleringen. Videre skal han utføre de foranstaltninger, som fylkesveistyret finner nødvendige for såvidt mulig å avhjelpe skade og ulempe, som for almenheten måtte opstå på is- og vinterveier.

Før regulering av Osdalsvatn tas i bruk, må veien langs dette omlegges i den utstrekning fylkesveistyret bestemmer.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til efter bestemmelse av vedkommende departement og på vilkår som dette fastsetter å samarbeide med andre kraftanlegg, når dette finnes hensiktsmessig av hensyn til den almindelige kraftforsyning.

Konsesjonæren plikter på egen bekostning å foreta de forandringer av anlegget, som måtte finnes påkrevet av hensyn til sådant samarbeide. Bestemmelse herom treffes av departementet. Der tas ved avgjørelsen størst mulig hensyn til anleggets økonomiske forhold.

13.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanlegget således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte. Dets utførelse såvelsom dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

14.

Ved damanlegget skal det tillates traf-

Meddelelse vassdragkonsesjoner.

fet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggets eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse. Anleggets eier må uten godtgjørelse finne sig i den bruk av anlegget som skjer i krigsøiemed.

15.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement, som Kongen på forhånd utferdiger. Norske statsborgere som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes, før manøvreringsreglementet er fastsatt.

16.

Reguleringsanleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentlige interesse finnes påkrevet og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte opdemningshølder og de tillatte laveste tapningsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker, som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart, som konsesjonæren måtte la opta i anledning av anlegget, skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om, hvordan målingene er utført.

17.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vassdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

18.

De vannfalls- og brukseiere, som benytter sig av det ved reguleringen innvunne driftsvann, er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etterhvert som utbygning skjer, inntil 10 pet. av den for hvert vannfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post

2). Staten forbeholdes rett til å arbeide inntil 5 pet. av kraften.

Når 30 år er forløpet fra konsesjonens meddelelse kan de kommuner hvis interesser berøres av reguleringen uansett den ovenfor betingede procent for kraftavgivelse og uten hinder av den foran fastsatte begrensning med Kongens samtykke, etterhvert som kraft blir ledig, kreve avgitt fra de av vassdragets vannfall, der tilhører norske kommuner, yderligere kraft såvidt fornødent til å dekke deres eget behov eller til å forsyne deres innvånere med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

Kraften avgis i den form, hvori den produceres. Elektrisk kraft uttas efter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 procent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 procent. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellem vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft, og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagernes, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

19.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vannfalls- eller brukseier, som ikke er medeier i reguleringsanlegget, tillatelse til å benytte driftsvann, som er innvunnet ved reguleringen mot en årlig

godtgjørelse til reguleringsanleggets eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet etter innstilling fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesen.

20.

Reguleringsanleggets eier underkaster sig de bestemmelser, som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggets eier.

21.

Alle heftelser, som hviler på anlegget, faller bort, når og i den utstrekning dette i henhold til reguleringskonsesjonen går over til staten etter post 1.

22.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag, hvor anlegget er beliggende. Et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget, for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Det av vassdragdirektøren utarbeidede utkast til manøvreringsreglement, som er referert ovenfor, har været oversendt fylkesmannen for å forelegges Volda kommune og mulige andre interesserte til uttalelse.

Utkastet blev av fylkesmannen tilstillet Volda formannskap, som videre oversendte saken til behandling av kommunens sakfører, R. Jacobsen. I skrivelse av 23de juni 1922 har overrettssakfører Jacobsen på Volda kommunes vegne meddelt, at kommunen intet har å innvenne mot det av vassdragdirektøren utarbeidede utkast til manøvreringsreglement for reguleringen.

Under henvisning hertil vil departementet i henhold til § 15 i konsesjonauktastet

anbefale det av vassdragdirektøren avgitte utkast til reglement fastsatt, som gjeldende inntil videre.

I skrivelse av 23de juni sistl. har overrettssakfører Jacobsen på vegne av Volda kommune, dessuten ansøkt om, at der må gis tillatelse til, at de av reguleringen berørte eiere og rettighetshavere kan innstevnes til ekspropriasjonsskjønnet på den måte, som er foreskrevet for almenningssaker i lov av 9de juli 1851 § 1, jfr. lov om vassdragsreguleringer av 14de desember 1917 § 16, 1. Til begrunnelse herfor anfører han, at det er påkrevet, at kommunen får denne tillatelse, både fordi det er ganske ugjærlig for kommunen å finne rede på hvilke eiere og rettighetshavere berøres av reguleringen — særlig gjelder dette de eiere og rettighetshavere, som hører Nordfjord til — og fordi det, selv om man efter meget arbeide muligens kunde finne rede på forholdet, i ethvert fall vil påføre kommunen uforholdsmessige utgifter å stevne hver enkelt eier og rettighetshaver.

Departementet finner efter det oplyste, at der for tilfellet kan være grunn til å anvende den for almenningssaker foreskrevne fremgangsmåte angående bekjentgjørelse og stevning til regulerings-skjønnet.

Man vil derfor anbefale, at der i medhold av reguleringsloven av 14de desember 1917 § 16, 1 treffes bestemmelse om, at eiere og rettighetshavere ved reguleringsbassengene kan stevnes til ekspropriasjonsskjønnet på den måte, som er foreskrevet for almenningssaker i lov av 9de juli 1851 § 1, jfr. lov nr. 3 av 16de juli 1920, avsnitt V.

Man tillater sig således å

innstille:

1. Det tillates i medhold av lov av 14de desember 1917 om vassdragsreguleringer Volda kommune å foreta regulering av Mørevassdraget i det vesentlige overensstemmende med fremlagt plan og på de i Arbeidsdepartementets foredrag av

Meddelte vassdragkonsesjoner.

- 1ste september 1922 inntatte betingelser.
2. Der fastsettes som gjeldende inntil videre reglement for manøvrering av reguleringsdammene overensstemmende med det i Arbeidsdepartementets nevnte foredrag inntatte utkast.
 3. Det bestemmes i medhold av reguleringslovens § 16, punkt 1, at stevning til ekspropriasjonsskjønnet i anledning av reguleringen kan skje på den i lov av 9de juli 1851 § 1, jfr. lov nr. 3 av 16de juli 1920, avsnitt V, for almenningssaker foreskrevne måte.

12. Kvam kommune.

(Regulering av Kaldestadvassdraget i Hardanger samt fastsettelse av manøvreringsreglement m. v.).

Kgl. resol. av 8de september 1922.

Fra styret for Kvam kommunale elektrisitetsverk er til departementet gjennom fylkesmannen i Hordaland innkommet et andragende, datert 28de november 1921 om tillatelse til regulering av Kaldestadelven (Krokavatnet) i Kvam herred, Hardanger.

Andragendet er sålydende:

«Under 4de juli 1919 innsendte Kvams kommunale elektrisitetsverk til det ærede Arbeidsdepartement en ekspropriationsskjønnsstevning med begjær om at faa opnevnt skjønnsnevnd til en takstforretning i anledning erhvervelse av ret til regulering av Krokavatnet, som danner vandbassenget for bygdens elektrisitetsverk. Da der imidlertid ikke i forveien var erhvervet konsesjon til regulering av vatnet, sendte det ærede departement under 17de juli 1919 papirene tilbake med bl. a. bemerkning om, at forsaavidt den paatænkte regulering agtedes gjennomført, antokes det at ville bli nødvendig at søke kongelig tillatelse til foretagendet i medhold av enten reguleringsloven av 14de december 1917 eller vassdragslovens § 25. Saken har siden den gang været stillet i bero for at oppbeie utfærdi-

gelse av reguleringskartet m. v. vedkommende Kaldestadelvens vassdrag. Da saadanne kartet m. v. nu er tilveiebragt —, de medfølger her — tillater undertegnede styre for Kvams kommunale elektrisitetsverk sig i henhold til given fuldmagt fra herredsstyret at søke om kongelig tillatelse til at foreta regulering av Krokavatnet i medhold av vassdragslovens § 25 eller forsaavidt det ærede departement skulde finde at denne ikke strækker til — da i medhold av reguleringsloven av 14de december 1917, idet man med denne ansøking tillater sig at stille krav om at maatte faa tillatelse til ved lovligt ekspropriationsskjøn at kunne erhverve ret til at opdømme vatnet 3,2 meter og sænke det 10,8 meter.

Hvad vi for det første agter at gjøre er at ta sænkning av vatnet ca. 2,8 meter til kote 590 (se kartblad 2 og 3) ved at rense op elveløpet, rive ned den gamle dam ved utløpet og føre den nye dam, som blir liggende ved utløpet av hølen straks nedenfor vatnet, op til kote 593. Derved vil vi forhaabentlig være sikret tilstrækkelig vand i bassenget til de længere tørketider til drift av det nuværende elektrisitetsverk paa 400 hk.

Vi vil vente med at gaa til yderligere utbygning av elektrisitetsverket i haab om billigere tider, men derimot haster det med at erhverve reguleringsret i Krokavatnet baade fordi den nuværende dam ikke sikrer os tilstrækkelig vand i bassenget i længere tørketider og fordi selve dammen paa grund av sin skrøbelighet maa ombygges.

Til bedømmelse av forholdene tillater man sig at henvisse til medfølgende projekt og kartet, utfærdiget ved øveringeniør Per Lægrold.

Man skal videre tillate sig at oplyse følgende: Da kommunen for 10 aar siden erhvervet hjemmel paa Kaldestadelven av opsitterne i gaardene Kaldestad og Sandven, erhvervet man samtidig opdømnings- og søkningsret i Krokavatnet av opsitterne i Sandven, som er endel av landet, som stater

til vatnet. Ogsaa endel av de øvrige opsittere, hvis eiendomme støter til Krokavatnet, gav fri grund til opdamningen, da elektricitetsverket for ca. 10 aar siden blev bygget. Ved senere foretat underhaandskonferanse angaaende erhvervelse av opdamnings- og sænkingsret i vatnet har de fleste av de til vatnet støtende grundeiere gaat med paa at gi fri grund til opdamning av 2 meter (man spurte ikke om mere end 2 meters opdamning den gang). De samme opsittere gik ogsaa med paa uten godtgjørelse, at vatnet kunde sænkes saa meget det maatte findes hensigtsmessig for elektricitetsverkets skyld — alt paa betingelse av at alle vedkommende gav fri opdamnings- og sænkingsret. Der var imidlertid et faatal som krævet erstatning. Styret for elektricitetsverket finder derfor, at det korrekte og retfærdigste er at foreta ekspropriation av det hele til fuldstændig regulering av vatnet med en gang, saa hver grundeier kan faa sig godtgjort, hvad han med rette tilkommer efter lovligt skjøn.

De gaarde, som med sine fjeldeien-domme støter til Krokavatnet, er følgende: Aksnes øvre, Aksnes nedre, Fonneland, Birkeland ytre, Vikøy prestegaard, Fosse ytre, Tveit ytre, Kaldestad, Sandvæn og Mo ytre — alle gaarde liggende i Kvam herred.

Opdamningen av vatnet vil medføre nogen ulempe for opsitterne i Fonneland, da overgangen for deres kreaturer mellem deres støl paa «Hedla» paa søndre side av vatnet og deres beitefelt Fonnelandshalvøen, paa nordre side av samme vanskeliggjøres. Fonnelandshalvøen har et areal av ca. 300 maal, snauffeld iberegnet. Paa oversigtskartet, blad nr. 1, er med blyant betegnet hvor stølen «Hedla» ligger og hvor Fonnelandshalvøen ligger samt hvor overgangen er mellem disse to Fonnlands beitefelter. Det kan med bestemthet sies, at den skade eller ulempe som opdamningen vil medføre, er av liten betydning i sammenligning med de fordeler som reguleringen vil medføre for bygdens elektricitetsforsyning. Det sier sig selv, at der vil bli ydet Fonneland fuld er-

statning for den skade eller ulempe opdamningen vil foraarsake for denne gaards opsittere. Ja selv om ulempeerstatningen skulde bli saa stor som hele Fonnelandshalvøen er værd som eiendom, vil man ikke vike tilbake for at yde en saadan sum.

Sænkningen av vatnet kan saavidt skjønnes ikke være til nævneværdig gene for nogen.

Fletning forekommer ikke.

Fiske i Krokavatnet er praktisk talt uten betydning. Som eksempel herpaa kan nævnes, at da handelsmand Svein Vilhelmsen for endel aar siden bestemte sig for at opføre en hytte oppe ved Krokavatnet for at ligge i om natten, naar han engang imellem tok sig en fjeldtur, var der ikke tale om nogen godtgjørelse hverken for hytte-tomten eller for at fiske i vatnet.

Man tillater sig videre at oplyse, at vort elektricitetsverk kun har til opgave at forsyne kommunens egne indvaanere med kraft til lys, varme, gaardsdrift, haandverk eller smaaindustri. I forbindelse hermed vil vi tillate os at oplyse, at vort elektricitetsverk oprindelig var utbygget alene for de centralere og mere tæbyggede strøk i herredet og kunde da levere kraften til en rimelig pris. For at bygdens hele befolkning kunde faa nytte godt av den elektriske energi gik man derefter igang med at føre linjennettet ut til de avsidesliggende gaarde. Dette har medført at vort elektricitetsverk er kommet op i en gjæld av ca. kr. 400 000,00, og som følge herav maa strømprisen regnes uforholdsmæssig høit.

Sluttelig tillater vi os at bemerke, at saasnart vi faar kongelig tillatelse til at gaa igang med ekspropriation, som begjært, er det hensigten at utfærdige ekspropriations-skjønssstevning og forelægge denne for soren-skriveren til berømmelse av forretningen, saaledes at denne kan bli avholdt i først-anstundende juni eller juli maaned, hvorefter stævningen vil bli tilsendt det ærede Arbeidsdepartement til opnævnelse av skjønsmænd.

Da eierne eller rettighetshaverne til landet, som støter til Krokavatnet, er mange

Meddelelse vassdragkonsesjoner.

— antagelig ca. 80 — anser man det ønskelig og hensigtsmessig at erholde Kongens bestemmelse for, at stevningen til ekspropriationsskjønnet kan foregaa paa den maate som er foreskrevet for almenningssaker i lov av 9de juli 1851 § 1. Stevningen vil desuten bli opslaat paa bekvemme steder paa de gaarde, hvor rettighetshaverne ved reguleringsbassenget bor.

Som bilag medfølger:

1. Arbeidsdepartementets skrivelse til fylkesmanden i Hordaland av 17de juli 1919 som svar paa elektricitetsverkets styres andragende om at faa opnævnt skjønsmænd til ekspropriation i 1919, samt den da utfærdigede stevning. Blandt disse papirer medfølger ogsaa fuldmagt fra herredsstyret til styret for elektricitetsverket til at foreta ekspropriation av opdæmningsrettigheter i Krokavatnet.
2. En mappe fra overingeniør Per Læg Reid indeholdende:
 - I. Projekt og omkostningsoverslag.
 - II. Tegninger:
 - Blad 1. Oversigtskart. Maalestok 1:10 000.
 - Blad 2. Kart over Krokavatn. Maalestok 1:2 000.
 - Blad 3. Reguleringsanlæg Krokavatn. Maalestok 1:200.
 - Blad 4. Indtagsdam Solhaug. Maalestok 1:500.
 - Blad 5. Trace for rørledning. Maalestok 1:200, 1:500.»

De i andragendet påberopte bilag tillater man sig å vedlegge.

Ved sakens innsendelse medfulgte til like en av overingeniøren for elektricitetsforsyningen i Hordaland på foranledning av fylkesmannen avgitt erklæring, datert 23de desember 1921, sålydende:

«Som det vil fremgå av andragendet og projektet søkes der om tillatelse til å foreta regulering av kommunens vassdrag Kaldestadelvøen. Endel av fallet i nevnte elv

(ca. 240 m.) er allerede utbygget av kommunen.

For utjevningen av vannføringen er der planlagt 3,8 m. opdemning og ca. 10,8 m. senkning av Krokavatnet.

Reguleringen aktes gjennomført trinvis overensstemmende med kraftbehovet, idet man som første utbygningstrinn akter å foreta 2,8 m. senkning til kote 590 og opdemning til kote 593. Senere når behovet krever det blir dammen forhøiet til kote 596,6. Som siste reguleringstrinn foretas senkning av vatnet til kote + 582. I forhold til den innvunne kraftmengde blir siste reguleringstrinn forholdsvis dyrt; men for et anlegg som det heromhandlede vil det allikevel bli aktuelt å foreta denne senkning for å kunne utjevne belastningsvariasjonene i året, og dessuten for eventuelt å kunne samarbeide med andre kraftverk, hvor reguleringsmulighetene ikke er så gode.

Ved forannevnte 14 m. regulering av Krokavatnet kan påregnes en regulert vannføring av 0,355 m³ pr. sek.

Ved utløpet av Krokavatn kan den påregnelige minste vannføring i 350 døgn av året minst settes til 10 liter pr. km.² nedbørområde — eller for hele nedbørområdet 4,5 × 10 = 45 sek.l. Ved reguleringen økes altså vannføringen med 0,355 ÷ 0,045 = 0,31 m³ pr. sek.

Den ved reguleringen innvunne kraftmengde blir som nedenfor angitt:

Fall.	Fallhøide i m.	Innvunden kraftmengde i naturhk.
Nuværende anlegg	ca. 240	993
Solhaug-sjøen	436,5	1 800
Krokavatn-sjøen	596	2 460.»

Ved erklæringens oversendelse til fylket anbefalte overingeniøren andragendet innvilget på rimelige vilkår.

Fylkesmannen i Hordaland har i tilslutning hertil ledsaget andragendet med sin anbefaling.

Saken har derefter av departementet

Meddelelse vassdragskonsesjoner.

været forelagt Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet, hvis uttalelse foreligger i skrivelse, datert 11te mai 1922, der er sålydende:

«Kvams kommunale elektrisitetsverk søker i henhold til given fullmakt fra herredestyret under 28de november 1921 om tillatelse i medhold av vassdragslovens § 25 eller — hvis departementet finner at denne ikke strekker til — i medhold av reguleringsloven av 14de desember 1917 til å regulere Krokavatn i Kaldestadelven ved 3,2 m. opdemning og 10,8 m. senkning i forhold til almindelig sommervannstand som er angitt å motsvare kote 592,8 m. over havet.

Det innvunne magasin er beregnet til 7,557 millioner m³ og den tilsvarende regulerede vannføring til 0,355 m³ pr. sek., hvorav 0,31 m³ pr. sek. er antatt å være økning.

Det samlede fall fra Krokavatn til sjøen paa 596 m. kan utnyttes under ett. Herav har kommunen utbygget de nederste 240 m. Kraftinnvinningen i dette blir ved ovennevnte vannføring 993 naturhestekrefter, i det hele fall 2460 naturhestekrefter. Det eies i sin helhet av Kvam kommune.

Det er ansøkerens mening å foreta reguleringen trinnvis. 1ste byggetrinn omfatter 0,2 m. opdemning og 2,8 m. senkning som fåes ved oprensning i elveløpet. Reguleringen blir i så fall mellom kotene 590,0 og 593,0. Næste trinn består i forhøielse av dammen så høieste reguleringsgrense blir kote 596. De samlede byggeomkostninger for begge disse trinn er beregnet til kr. 70 000,00.

Siste trinn omfatter resten av senkningen — 8,0 m. — som fåes ved tappetunnel. Det er beregnet å koste kr. 135 000,00.

En projektert utbygning av fallet fra Solhaug til sjøen — representerende 436,5 m. fallhøide — inkl. de 2 første byggetrinn for reguleringen er beregnet å koste kr. 780 000,00 for en utbygning på 1 000 elektriske hestekrefter motsvarende kr. 780,00 pr. elektrisk hestekraft. Ved større maskininstallasjon kommer man lavere ned pr. hestekraft.

Efter det i saken oplyste blir der neddemmet 138 mål bestående av beitesmark og snaufjell. — Opdemningen vil forårsake nogen ulempe for opsitterne på Fonneland da overgangen mellom stølen Hedla og beitesfeltet på Fonnelandshalvøen på den annen side av sundet blir vanskeliggjort for deres kreaturer. Fonnelandshalvøen har et areal av ca. 300 mål iberegnet snaufjell.

Der foregår ikke fløtning og heller ikke noget nevneverdig fiske.

Overingeniøren for elektrisitetsforsyningen i Hordaland anbefaler andragendet innvilget på rimelige vilkår. — Fylkesmannen anbefaler likeledes andragendet.

Vassdragsdirektøren har ifølge vedlagte betenkning av april d. å. intet vesentlig å bemerke til de opstillede beregninger over vannføring og kraft.

Hovedstyret skal bemerke følgende:

Efter det foreliggende vil der ved reguleringen av Krokavatn innvinnes en kraftmengde på ca. 1 000 natur hestekrefter i det av kommunen nu utbyggede fall. Utnyttes fallet fra Solhaug til sjøen blir kraftinnvinningen 1 800 naturhestekrefter og for det hele fall henimot 2 500 naturhestekrefter.

Efter dette skulde det være på det rene at andragendet må behandles på grunnlag av reguleringsloven, jfr. dens § 3.

På den annen side står skaden og ulempen som efter det oplyste vesentlig består i neddemning av 138 mål beitesmark og snaufjell og i vanskeliggjørelse for kreaturene av overgangen fra stølen Hedla til beitesfeltet på Fonnelandshalvøen.

Hovedstyret antar at betingelsene for at reguleringstillatelse kan meddeles er tilstede, jfr. nevnte lovs § 8.

Med hensyn til betingelsene bemerkes følgende:

Tillatelsen foreslås gitt på ubegrenset tid, jfr. reguleringsloven § 10, 2.

Meddelta vassdragkonsesjonen.

Da vassdraget i sin helhet ligger i Kvam herred og fallet eies av dette anbefaler hovedstyret at man med hjemmel i reguleringslovens § 11,7 fritar ansøkeren for å betale avgift til vedkommende kommune.

Derimot antar man at der med parallell i de i den senere tid behandlede kommunale reguleringer bør betinges en mindre avgift til staten som man finner passende kan settes til kr. 0,50 pr. naturhestekraft.

Reguleringsloven påbyr visstnok at der skal avgis kraft til kommuner, jfr. dens § 12,15. Vannfallet utnyttes imidlertid for den almindelige elektrisitetsforsyning i herredet og der synes da ikke å være plass for vilkår i nevnte øiemed. Derimot antar man at der med parallell i tilfeller som kan sammenlignes med dette bør betinges avgitt 5 pct. til staten.

De øvrige opstilte vilkår trenger antagelig ikke nogen nærmere begrunnelse.

I henhold til ovenstående anbefaler hovedstyret at Kvams kommunale elektrisitetsverk får tillatelse til å regulere Krokavatn i det vesentlig overensstemmende med den foreliggende plan på følgende:

Betingelser:

1.

Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

Det utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den økning av vannkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge en

årlig avgift til staten stor kr. 0,50 pr. naturhestekraft.

Økningen av vannkraften beregnes på grunnlag av den økning av vassdragets lavvannføring, som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring, som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne økning forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte, at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hvad der i hvert enkelt tilfelle skal ansees som den ved reguleringen innvunne økning av vannkraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge den ovenfor omhandlede avgift inntreer etterhvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

3.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgift etter post 2, kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 16, skal forsåvidt de ikke er fastsatt av Kongen med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år, etterat konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år.

I fristene medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5.

Arbeidet skal utføres ved funksjonærer og arbeidere, som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Konsesjonæren skal ved bygning og drift av anlegget bruke norsk materiell, forsåvidt dette kan fåes like godt, tilstrekkelig hurtig og for en pris som ikke med mere enn 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiell kan fåes fra utlandet.

Vedkommende departement kan tilstede

undtagelse fra disse regler når særegne hensyn gjør det påkrevet.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse kan bare kreves erstattet, når de bortkastes eller ødelegges og da bare med deres virkelige verdi beregnet etter hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almenntilgjørelse for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser, som vedkommende regjeringsdepartement gir til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikk blandt den befolkning som er knyttet til anlegget.

9.

Såfremt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidernes utførelse av det offentlige finnes nødvendige plikter konsesjonæren å utrede utgiftene derved.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til efter nærmere bestemmelse av medisinalstyrelsen

å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige lægehjelp og å holde et for øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

11.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvist å opsi arbeiderne fra bekvemmeligheter leiet hos ham. Uenighet om hvorvidt opsigelse skyldes arbeidstvist, avgjøres med bindende virkning av departementet.

12.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanlegget, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte. Dets utførelse såvelsom dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

13.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement, som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger som vedkommende departement godtar skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

14.

Reguleringsanleggets eier skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevet og stille det innvunne materiale til disposisjon for det

Meddelelse. vassdragkonsesjoner.

offentlige. Den tillatte opdemningshøide og den tillatte laveste tapningsgrense betegnes ved et fast og tydelig vannstandsmerke, som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la opta i anledning av anlegget skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

15.

Eieren skal uten vederlag for det utførte anlegg finne sig i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

16.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi til staten efterhvert som utbygning skjer inn-til 5 pct. av den innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 2).

Kraften avgis i den form hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas efter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 pct. rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 pct. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høi, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallet kan gi er tatt i bruk kan dog kraften istedet forlanges avgitt efter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellem vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til staten kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagernes kan staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme

vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

17.

Reguleringsanleggets eier underkaster sig de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggets eier.

18.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag, hvor anlegget er beliggende. Et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Hovedstyret har ikke funnet det påkrevet å opstille krav om midler til almenndannende virksomhet og forsamlingslokale, jfr. lovens § 12,4. Det samme gjelder vilkår om fattigfond efter § 12,7 og om sikkerhetsstillelse efter § 12,16 da ansøkeren er en kommune. Denne omstendighet har også øvet innflytelse på utformningen av en del av de opstilte betingelser.

De mottatte dokumenter følger vedlagt. Likeså vassdragsdirektørens betenkning av april i år bilagt med forslag til manøvreringsreglement, hvortil hovedstyret slutter sig.

Den i hovedstyrets erklæring nevnte betenkning fra vassdragsdirektøren er sålydende:

«Kaldstadelven har sitt utspring i Krokavatn som ligger på et fjellplateå på nordsiden av Hardangerfjorden og ligger i sin helhet innen Kvam kommune i Hordaland fylke.

Nedbørensrådet ved utløpet av Krokavatn er efter utførte målinger ca. 4,5 km. Fallet fra Krokavatn til sjøen på ca. 596 m.

Meddelte vassdragskonsesjoner

kan etter det foreliggende utnyttas under ett. — Kvam kommune har utbygget de nedste 240 m. med en maskininstallasjon på 400 hestekrefter.

Reguleringsplanen går ut på at demme Krokavatn — hvis areal ved almindelig sommervannstand er angitt til 0,792 km.² 3,2 m. og senke det 10,8 m. regnet fra almindelig sommervannstand, hvorved innvinnes et magasin på 7,887 millioner m.³.

Ansøkeren regner med en nedbør av ca. 2,5 m. tilsvarende et avløp av 79 sek.l. pr. km.², hvilket gir en gjennomsnittlig vannføring på 0,355 m.³ pr. sek. Den påregnelige lavvannføring i 350 dage av året ansettes av ham til 10 sek.l. pr. km.² motsvarende 0,445 m.³ pr. sek. for hele nedbørområdet. I henhold hertil oppgis kraftøkningen å være:

Fallstrekning	Fallhøide i m.	Kraftmengde i naturhk.
Nuværende anlegg	ca. 240	993
Solhang-sjøen	436,5	1 800
Krokavatn-sjøen	596	2 460

Ved 6 m. regulering — de to første byggetrinn — oppgis den regulerte vannføring til 0,332 m.³ pr. sek., hvorved økningen skulde bli 0,287 m.³ pr. sek. motsvarende en kraftøkning på henholdsvis 918. naturhestekrefter, 1 670 naturhestekrefter og 2 290 naturhestekrefter i ovennevnte fall.

Der foreligger ingen direkte vannføringsmålinger for Kaldestadelven, så man er henvist til sammenligninger med nærliggende vassdrag, hvor avløpsforholdet er kjent.

Som sådant har man Samnangervassdraget. Etter opgaver fra Bergens elektrisitetsverk er avløpet her gjennomsnittlig ca. 93 sek.l. pr. km.². Da dette vassdrag ligger under noget gunstigere nedbørforhold finner vassdragsdirektøren at de av ansøkeren ansatte vannføringer er rimelige og antas å ligge det virkelige så nær som det er mulig å komme med det forhåndenværende materiale.

Vassdragsdirektøren har intet vesentlig å bemerke til de fremlagte planer, idet forutsettes at den i tilfelle som vanlig blir betinget kontroll så at arbeidene ikke kan iverksettes forinden fornødne detaljtegninger på forhånd er blitt godkjent.

Der vedlegges et her utarbeidet utkast til manøvreringsreglement som er overensstemmende med det nu vanlige i tilfeller som kan sammenlignes med dette.

Det i vassdragsdirektørens uttalelse påberopte utkast til manøvreringsreglement tillater man sig å hitsette:

«Utkast

til reglement for manøvrering av reguleringsdammer i Kaldestadvassdraget.

1.

Høieste reguleringsgrense kote 596 m. o. h.
Laveste —»— » 582 —»—

Reguleringshøide 14,0 m.

Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

2.

Vannslipningen foregår etter kraftstasjonens behov.

3.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement.

4.

Det skal påsees at flomløpene ikke hindres av is eller lignende samt at dammen til enhver tid er i god stand.

Der føres protokoll over dammens manøvrering, avleste vannstande samt observeres og noteres om det forlanges regnemengder, temperatur m. v.
Av denne protokoll sendes ved hver måneds utgang avskrift til vassdragsdirektøren.

Meddelte vassdragskonsesjoner.

5.

Mulig tvist om dette reglements forståelse blir å avgjøre av vedkommende regjeringsdepartement.

6.

Forandringer i dette reglement kan kun foretas av Kongen etter at Kvam kommune har hatt anledning til å uttale sig.»

Departementet skal bemerke, at der ved den planlagte regulering er påregnet en kraftinnvinning på henved 2500 naturhestekrefter i kommunens hele fallstrekning fra Krokavatn til sjøen (Hardangerfjorden). Såvel reguleringen som vannfallets ytterligere utbygning skal imidlertid etter den foreliggende plan gjennomføres trinnvis, alt etter det forhåndenværende kraftbehovs stilling.

Den skade og ulempe, som den projekterte regulering vil bevirke, må etter de foreliggende opplysninger antas å være av mindre betydning sammenlignet med fordelene derved. Kun Kvam herred vil berøres av reguleringen. Det areal, som vil bli satt under vann ved den projekterte opdemning, utgjør ialt 138 mål beitemark og snaufjell, hvorhos endel opsitteres overgang med kreaturene til det nærliggende beitefelt (Fonnelandshalvøen) vil bli noget vanskeligere. Almene interesser vil ikke berøres skadelig ved reguleringsforetagendet; fløtning finner ikke sted i vassdraget og der foregår heller ikke noget nevneverdig fiske.

Departementet vil således med Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet anbefale, at der meddeles reguleringskonsesjon i det vesentlige overensstemmende med den fremlagte plan. I bygningsteknisk henseende har vassdragsdirektøren ikke hatt noget vesentlig å bemerke til de i planen skjematiske viste anordninger. Man går ut fra, at departementet i tilfelle vil være bemyndiget til å tillate mindre vesentlige endringer i planen.

Andragendet har været bekjentgjort på anordnet måte.

Man har utarbeidet et utkast til regule-

ringsbetingelser, som er vedtatt av Kvam kommune. Utskrift av herredsstyrets behandling av saken vedlegges.

Ved avfattelsen av betingelsene er tatt hensyn til, at kraften etter det opplyste skal anvendes til kommunens innvåneres behov for lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

Man vil i betraktning herav anbefale konsesjonen meddelt på ubegrenset tid.

Som årlig avgift til staten foreslås kr. 0,25 pr. innvunnen naturhestekraft (jfr. § 2). I betraktning av, at reguleringen ikke berører andre kommuner enn Kvam og hensett til anleggets formål, har departementet med hovedstyret ikke funnet grunn til å foreslå pålagt nogen avgift til andre herredskommuner eller til fylkeskommunen. I henhold til reguleringslovens § 12 punkt 15 antas der å måtte betinges kraftavgivelse til kommuner, som anbefales fastsatt til 10 pct., jfr. utkastets § 16. Man har etter omstendighetene derimot funnet å kunne undlate betinget nogen kraftavståelse til staten.

I utkastets § 17 er foreslått optatt bestemmelse angående plikt for konsesjonæren til på departementets forlangende å samarbeide med andre kraftanlegg, når det finnes hensiktsmessig av hensyn til den almindelige kraftforsyning.

Iøvrig henvises til utkastets enkelte bestemmelser, som i det vesentlige er overensstemmende med de i senere år meddelte konsesjoner på kommunale reguleringsforetagender.

Utkastet til betingelser er sålydende:

Betingelser

for regulering av Kaldestadvassdraget.

1. Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

Det utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsattes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg.

uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

Før den økning av vannkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge en årlig avgift til staten stor kr. 0,25 pr. naturbestekraft.

Økningen av vannkraften beregnes på grunnlag av den økning av vassdragets lavvannføring, som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring, som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne økning forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte, at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hvad der i hvert enkelt tilfelle skal ansees som den ved reguleringen innvunne økning av vannkraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge den ovenfor omhandlede avgift inntreer etterhvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

3.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgift efter post 2, kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft jfr. post 16 skal for såvidt de ikke er fastsatt av Kongen med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år, efterat konsesjonen er gitt og fullføres innen en yderligere frist av 5 år.

I fristene medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5.

Arbeidet skal utføres ved funksjonærer og arbeidere, som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Konsesjonæren skal ved bygning og drift av anlegget bruke norsk materiell, for såvidt dette kan fåes like godt, tiltrøkkelig hurtig og for en pris som ikke med mere enn 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiell kan fåes fra utlandet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra disse regler når særegne hensyn gjør det påkrevet.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse kan bare kreves erstattet, når de bortkastes eller ødelegges og da bare med deres virkelige verdi beregnet efter hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere skal nettooverskuddet efter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser, som vedkommende regjeringsdepartement gir til motarbeidelse av drukkeskap og smughandel med berusende drikk blandt den befolkning som er knyttet til anlegget.

Meddelelse vassdragkonsesjoner.

9.

Såfremt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidenes utførelse av det offentlige finnes nødvendig plikter konsesjonæren å utrede utgiftene derved.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til etter nærmere bestemmelse av medisinalstyrelsen å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige lægehjelp og å holde et for siemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

11.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvist å opsi arbeiderne fra bekvemmeligheter leiet hos ham. Uenighet om hvorvidt opsigelse skyldes arbeidstvist, avgjøres med bindende virkning av departementet.

12.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanlegget, således at arbeidet ikke kan iværsettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand. Dets utførelse såvelsom dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

13.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement, som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger som vedkommende departement godtar skal

forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

14.

Reguleringsanleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevet og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. Den tillatte opdemningshøide og den tillatte laveste tapningsgrense betegnes ved et fast og tydelig vannstandsmerke, som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la opta i anledning av anlegget skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

15.

Eieren skal uten vederlag for det utførte anlegg finne sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

16.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi til de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etter hvert som utbygning skjer inntil 10 pct. av den innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 2).

Kraften avgis i den form hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 procent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 procent. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallet kan gi er tatt i bruk kan dog kraften istedet forlan-

ges avgitt eller en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til kommuner kan uttas fra kraftledning til noen av leietagerne kan kommunene i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold. Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

17.

Konsesjonæren er forpliktet til, efter bestemmelse av vedkommende departement og på vilkår som dette fastsetter, å samarbeide med andre kraftanlegg, når dette finnes hensiktsmessig av hensyn til den almindelige kraftforsyning.

Konsesjonæren plikter på egen bekostning å foreta de forandringer av anlegget, som måtte finnes påkrevet av hensyn til sådant samarbeide. Bestemmelse herom treffes av departementet. Der tas ved avgjørelsen størst mulig hensyn til anleggets økonomiske forhold.

18.

Reguleringsanleggets eier underkaster sig de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggets eier.

19.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag, hvor anlegget er beliggende. Et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Det av vassdragsdirektøren utarbeidede utkast til manøvreringsreglement har været forelagt Kvam kommune og blev i herredsstyrets møte den 19de august d. å. enstemmig vedtatt. Departementet, som heller ikke har noget å bemerke ved utkastet, vil anbefale, at der inntil videre fastsettes manøvreringsreglement overensstemmende med det foreliggende utkast.

Efter de foreliggende opplysninger om det betydelige antall rettighetshavere og eiere omkring Krokavatn antar departementet, at der for tilfellet kan være grunn til å imøtekomme kommunens ansøking om å anvenne den for almenningssaker foreskrevne fremgangsmåte angående bekjendtgjørelse og stevning til reguleringsakjønnen.

Man vil derfor anbefale, at der i medhold av reguleringsloven av 14de desember 1917 § 16, 1 treffes bestemmelse om, at eiere og rettighetshavere ved reguleringsbassenget kan stevnes til ekspropriasjonsskjønnet på den måte, som er foreskrevet for almenningssaker i lov av 9de juli 1851 § 1, jfr. lov nr. 3 av 16de juli 1920, avsnitt V.

I henhold til det anførte tillater man sig således å

innstille:

1. Det tilates i medhold av lov av 14de desember 1917 om vassdragsreguleringer Kvam kommune å foreta regulering av Kaldestadvassdraget i det vesentlige overensstemmende med fremlagt plan og på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 8de september 1922 inntatte betingelser.
2. Der fastsettes som gjeldende inntil videre reglement for manøvrering av reguleringsdammene overensstemmende med det i Arbeidsdepartementets nevnte foredrag inntatte utkast.
3. Det bestemmes i medhold av reguleringslovens § 16, punkt 1, at stevning til ekspropriasjonsskjønnet i anledning

Meddelte vassdragkonsesjoner.

av reguleringen kan skje på den i lov av 9de juli 1851 § 1, jfr. lov nr. 8 av 16de juli 1920, avsnitt V, for almenningssaker foreskrevne måte.

13. A/S Osa Fossekompani.

(Fristforlengelse. Jfr. kgl. resol. av 18de september 1915, bind III nr. 7.)

Kgl. resol. av 22de september 1922.

Ved kgl. resol. av 18de september 1915 blev det tillatt A/S Osa Fossekompani å erverve vannrettigheter i Austdøla i Ulvik samt foreta reguleringsarbeider i vassdraget bl. a. på betingelse av at selskapet skulde påbegynne utbygningen av vannfallene og den projekteerte regulering innen 2 år fra konsesjonens datum samt ha utbygget den hele kraft og fullført reguleringen og påbegynt anleggets drift innen yderligere 5 år.

Man henviser herom til «Meddelte Vassdragkonsesjoner» III, hvori konsesjonen finnes inntatt side 22—31.

Under 25de november 1921 har advokat Sigurd Fougner på A/S Osa Fossekompanis vegne innsendt andragende om utsettelse med fullførelsen av selskapets reguleringsarbeider m. v.

Andragendet er sålydende:

«Ved kgl. resolution av 18de september 1915 er der meddelt A/S Osa Fossekompani tilladelse til at erverve visse nærmere angivne vassdragsrettigheter i Austdøla i Ulvik, samt til at regulere det nævnte vassdrag i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan på visse nærmere angivne betingelser. Disse betingelser fastsætter bl. a., at selskapet senest skal ha påbegyndt utbygningen o. s. v. inden 2 aar fra konsessionens datum — hvad ogsaa er skeet — samt videre ha utbygget den hele kraft og fullført reguleringen samt påbegyndt anlæggets drift inden yderligere 5 aar derefter, d. v. s. inden den 18de september 1922 (betingelsernes avsnit I, post 2).

Idet jeg vedlægger skrivelse av 26de f. m. fra selskapet til mig med den der paa-

beropte skrivelse av 25de s. m. fra anlægskontoret i Osa, likeledes stilet til mig, med regnskapsoversigt pr. 30te september d. å., tillater jeg mig angaaende omfanget av de hittil utførte arbeider samt størrelsen av de nedlagte kapitaler at henvise til de av anlægskontoret meddelte opgaver.

Det tiltrænger ingen nærmere forklaring, at utbygnings- og reguleringsarbeiderne gjennom de forløpne aar ikke har kunnet fremmes med den kraft, som selskapets vedkommende forutsatte, da konsesjonen blev meddelt høsten 1915. Paa den ene side har man set byggepriser gaa voldsomt op, saaledes at det hele anlæg ved utbygningens gjennomførelse under de nu raadende byggepriser vilde ha gaat op i et beløp, der motsvarer det flerdobbelte av, hvad man i sin tid regnet med. Og omvendt har der som bekjendt i de senere aar været meget litet behov for elektrisk energi til industrielt øiemed, til samme tid som de senere aars stramme pengemarked har gjort det umulig at reise de kapitaler, som en forceret utbygning av vassdraget vilde kræve. Alt i alt kan det trygt sies, at der gjennom de forløpne aar av selskapet er gjort saa meget, som under forsvarlig hensyntagen til dets hele økonomiske stilling overhodet mulig.

Under disse forhold antar selskapets vedkommende, at man uten videre kan paaberope sig konsessionsbetingelsernes post I, 2, 3dje led, hvorefter ved tidsberegningerne ikke blir at medta den tid, som det paa grund av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har været umulig at benytte. Imidlertid skal jeg ikke opholde mig herved, idet det under de foreliggende forhold formentlig vil være givet, at den begjærte fristforlængelse uten videre indrømmes, hvad vistnok ogsaa vil være stemmende med den av administrationen under den nuværende krisetid i andre tilkædetede tilfælder indtagne holdning.

I henhold hertil tillater jeg mig da at andrage om, at den satte frist for utbygningens tilendebringelse o. s. v. blir forlænget indtil utgangen av 1927, altsaa med noget

over 5 aar. Selskapet er klar over, at der kun er ringe utsigt til, at den hele utbygning til den tid vil kunne være fullført (det er, som bilagene viser, kun en «første utbygning», d. v. s. utbygning av endel av den hele vandkraft, som man mener at kunne gjøre sig haab om at naa til i 1927). Men saavidt usikkert, som alt i øieblikket stiller sig, har man ikke trodd paa dette trin at burde gaa længere end til at andrage om en fristforlængelse av vel 5 aar. — Man forutsætter, at der vil bli plass for et nyt andragende, naar man senere har større oversigt over, hvor hurtig de forskjellige arbeider vil kunne føres frem til sin avslutning.

A/S Osa Fossekompani er opmærksom paa, at det for det offentlige antagelig fremstiller sig som særlig ønskelig, at arbeidsdriften i Osa blir opretholdt i en viss begrænset utstrækning. Imidlertid maa jeg indtrængende henstille, at det ikke i noget tilfælde blir gjort til et vilkaar for fristforlængelsen, at arbeidsdriften opretholdes som nævnt. Selskapet har, som det av anlægskontorets medfølgende fremstilling vil sees, sikret sig de nødvendige laanemidler, ogsaa for det indeværende aar, saaledes at arbeidsdriften paaregnes at kunne fortsætte indtil aarets utgang med en maanedlig utgift av ca. kr. 50 000,00. Og selskapets bankforbindelse har ogsaa erklæret sig villig til under visse nærmere angivne forutsetninger at stille til disposition tilsvarende beløp i det kommende aar, eller ialt indtil kr. 600 000,00 over aaret 1922. Noget mere bestemt med hensyn til i hvilken utstrækning eller hvor længe arbeidsdriften kan opretholdes, kan paa dette trin ikke sies. Saa sandt midlerne paa nogen mulig maate kan skaffes, vil det imidlertid være i selskapets egen interesse, at de paagaende arbeider fortsættes, nemlig for at utbygningen skal kunne gjennomføres med kortest mulig byggetid, naar man senere tar fat paa de gjenstaaende og væsentlige ledd. Og dette bør by administrasjonen tilstrækkelig garanti for, at selskapet i saa hensende gjør,

hvad der overhodet er mulig. — Paa den anden side vilde et vilkaar som omhandlet fra det offentliges side kunne bli en hindring for selskapets fortsatte financiering, likesom det — om et yderligere laanebeløp kan skaffes — stik mot sin hensigt vilde kunne motvirke en effektiv fortsættelse av de paagaende arbeider gjennom f. eks. det første aar, nemlig fordi selskapet der ved blev tvunget til at økonomisere med de midler, som eventuelt maatte bli disponible, for at kunne opretholde en viss om end sterkt reducert arbeidskraft gjennom et saa meget længere tidsrum.»

Den av advokat Fougner i andragendet påberopte skrivelse av 26de oktober 1921 med bilag angående omfanget av de hittil utførte anleggsarbeider tillater man sig å vedlegge.

Av selskapets opgaver fremgår at der pr. 30te september 1921 var anvendt omkring 7,5 mill. kroner, hvorav henimot $\frac{2}{3}$ til anleggsutgifter. Aktiekapitalen 8 millioner kroner angis å være fullt innbetalt.

Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har på departementets foranledning avgitt følgende uttalelse, datert 16de januar 1922:

«Hovedstyret antar at man efter det av selskapet anførte bør stille sig velvillig til tanken om utsettelse av fristen for arbeidets fullførelse. — Videre finner det etter omstændighetene å kunne tilråde at man strekker sig så langt som til utgangen av 1927 motsvarende vel 5 år i forhold til det i konsesjonen betingede krav. —

Når ansøkeren uttaler at det bare er endel av vannkraften som håpes utbygget innen nevnte tidspunkt, finner man å burde bemerke at den omhandlede utsettelse av tidspunktet for fullførelsen bør gjelde hele foretagendet. Såfremt det skulde vise sig vanskelig å overholde dette, må spørsmålet bli å ta op til behandling og avgjørelse senere.

Efter det i andragendet oplyste bør man antagelig ikke gjøre en innvilgelse av-

Meddelt vassdragkoncessjoner.

hengig av krav om at arbeidedriften skal holdes vedlike. Man vil imidlertid anbefale at det inntrengende henstilles til anseren å strekke sig lengst mulig i så henseende.»

Andragendet blev den 24de februar s. å. oversendt fylkesmannen i Hordaland til foreleggelse for Ulvik heradsstyre, likesom man utbad sig fylkesmannens egen erklæring.

Under 10de juni næstefter har derpå fylkesmannen oversendt utskrift av uttalelse fra Ulvik heradsstyre, vedtatt i møte den 23de mai s. å., sålydende:

«Heradsstyret tel paa det beste til at byggjetidi etter koncessjonen av 18de september 1915 for A/S Osa Fossekompani vedkommende utbygging av vassdraget Austdøla i Osa vert utdtrygd til utgangen av 1927. Ein vil daa beda administrasjonen syta for:

1. A/S Osa Fossekompani set av dei fond som er kravde i koncessjonsvilkaari § 8.

Det fond, som no er avsett paa kr. 10 000,00 er etter som tilhøvi no er, altfor lite og maa aukast til det dubbelte.

I tilfelle driftsstans maa det aukast til kr. 40 000,00, med di ein gjeng ut fraa at dette fond — umframt aa dekkja heradet sine fatigutlogor til anlegget sine folk — ogso maa brukast til aa dekkja heradet sine utlogor til deim, som daa maatte verta arbeidslause.

2. At A/S Osa Fossekompani betalar ei avgift av kr. 0,75 pr. naturhestekraft fraa 1932 me di ein reknar utsetjingsaari som fraadrag paa minsteavgiftsaari.

3. At § 15 2nen passus i koncessjonsvilkaari vert sett i kraft av departementet — dersom det ikkje alt er gjort — og at denne omfatrar alle samferdsmidlar — som vegjer, bruer, bryggjor o. i. som bygdefolk hev interessa av aa bruka.

Elles vil heradsstyret paa det beste stydja vassdragskontoret si oppmøding

til selskapet um aa halda drifti gangande.

Heradsstyre held seg sjølvsaagt rett til paa nytt aa koma med sine krav, i fall det vert søkt um vidare lengjing av byggjetidi — eller nye vilkor eller koncessjonar.»

Fylkesmannen har ved sakens tilbakesendelse anbefalt andragendet innvilget på vilkår som foreslått av Ulvik heradsstyre.

Bekjent med heradsstyrets uttalelse i saken har derhos advokat Fougner på koncessjonærens vegne ved skrivelse av 30te juni s. å. fremkommet med følgende bemerkninger:

«Jeg refererer til min skrivelse av 25de november f. a. til det ærøde departement, hvormed fulgte andragende om forlængelse av den i selskapets koncessjon fastsatte frist for fuldførelse av utbygningsarbeider m. v.

Selskapet er bekjent med, at Ulvik heradsstyre i møte den 28de f. m. har git andragendet om fristforlængelse sin bedste anbefaling, dog saaledes at der til denne anbefaling er knyttet endel henstillinger til administrationen.

Til de av heradsstyret saaledes opstillede poster tillater jeg mig nu paa selskapets vegne at bemerke:

ad punkt 1.

I henhold til Socialdepartementets skrivelse av 31te januar 1918 til amtmanden i Søndre Bergenhus er fondet fastsat til kr. 10 000,00 med forbehold om senere forhold. Beløpet er indsat paa kontrabok med Bergens Sparebank og henstaar, saavidt vides, frændels urørt.

Man forstaar ikke rettere, end at beløpet kr. 10 000,00 frændeles maa ansees tilstrækkelig, og vilde anse det urimelig, om der under de nu raadende økonomiske forhold blev paalagt selskapet at bringe fondet op i et højere beløb. Naar heradsstyrets beslutning gaar ut fra, at fondet ogsaa

skulde kunne anvendes til at dække kommunens utlæg til arbeidsledighetsunderstøttelse, er dette aabenbart uriktig. Jeg henviser til sidste punktum i koncessjonsbetingelsernes post I, 8, hvorefter den del av fondet, «som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeiderne ved de nævnte anlag, tilbakebetales selskapet.»

a d punkt 2.

Man vilde likeledes finde det urimelig, om fristforlængelsen blev gjort betinget av, at selskapet skulde betale en avgift til kommunen av kr. 0,75 pr. indvunden hestekraft allerede fra 1932 — det er saa visst ikke til forhøielse av kraftanlæggenes avgifter til stat og kommune, den nuværende situation indbyr. Det forekommer mig ogsaa, at et slikt vilkaar vilde harmonere litet med aanden og tankegangen i koncessjonsbetingelsernes post II, 2 (med de lempeligere avgifter gjennom de første aar), likesom vel lovligheten av nu at opstille et saadant vilkaar kunde være tvilsom nok. Herved skal jeg dog ikke opholde mig, idet der, saavidt vi-tes, ikke fra det offentliges side har været stillet noget saadant forlangende om avgiftens forhøielse i andre tilfælder, hvor fristforlængelse under likeartede forhold er indrømmet — hvad der vel antagelig i og for sig vil findes avgjørende.

a d punkt 3.

Uten noget paalæg fra det ærede departements side er befolkningen git adgang til at benytte saa vel veier som broer, samtidig med at de anlagte veier og broer er blit vedlikeholdt av anslaget alene. For nogen bestemmelse vedrørende veier og broer som av herredsstyret antydet skjønnes der da ikke at være behov. Det tilføies, at anslaget ogsaa har besørget hele vedlikeholdet av de gaardsveier, som anslaget har sikret sig ret til at benytte.

Hvad angaar selskapets kai inde i Osa, hverken har der av selskapet været eller vil der bli lagt hindringer i veien for, at denne

benyttes som anløpssted for de rutegaaende baater. Men al den stund kaien selvsagt er bygget med anlæggets behov for øie og er nødvendig for anlæggets dispositioner, blir det urimelig at forlange, at kaien skal staa til ubegrænset og fri avbenyttelse for hvem som helst. Man nævner forsaavidt, at kaien søkes benyttet til fortøining av baater, hvad der i flere henseender kan genere. Og der har ogsaa vist sig en tendens hos uvedkommende til at ville benytte kaien som oplagsplads, hvad selskapet selvsagt ikke kan gi nogen generell tilladelse til. Jeg nævner ogsaa, at det ofte vil være nødvendig at kunne avspærre kaien for at beskytte ankomne varer mot tyveri, indtil varerne er bragt i hus.

Alt i alt ligger det vistnok i dagen, at selskapet til enhver tid maa ha et ord med i laget, hvad angaar kaiens benyttelse av almenheten paa anden maate end som anløpssted for rutegaaende baater. Og at bestemmelsen i koncessjonsbetingelsernes post I, 15, 2det led, alene gjælder selskapets veier og broer og ikke den kaiplads, som selskapet med betydelige omkostninger og til eget bruk har skaffet sig, er det da formentlig overflødig at opholde sig ved.»

Departementet finner efter de av selskapet meddelte opplysninger med Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet å måtte anbefale 5 års forlængelse av utbygningsfristen.

Idet man forøvrig slutter sig til det av hovedstyret anførte, forutsetter man at arbeidsdriften fra selskapets side søkes opprettholdt i så stor utstrekning som efter omstendighetene mulig, hvorom man vil rette henvendelse til selskapet.

Man antar at der ikke i forbindelse med tilladelsen bør oppstilles særlige betingelser.

Man går efter det av selskapet anførte ut fra at selskapets kai tillates benyttet av bygdens innbyggere i den utstrekning dette kan skje uten fortrengsel for selskapets interesser.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

I henhold til det anførte tillater man sig således å

innstille:

Den ved kgl. resol. av 18de september 1915 fastsatte frist for fullførelse av utbygning og regulering m. v. av Austdøla i Ulvik forlenges med 5 år til 18de september 1927.

14. A/S Ilens Smelteverk.

(Leie av inntil 4000 kw. fra Trondhjems kommune og i forbindelse hermed tillatelse for selskapets adm. direktør F. Tharaldsen, til erhverv av aksjemajoriteten).

Jfr. I nr. 22.

Kgl. resol. av 22de september 1922.

Ved kgl. resol. av 7de august 1907 blev der i medhold av lov av 12te juni 1906 om adgang til å erhverve skog, bergverk eller vannfall, jfr. lov av 28de mai 1907, tillatt Aktieselskapet Ilens Smelteverk, sålenge det står under utelukkende norsk bestyrelse, å leie elektrisk energi av Trondhjems kommune ifølge kontrakt avsluttet i henhold til kommunestyrets beslutning av 26de juli 1906.

Man vedlegger et eksemplar av «Meddelte Vassdragkonsesjoner» i hvori konsesjonen finnes inntatt på side 76 og 77.

Med påtegningskrivelse fra fylkesmannen i Sør-Trøndelag av 12te desember 1921 har man mottatt et andragende fra høiestrettsadvokat P. A. Holm, Kristiania, datert 16de november s. å., om konsesjon for A/S Ilens Smelteverk på leie av elektrisk kraft av Trondhjems kommune i henhold til en mellom selskapet og kommunen inngått ny kontrakt.

Av andragendet hitsettes følgende:

«Som det vil fremgaa av bilag I hermed har der fra 31te mai 1907 bestaaet et kontraktforhold mellem Trondhjems kommune og A/S Ilens Smelteverk angaaende leie av elektrisk energi.

Kontrakten var gjældende for indtil 20

aar og skulde forsaavidt fremdeles ikke været utløpet. Naar der ikke desto mindre er indgaaet en ny kontrakt og grunden væsentlig den, at der opstod uenighet om fortolkningen av forskjellige punkter i den ældre kontrakt, og Smelteverket hævdede, at kommunen hadde brutt kontrakten og anla søksmaal med krav paa betydelig erstatning. Denne process er dog senere forliket paa de nærmere betingelser som har faaet sit uttryk i den nye kontrakt av november 1921.

Som man vil se falder kontrakten i 2 dele: A. Tomteleie for 40 aar, B. leie av elektrisk energi, foreløbig for et kortere aaremaal, men med en forutsat forlængelse.

Da selskapets hele grundkapital er norsk og det har helt norsk styre med sæde i Norge, trænges der efter konsessionslovens § 19 ingen konsession til erhvervelse av den i kontrakten omhandlede bruksret til fast eiendom og konsesjonen behøver altsaa kun gjælde for kraftleien. De nødvendige oplysninger for saa vidt vil fremgaa av den utførlige kontrakt. Jeg vil kun faa lov til at peke paa, at man jo ved alle konsessioner lægger stor vægt paa, hvordem vedkommende kommunestyre stiller sig. I nærværende tilfælde hvor en kommune selv er part, og selv ogsaa for sit eget vedkommende ønsker kontrakten indgaaet, skulde der formentlig ingen betænkelighet være ved at indrømme konsesjon, og denne tør vel derfor ogsaa kunne paaregnes temmelig hurtig. Den usikkerhet som har bestaaet i forholdet siden fortolkningsstridighetene opstod for 1½ aars tid siden, har været meget generende for begge parter, som derfor begge meget gjerne ser at en stabil ordning hurtigst kan gjenoprettes.

Jeg tør formentlig ogsaa gaa ut fra, at ingen specielle betingelser for konsesjonen ikke behøver at fastsættes i et forhold som dette, hvor parterne gjennem en aarvække har hadt anledning til et gjætt erfarings med hensyn til ordningen, og hvor en av landets største bykommuner selv er part, og man paaave, og selvfølgelig ogsaa har paaet de nødvendige hensyn til til de offentlige interesser. Det er ogsaa med utrykkelig betingelse fra Smelteverkets side for at godkjenne

den hele ordning, at der i koncessionen ihvertfald ikke paalægges Smelteverket andre avgifter end dem som er fastsat i selve kontrakten.»

De i andragendet påberopte bilag vedlegges:

Man vedlegger derhos en avskrift av lovene for A/S Ilens Smelteverk.

Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har i en på foranledning avgitt uttalelse av 24de juni 1922 bl. a. anført følgende:

«Av sakens dokumenter fremgår at der fra 31te mai 1907 har eksistert et kontraktforhold mellem A/S Ilens Smelteverk og Trondhjem kommune angående leie av elektrisk kraft. Kontraktforholdet skulde ha vært gjeldende i et tidsrum av inntil 20 år. Partene er imidlertid i mellomtiden blitt uenige om fortolkningen av forskjellige punkter i den kontrakt hvorpå kontraktforholdet var basert.

Smelteverket hevdet at kommunen hadde brutt kontrakten og anla søksmål med krav om erstatning. Denne prosess er senere forliket og på betingelser, som har fått sitt uttrykk i en ny kontrakt av 16de november 1921.

Den gjeldende kontrakt av 16de november 1921 er inndelt i 2 avsnitt:

A. Tomteleie.

B. Kraftleie.

I henhold til nevnte kraftleiekontrakt skal Smelteverket etter at reguleringen av Selbusjøen er ferdig kunne utta fra elektrisitetsverket, i et tidsrum av 6 år regnet fra det tidspunkt energien av elektrisitetsverket erklæres disponibel, inntil 4000 kVA som konstant kraft. Trondhjems kommunes plikt til denne leveranse er avhengig av at kommunens eget behov ikke er til hinder herfor. «Konstant kraft» skal som nevnt først leveres etter at Selbusjøen er regulert, men har kommunen gått med på at Smelteverket skal kunne få sig tildele inntil 2000 kw. av den «spillkraft» som Trondhjems kommune måtte ha tilovers og som kommunen dera vil selge. Leiebetjeningen skal innsettes på samme måte fra den

dag da kontrakten er underskrevet av Trondhjem kommune, avgi regnskap om hvor meget spillkraft han maksimalt ønsker å benytte.

Retten til å få leie spillkraft er fastsatt inntil tomteleiekontraktens utløp, nemlig 40 år regnet fra 1ste januar 1921. Etter den eldre annullerte kontrakt av 31te mai 1907 skulde Smelteverket inntil Selbusjøen var regulert ha hatt rett til en «spillkraft» hvis størrelse minst skulde være 1000 hk.

Prisen for omhandlede 4000 kVA konstant kraft er fastsatt til 0,7 — syv tiendedels — øre pr. kWh, dog minst kr. 36,00 for hver beslaglagt kilovoltampere og år. For inntil 2000 kVA spillkraft erlegges inntil utløpet av den før den konstante kraft fastsatte 6 års leieperiode, 0,45 — fem og firti hundredels — øre pr. kilovoltampere-time, for de første 10 år etter 6 års periodens utløp betales 0,6 øre pr. kilovoltampere-time. For hver senere 10 års periode revideres prisen.

Kraften leveres som trefaset vekselstrøm med et periodetall mellem 46—50 per. sekund samt en spenning på 6300 volt. Den leide kraft måles ved hjelp av ampere-time-målere, og avleses instrumentene minst en gang hver måned.

Ilens Smelteverk er et uansvarlig aksjeselskap med helt norsk styre med sete i Norge og helt norsk grunnkapital. Selskapets aktiekapital er kr. 600 000,00. Aktiebrevene lyder på navn.

Selskapets formål er å utnytte den av Trondhjem kommune leide elektriske kraft til fremstilling av elektrotermiske produkter.

Ilens Smelteverk har sitt sete i Trondhjem. Fra selskapets styre er vedlagt erklæring av 16de november 1921 om at styret og selskapets kapital er norsk, samt at der ikke foreligger nogen avtale siktende til å overdekke det virkelige forhold med hensyn til selskapets bestyrelse.

Smelteverkets representant har fremholdt at de betjening og avgifter som Trondhjems kommunes elektrisitetsverk har opstillet er absolutt det ytterste Smelteverket finner å kunne strekke sig til, hvis det i det hele tatt skal kunne gjenoppta sin virk-

Meddelt veddragkonsesjoner.

somhet og frafalle erstatningskrav mot kommunen for dennes misligholdelse av den tidligere kontrakt. Bestemmelser om avgifter eller andre byrder vil derfor bevirke at den nye kontrakt, og i det hele den mindelige ordning, bortfaller, således at Smelteverket kommer til å nedlegge sin virksomhet og fortsette sitt søksmål mot kommunen.

Foran er anført at Smelteverket i henhold til kontraktens bestemmelse skal angi hvor meget spillkraft det maksimalt ønsker å benytte og har man gjort henvendelse til Smelteverket herom. I skrivelse av 10de februar 1922 meddeler Hens Smelteverk Trondhjems magistrat at verket ønsker å benytte hele den ved kontrakten betingelsesvis tilsagte spillkraft på 2 000 kVA.

For at betegnelsen «spillkraft» ikke skal være gjenstand for nogen misforståelse har man anmodet Hens Smelteverks representant om å innhente opplysning om hvad Trondhjem kommune forutsetter under denne betegnelse.

Trondhjem elektrisitetsverk meddeler i anledning herav under 29de mars 1922 at med «spillkraft» menes energi som ikke garanteres levert året rundt, men som står til rådighet etter at Trondhjem kommunes eget behov er dekket og etter at behovet for konsumenter med fast kraft er dekket.

På grunnlag av sakens dokumenter samt loy av 14de desember 1917 tillater Hovedstyret sig å anbefale andragendet innvilget på følgende betingelser:

Punkt 1.

Tillatelsen gjelder for et tidsrum av 20 år regnet fra konsesjonens datum.

Punkt 2.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde på navn. Aktiene skal ikke med rettsvirkning kunne tegnes, erverves eller eies av eller pantsettes til andre enn staten, norske kommuner, norske statsborgere, norske banker eller aktieselskaper og andre selskaper med begrenset ansvar, som har helt norsk styre med sete

i Norge og hvis grunnkapital er helt norsk. Bestemmelse herom skal påføres aktiebrevene i det norske, engelske, franske og tyske sprog.

Majoriteten av selskapets aktier må ikke uten særlig kongelig tillatelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier kraft fra annet vannfall i riket, eller som sitter inne med aktiemajoriteten i noget annet selskap der eier eller bruker eller leier kraft fra sådant vannfall.

Overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser medfører konsesjonens tap.

Punkt 3.

Den kjøpte kraft kan ikke overdrages videre uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement eller for nogen del avgis til utlandet uten tillatelse fra Kongen.

Handler selskapet herimot skal det for hver gang erlegge en konvensjonalbot av inntil kr. 1,00 — en krone — pr. kVA pr. døgn etter vedkommende departements nærmere bestemmelse. Tvangsmulkten inndrives ved utpantning.

Punkt 4.

Forsåvidt konsesjonæren anvender kraften til bedrift som ved røk, giftige gasarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det av almene hensyn finner føje til å gripe inn, anerkjennes som rett saksøker i anledning av mulige overtredelser av nabolovgivningen.

Kraften kan ikke uten etter ny tillatelse brukes til annet enn til det i andragendet angivne formål.

Punkt 5.

Konsesjonæren skal bare benytte funksjonærer og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Vedkommende departement kan tilståde undtagelser fra denne regel, når spesiell fagkunnskap eller øvelse eller dignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, likesom departementet kan tillate benyttelse frem-

mede arbeidere når de har hatt fast bopel her i riket det hele siste år.

Før hver dag som nogen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt inntil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

Punkt 6.

Konsesjonæren forplikter sig til å anvende norsk arbeide og norsk materiell for såvidt dette kan fåes like godt, tilstrekkelig hurtig, og for en pris som ikke overstiger prisen på utenlandsk med mere enn 10 — ti — procent.

I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra regelen om anvendelse av norsk materiell og norsk arbeide når særegne hensyn gjør det påkrevet.

Før overtredelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlegges konsesjonæren for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av inntil 15 pct. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

Punkt 7.

Forsikring tegnes såvidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

Punkt 8.

Til statskassen erlægges en årlig avgift av kr. 0,25 pr. kVA når der leveres spillkraft (2000 kVA) og kr. 1,00 pr. kVA når der leveres konstant kraft (4000 kVA). I begge tilfeller forutsettes de første 500 hk. avgiftsfri. Avgiftens erleggelse regnes fra konsesjonens datum.

Avgiften forfaller til betaling ved årets utgang. Erlægges den ikke ved forfall svarer derefter 6 pct. årlig rente. Avgiften har samme pantsikkerhet som skatter på fast eiendom og inndrives på samme måte som disse.

Punkt 9.

Arbeidene må ikke pålegges å motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges nogen forpliktelse med

hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeidsredskaper som utleveres arbeiderne til benyttelse kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med deres virkelige verdi beregnet efter hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje ved utleveringen. Hvis konsesjonæren holder handelsbød for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttige øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

Punkt 10.

Konsesjonæren er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser som vedkommende regjeringsdepartement gir til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke blandt den befolkning som er knyttet til anlegget, og til de bedrifter som tilhører konsesjonæren og forsynes med kraft fra anlegget.

Punkt 11.

Konsesjonæren må ikke uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement inngå i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av prisene her i riket på de produkter, som frembringes ved kraften. Overtredelse herav medfører konsesjonens tap.

Punkt 12.

Konsesjonæren plikter å opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler som i lov om fattigvesenet av 19de mai 1900 kapitel 4 er gitt om bergverker.

Likeledes er konsesjonæren forpliktet til å avsette et fond til sikring av vedkommende kommunes (eller kommuners) utgifter til understøttelse av de ved anleggets utførelse og senere utvidelser beskjeftigede arbeidere og

Meddelte vassdragkonsesjoner.

deres familier. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond som ikke medgår til dekning av kommunens utgifter til understøttelse av arbeiderne ved de nevnte anlegg, overgår til et for det hele land eller visse dele av landet felles fond, som fortrinsvis skal tjene til sikring for kommunen, men som også skal kunne benyttes til andre formål til beste for arbeiderne, alt efter nærmere regler som Kongen gir.

På samme måte skal forholdes med førstnevnte fond, hvis det senere ved lov blir bestemt.

Punkt 13.

Innenlandske næringsdrivende og forbrukere skal ha fortrinsrett til kjøp av selskapets produkter.

Produkter som kan benyttes som råstoff eller halvfabrikat til videre bearbeidelse gjennom innenlandsk arbeid skal i størst mulig utstrekning bearbeides her i riket.

Nærmere forskrifter om anvendelse av disse bestemmelser i det enkelte tilfelle kan utferdiges av vedkommende departement.

Punkt 14.

Konsesjonæren underkaster sig de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstilte betingelser. Departementet kan til utøvelsen av denne kontroll ansette en kontrollør, som overensstemmende med en av departementet utferdiget instruks skal ha adgang til de kontrollmidler, som ansees nødvendige.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av konsesjonæren.

Punkt 15.

Undergår selskapet sådanne forandringer at foran anførte bestemmelse med hensyn til styrets sammensetning ikke lenger oppfyldes, overtredes bestemmelsen vedkommende aktiene eller ved gjentagne overtredelser av bestemmelsen i postene 3 og 14 er den ved nuværende resolusjon meddelte tillatelse bortfalt, og selskapet underkastet

bestemmelsene i lov om erhvervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14de desember 1917 §§ 31 og 32, jfr. § 84.

Departementet vil anbefale at der i medhold av kap. IV i lov av 14de desember 1917 om erhvervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom meddeles A/S Flens Smelteverk konsesjon på den ansøkte kraftleie.

Tillatelsen vil man anbefale meddelt på følgende betingelser:

Post 1.

Tillatelsen gjelder for et tidsrum av 40 år, regnet fra konsesjonens datum.

Post 2.

Selskapets styre (direksjon og representantskap) skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde på navn. De kan ikke med rettsvirkning tegnes, erverves eller eies av eller pantsettes til andre enn staten, norske kommuner, norske statsborgere, Norges Bank eller med vedkommende regjeringsdepartements godkjennelse andre norske banker eller selskaper. Bestemmelse herom skal påføres aktie- eller partbrevene i det norske, engelske, franske og tyske sprog.

Majoriteten av selskapets aktier må ikke uten særlig kongelig tillatelse tilhøre nogen som eier, bruker eller leier kraft fra annet vannfall her i riket, eller som sitter inne med aktiemajoriteten i noget annet selskap som eier eller bruker eller leier kraft fra vannfall her i riket. Overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser medfører konsesjonens tap.

Post 3.

Den kjøpte kraft kan ikke overdrages videre uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement eller for nogen del avgis til utlandet uten tillatelse fra Kongen.

Handler selskapet herimot skal det for hver gang erlegges en konvensjonalbot av

Meddelelse vassdragkonsesjoner.

inntil 1 krone — pr. kVA pr. dag
etter vedkommende departements nærmere
bestemmelse. Tvangsmulkten inndrives ved
utpantning.

Post 4.

Forsåvidt konsesjonæren anvender kraf-
ten til bedrift som ved røk, giftige gassarter
eller på annen måte virker skadelig på om-
givelsene, skal vedkommende departement,
såfremt det av almene hensyn finner føie til
å gripe inn, anerkjennes som rett saksøker
i anledning av mulige overtredelser av nabo-
lovgivningen.

Kraften kan ikke uten etter ny tillatelse
brukes til annet enn til det i andragendet an-
gitte formål.

Post 5.

Konsesjonæren skal bare benytte funk-
sjonærer og arbeidere som har norsk innføds-
rett eller statsborgerrett.

Vedkommende departement kan tilstede
undtagelser fra denne regel, når spesiell fag-
kunnskap eller øvelse eller lignende hensyn
gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, like-
som departementet kan tillate benyttet frem-
nede arbeidere når de har hatt fast bopel her
i riket det hele siste år.

For hver dag som nogen i strid med for-
anstående bestemmelser er i konsesjonærens
tjeneste, erlegges til statskassen en løpende
mulkt inntil kr. 50,00 — femti kroner — for
hver person.

Post 6.

Konsesjonæren forplikter sig til å an-
vende norsk arbeids- og norsk materiell for-
såvidt dette kan fås like godt, tilstrekkelig
hurtig, og for en pris som ikke overstiger
prisen på utenlandsk med mere enn 10 —
ti — procent.

I tilfelle av tvist herom avgjøres spørs-
målet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede
undtagelser fra regelen om anvendelse av
norsk materiell og norsk arbeids- når særegne
hensyn gjør det påkrevd.
Som overtredelse av den i nærværende

post omhandlede bestemmelse erlegges kon-
sesjonæren for hver gang etter avgjørelse av
departementet en mulkt av inntil 15 procent
av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

Post 7.

Forsikring tegnes såvidt mulig i norske
selskaper, hvis disse byr like fordelaktige
betingelser som utenlandske.

Post 8.

Av den kraft som benyttes erlegges til
staten en årlig avgift av kr. 0,25 pr. kVA
når der leveres spillkraft (2 000 kVA) og kr.
0,75 pr. kVA når der leveres konstant kraft
(4 000 kVA).

Avgiften erlegges av det samme kraft-
kvantum som det hvorav der betales leie
(kfr. § 6 i den mellom leier og utleier under
16de november 1921 inngåtte kraftleiekon-
trakt). Avgiftene betales efterskuddsvis in-
nen hvert års 31te januar, hvorefter svarer
6 pct. årlig rente. De fornødne nærmere be-
stemmelser med hensyn til beregningen av
avgiftene blir med bindende virkning å fast-
sette av vedkommende departement.

Post 9.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta
varer istedetfor penger som vederlag for ar-
beide eller pålegges nogen forpliktelse med
hensyn til innkjøp av varer (herunder dog
ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeids-
materialer). Verktøi og andre arbeidsred-
skaper som utleveres arbeiderne til benyt-
telse kan bare kreves erstattet når de bort-
kastes eller ødelegges, og da bare med deres
virkelige verdi beregnet etter hvad de har
kostet konsesjonæren med rimelig fradrag
for slitasje ved utleveringen. Hvis konsesjo-
næren holder handelsbod for sine arbeidere,
skal nettooverskuddet etter revidert årsregn-
skap anvendes til almennyttige øiemed for
arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter sam-
råd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som
i tilfelle av tvist kan forlange saken fore-
lagt for vedkommende regjeringsdeparte-
ment til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for

Meddelelse vassdragkonsesjoner.

at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

Post 10.

Konsesjonæren er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser som vedkommende regjeringsdepartement gir til motarbeidelse av drukkenakap og smughandel med berusende drikke blandt den befolkning som er knyttet til anlegget og til de bedrifter som tilhører konsesjonæren og forsynes med kraft fra anlegget.

Post 11.

Konsesjonæren må ikke uten samtykke fra vedkommende departement inngå i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av prisene her i riket på elektrisk energi eller på de tilvirkede produkter. Overtredelse herav medfører konsesjonens tap.

Post 12.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 procent av den leiede kraft til de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som Kongen bestemmer.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår, som efter leiekontrakten gjelder for konsesjonæren og kan forlanges uttatt efter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet enten dette tilhører konsesjonæren eller vannfallets eier.

Forårsaker kraftens uttagelse økede utgifter, bæres disse av den, som uttar kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten departementets samtykke.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

Post 13.

Innenlandske næringsdrivende og forbrukere skal ha fortrinnsrett til kjøp av selskapets produkter.

Produkter som kan benyttes som råstoff

eller halvfabrikat til videre bearbeidelse gjennom innenlandsk arbeide skal i størst mulig utstrekning bearbeides her i riket.

Nærmere forskrifter om anvendelse av disse bestemmelser i det enkelte tilfelle kan utferdiges av vedkommende departement.

Post 14.

Konsesjonæren underkaster sig de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstilte betingelser. Undlatelse av å etterkomme de i henhold til nærværende post trufne bestemmelser medfører konsesjonens tap.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av konsesjonæren.

Ovennevnte betingelser er tilblitt efter forhandling med selskapet og vedtatt av dette under forutsetning av at den administrerende direktør i selskapet F. Tharaldsen erholder dispensasjon fra bestemmelsen i betingelsenes post 2 om aktiemajoriteten.

Det opplyses i den anledning at direktør Tharaldsen foruten å inneha aktiemajoriteten i Hens Smelteverk også innehar aktiemajoriteten i A/S Aensire Smelteverk, som har innsendt andragende om leie av elektrisk kraft fra Stavanger kommune. Derhos innehar direktør Tharaldsen aktiemajoriteten i The Jøssingsfjord Manufacturing Co., som utnytter ca. 2 000 elektriske hk. fra eget vassdrag til en elektrisk bedrift i Jøssinghavn.

Departementet finner efter omstendighetene å kunne anbefale at der i tilfelle meddeles dispensasjon for direktør F. Tharaldsen fra ovennevnte bestemmelse i betingelsenes post 2 om aktiemajoriteten.

Med hensyn til den i konsesjonsandragendet omhandlede tomteleie bemerkes, at da A/S Hens Smelteverk er forutsatt å skulle ha helt norsk styre med sete i Norge og hel norsk grunnkapital, vil der som i andragendet nevnt ikke utkreves konsesjon for selskapet på tomteleien, kfr. konsesjonslovens § 19.

I henhold til det anførte tillater man sig å

innstille:

I.

Det tillates A/S Ilens Smelteverk, Trondhjem, i medhold av kap. IV i lov av 14de desember 1917 om erhvervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom å leie elektrisk kraft av Trondhjems kommune overensstemmende med det derom inngitte andragende av 16de november 1921 på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 22de september 1922 anførte betingelser.

II.

Det tillates direktør F. Tharaldsen å inneha majoriteten av aktiene i ovennevnte selskap, kfr. konsesjonsbetingelsenes post 2.

15. A/S Saudefallene.

(Fristforlengelse. Jfr. kgl. resol. av 11te desember 1914, bind II nr. 48 og VI nr. 13).

Kgl. resol. av 29de september 1922.

Ved kgl. resol. av 11te desember 1914 blev der meddelt A/S Saudefallene tillatelse til å erhverve en rekke vannrettigheter m. v. i Storelven i Sauda herred, Rogaland fylke, samt til å foreta reguleringsarbeider i vassdraget blandt annet på betingelse av, at selskapet skulde påbegynne utbygningen av vannfallene og den projekterte regulering innen 2 år fra konsesjonens datum og ha utbygget den hele kraft samt fullført reguleringen og påbegynt anleggets drift innen yderligere 5 år.

Herom henvises til «Meddelt Vassdragkonsesjoner» II, side 272 flg., hvor det til grunn for resolusjonen liggende foredrag og konsesjonsvilkårene er inntatt.

Ved kgl. resol. av 12te september 1919 blev den for utbygningens fullførelse fastsatte frist etter inngitt ansøking forlenget med 3 år til 11te desember 1924 (jfr. «Meddelt Vassdragkonsesjoner» VI, side 112—115).

Fra A/S Saudefallene er til departemen-

tet innkommet et andragende datert 16de oktober 1921, om forlengelse av fristen for vassdragets utbygning og regulering m. v. til 11te desember 1931.

Andragendet er sålydende:

«Efter vore Koncessionsbetingelsers Paragraf 2 skal vore Anlæg være udbygget i sin Helhed inden 11te December 1921. Dette kan ikke gennemføres. Vi er færdig nu med vor Udbygning av de 2 første Stationer og har dermed udført den overveiende Del af alle Reguleringsarbeider, og der er nedlagt i Anlægget en Kapital paa 25 Millioner Kroner.

Det amerikanske Selskab har nu faaet sin første Blok af Kraft, men deres Fabrik staar stille, og de maa betale Kraftleie uden at have nogen Nytte av Kraften. De ønsker derfor endnu ikke at bestemme sig for den næste Blok av Kraft og mener forøvrig, at deres Option paa denne løber helt til 2den Januar 1924. Ogsaa paa andet Hold har vi forsøgt at avsette Kraft, blandt andet, som det vil være Departementet bekjendt, til den norske Stat og Kommunerne for den offentlige Elektricitetsforsyning, men heller ikke dette er lykkedes, og vi kan derfor selvsagt ikke nu foretage nogen videre Udbygning af Anlægget forinden vi faar Afsetning paa Kraft.

Vi tillader os derfor at ansøge om Udsættelse af Færdiggjørelsesterminen til 11te December 1931. Vi tør i denne Forbindelse minde om, at en væsentlig Del af Saudefallenes Kraft er disponeret gennem Kraftleier, hvorpaa der er Koncession, og disse Kraftleier forudsætter heller ikke en Udbygning indenfor Bygningsfristen.

Vi gaar forøvrig ud fra, at Departementet er saa vel inde i de dette Spørgsmaal vedkommende Forhold, at en videre Argumentation er overflødig.»

Andragendet blev den 28de oktober f. å. oversendt fylkesmannen i Rogaland til foreleggelse for Sauda herredsstyre, likesom man utba sig fylkesmannens egen erklæring.

Under 4de februar 1922 har derpå fylkesmannen oversendt utskrift av følgende

Meddelte vassdragskoncessjoner.

uttalelse fra Sauda herredsstyre, enstemmig vedtatt i møte den 15de november 1921:

«Herredsstyret finner at den ansøkte utsættelse 10 aar er altfor lang og mener at en eventuel utsættelse kun bør gis paa høist 5 aar. Likeledes vilde det være særdeles paakrævet at anlægsarbeidene ikke helt blir standset for igjen at optas med stor arbeidsstyrke. Dette har erfaringsmessig forvoldt herredet store ulemper og vanskeligheter.»

Samtidig oversendte fylkesmannen en av A/S Saudefallene på hans foranledning avgitt uttalelse, datert 19de desember 1921, sålydende:

«Naar Sauda herredsstyre ianledning vor ansøking til arbeidsdepartementet om utsættelse av færdiggjørelsesterminen til 11te december 1931 for vore anlæg finder det paakrævet, at ikke anlægsarbeidene blir helt stanset, saa kan vi hertil kun si, at et er at ønske, et andet er, hvad man av forholdene er tvunget til. Det vilde selvfølgelig for alle parter være det bedste, om utbygningen kunde ske jevnt. Men enhver maa forstaa, at vi ikke kan gaa til næste trin av utbygningen av vore anlæg, før vi kan bli av med kraften og hertil ser vi fortiden ingen utvei. Det er os selv, der har den største interesse av at anlægget færdigbygges, men skulde anlægsarbeidet nu fortsættes maatte det være som nødsarbeide og hertil har vi ingen anledning.

Vort selskap har ved sit anlægsarbeide paadraget sig store gjældsforpliktelse, og penger for videre anlægsarbeide kan vi ikke skaffe uten at ha sikret os avsetning av kraften.

Det er den store depression som for tiden hersker overalt i verden, der er skyld i vanskelighetene for kraftens avsetning, og overfor dette forhold staar vi som alle magtesløse.

Saa beklagelig det end er maa arbeidet selvfølgelig nedlægges, naar der ikke er nogen at bygge for.»

Ved sakens tilbakesendelse medfulgte dessuten en av overingeniøren for

elektrisitetforsyningen i Rogaland på foranledning avgitt erklæring, datert 25de januar 1922, sålydende:

«Tilbakesendes hr. fylkesmannen, idet jeg skal uttale, at der fra elektrisitetsforsyningens side ikke skulde være noget iveienfor, at A/S Saudefallene erholder utsettelse med fullførelsen av sine anlegg.

Sauda kommune tilsikter neppe «nødsarbeide» i sin almindelighet med sin beslutning, men å forebygge, at kommunen kommer op i uforskyldte og urimelige vanskeligheter på grunn av anleggsdriftens nedleggelse helt og pludselig. Kan A/S Saudefallene ikke makte sine forpliktelser, så det er selskapets eksistens som står på spill, berøres foruten Sauda kommunes også Haugesundshalvøens og Karmøys kraftselskaps interesser. Saken må i dette tilfelle utvilsomt undersøkes inngående.»

Fylkesmannen sluttet sig til den av overingeniøren avgivne uttalelse.

Saken har derefter været forelagt Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet, hvis uttalelse foreligger i skrivelse til departementet, datert 11te mai 1922, hvorav hitsettes:

«Hovedstyret skal bemerke at det under foreliggende omstendigheter visstnok ikke er annet å gjøre enn å stille sig velvillig til tanken om utsettelse. Å gå så langt som til å utsette fullførelsesfristen med hele 10 år kan man dog ikke tilråde på nærværende tidspunkt. Det er visstnok så at utsiktene til å få nyttiggjort den resterende kraft for tiden er små. Imidlertid bør man vel ikke gå til lengere utsettelse enn de 7 år som koncessjonsloven forutsetter som normalt samlet frist. — Hovedstyret er efter dette stanset ved å innstille på at fristen for arbeidets fullførelse tillates utsatt 7 år, altså til 11te desember 1928.

Man har efter forholdene ikke funnet tilstrekkelig grunn til å foreslå at en sådan tillatelse gjøres avhengig av betingelser.»

Departementet finner i tilslutning hertil å kunne anbefale, at der tilståes

A/S Saudefallens utsøttelse i 7 år med utbygning- og reguleringsarbeidets fullførelse og påbegynnelse av anleggets drift, altså til den 11te desember 1928.

Man har med hovedstyret efter forholdene ikke funnet å burde foreslå tillatelsen gjort avhengig av særlige betingelser, men forutsetter, at arbeidsdriften fra selskapets side søkes oprettholdt i så stor utstrekning som efter omstendighetene mulig, hvorom man vil rette henvendelse til selskapet.

I henhold til det anførte tillater departementet sig å

innstille:

Den ved kgl. resol. av 11te desember 1914 fastsatte frist for fullførelse av utbygning og regulering m. v. av Storelven i Sauda forlenges med 7 år til 11te desember 1928.

16. A/S Union (Union Co.).

(Tillatelse til utvidelse av aktiekapitalen).

Kgl. resol. av 27de oktober 1922.

Under 8de juli 1922 har A/S Union (Union Co.) inngitt til Kongen et andragende om tillatelse til utvidelse av selskapets aktiekapital, der er sålydende:

«Jeg tillater mig herved at andra om, at der med hjemmel av koncessionslovens § 36, 2det ledd maa bli meddelt Aktieselskapet Union (Union Co.) kgl. tilladelse til at udvide sin grundkapital gjennom utstedelse av nye aktier.

Som saa mange træforædlingsbedrifter i denne tid er Union Co. kommet i den stilling, at selskapet trenger ny kapital. Jeg henviser til vedlagte aarsberetning for 1921, særlig til uttalelserne side 1—5, som sammenholdt med status side 18—19 vil gi et billede av selskapets stilling og årsakerne til denne.

De forhandlinger som av selskapets styre og representantskap har været ført med kreditorer og aktionærer, har resultert i vedlagte plan for selskapets refinansiering, hvilken plan blev enstemmig vedtatt i ekstra-

ordinær generalforsamling den 30te f. m. Paa grund av aktielovens regler om nedskrivning av aktiekapitalen, maa imidlertid beslutningen vedtas av en ny ekstraordinær generalforsamling, og saadan generalforsamling er indkaldt til 15de d. m.

Av refinansieringsplanen vil fremgaa, at den nye aktiekapital for den alt overveiende del forutsættes tegnet blandt selskapets kreditorer og stamaktionærer. Endskjønt planens realisation endnu ikke kan betegnes som helt sikret, er der overveiende grund til at tro, at den vil kunne gjennomføres, og andragendet om den fornødne kgl. tilladelse indsendes nu for at tilladelsen eventuelt kan foreligge for den nye aktiebegning forelægges offentligheten.

Union Co. beskæftiger i forening med sine datterselskaper, som i økonomisk henseende er avhengig av moderselskapet, til sammen ca. 2 650 funktionærer og arbeidere, hvortil kommer 63 pensionister. Det tør være overflødig nærmere at fremhæve de store almene interesser som knytter sig til at en bedrift som Union Co.s kan holdes gaende. Vanskelighetene for gjennomførelsen av den planlagte refinansiering har paa forhaand været meget store. Jeg tør gaa ut fra, at der ikke fra det offentliges side lægges sten til byrden, og at den ansøkte kgl. tilladelse maa bli meddelt uten betingelser. I realiteten dreier det sig jo ikke her om en utvidelse av selskapets kapital, men om erstatning av tapt kapital.

Som bilag 5 følger en opgave over vandfaldsrettigheter tilhørende Union og samarbeidende selskaper. Efter lovens avfatning er det vistnok tvilsomt, om der i nærværende tilfælde skal tas hensyn til vandfaldsrettigheter som ikke direkte tilhører Union Co., men for at ikke andragendet skal forsinkes derved, har jeg fundet allerede straks at burde meddele opgave ogsaa over datterselskapernes vandfaldsrettigheter.

Jeg tillater mig at peke paa § 3, 2det ledd i Union Co.s nu gjældende vedtægter som i almindelighet vil utelukke overdragelse av aktier til ikke norske statsborgere eller ikke helt norske selskaper. Union Co.

Meddelte vassdragkonsejoner.

vil etter som før kapitalutvidelsen være et selskap, hvor de ikke norske interesser vil indta en ganske forsvindende plads.

Som bilag følger:

1. Et eksemplar av Union Co.s gjældende vedtægter.
2. Union Co.s beretning og årsregnskap for driftsåret 1921.
3. Utdrag av protokollen for ekstraordinær generalforsamling 30te juni 1922.
4. Plan for refinansiering av Union Co., vedtat i nævnte generalforsamling.
5. Oppgave over vandfaldsrettigheter tilhørende Union Co. og samarbeidende selskaper.
6. Erklæring fra Union Co.s styre.»

Den i andragendet påberopte refinansieringsplan, som er bragt i forslag av selskapets styre og representantskap, er forelagt en ekstraordinær generalforsamling den 15de juli nesteften og ifølge en under 17de s. m. departementet tilstillet meddelelse vedtatt.

Refinansieringsplanen går ut på følgende:

1. Der tegnes preferanceaktier for 20 millioner kroner. Den ordinære aktiekapital som nu utgjør 18 millioner kroner, fordelt paa aktier à kr. 1 000,00, nedskrives til 20 pct., tilsammen 3,6 millioner kroner. Ved siden av den nedskrevne ordinære kapital tegnes yderligere som ordinær aktiekapital 3,4 millioner kroner, saaledes at selskapets samlede kapital fremtidig vil bli:

Preferanceaktier kr. 20 000 000,00
 Ordinære aktier » 7 000 000,00

 kr. 27 000 000,00
 fordelt paa 135 000 aktier à kr. 200,00.

2. Preferanceaktierne skal ha forlods ret til 7 pct. utbytte. Deretter faar de ordinære aktier indtil 7 pct. utbytte. Eventuelt yderligere utbytte fordeles likelig paa alle aktier. Forsaavidt der noget aar ikke skulde være optjent tilstrækkelig til dækning av de 7 pct. som for-

lods tilfæller, preferanceaktierne, blir det udækkede og tillægges ved næste aars utbyttendeling o.s.v. De ordinære aktier vil saaledes ikke ha krav paa utbytte saalange ikke preferanceaktierne for hvert aar har faat utbetalt 7 pct.

I tilfælde av selskapets oppløsning har preferanceaktieeierne krav paa forlods dækning etter pari kurs med tillæg av 7 pct. aarlig utbytte i den utstrækning saadant utbytte ikke tidligere har været utdelt.

Preferanceaktierne skal kunne besluttet indløst hvert aars 30te november — dog senest 30te november 1932 — etter 6 maaneders forutgaaende varsel. Indløsningen sker til pari kurs med tillæg av muligens gjenstaaende 7 pct. utbytte. Besluttet delvis indløsning, sker den ved lodtrækning.

3. Preferanceaktierne blir at indbetale pr. 1ste juli 1922. Av beløp som senere indbetales til selskapet, svares fra nævnte dato 5½ pct. rente. Preferanceaktiernes ret til forlods utbytte blir at regne fra og med 2de halvjaar 1922, saaledes at preferanceaktierne for 1922 faar 3,5 pct.

De nye ordinære aktier blir at indbetale pr. 31te december 1922. De blir utbytteberettiget fra og med 1923.

De gamle ordinære aktier blir for 1922 berettiget til eventuelt utbytte kun med sit nedskrevne beløp.

4. Den nye aktiekapital søkes saavidt mulig tegnet blandt selskapets kreditorer og stamaksjonærer. De sidstnævnte er fortrinnsberettiget til tegningen. Under enhver omstændighet vil et mindre beløp bli utlagt til offentlig tegning saavel av preferanceaktiekapitalen som av den ordinære aktiekapital.

5. Det er forutsetningen at den større del av selskapets gjenværende gjæld til den faste bankforbindelse blir at omsettes til faste lån paa betingelser som siden vil bli nærmere avtalt mellem banken og selskapets nye styre.

6. Selskapets styre foreslås utvidet fra 3 til 5 medlemmer og representantskapet fra 6 til 8 medlemmer, idet de nye aktieinteresser forutsettes gitt fornøden representasjon inden styre og representantskap. Som meddelt i den ordinære generalforsamling 31te mai sidstleden, vil det gamle styre og representantskap stille sine pladser til disposisjon, saasnart refinansieringen er i orden.»

De øvrige med andragendet fulgte bilag tillater man sig å vedlægge.

Saken har været forelagt Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet til erklæring, avgitt i skrivelse av 4de oktober 1922, hvorav man tillater sig å hitsette:

«Det anføres i andragendet, at selskapet som så mange andre treforedlingsbedrifter i denne tid er kommet i den stilling, at det trenger ny kapital. Grunnen hertil er ifølge årsberetningen for ifjor hovedsakelig den på grunn av omstendighetene minimale produksjon i 1921, det uheldige tømmerkjøp, hvorved man blev nødsaget til å motta henimot dobbelt så meget tømmer som forventet og dessuten tap med datterselskapet Alliance. — Ansøkeren har forhandlet med kreditorer og aksjonærer, hvorunder man er stanset ved en refinansieringsplan, som i hovedsaken går ut på følgende:

Der tegnes preferanseaktier for 20 millioner kroner samtidig med at den ordinære aktiekapital på 18 millioner kroner — fordelt på aktier å kr. 1.000,00 — nedskrives til 20 pct. altså til 3,6 millioner kroner. Ved siden herav tegnes der som ordinær aktiekapital ytterligere 3,4 millioner kroner således at selskapets samlede kapital fremtidig blir 27 millioner kroner, fordelt på 135 000 aktier å kr. 200,00.

Den nye aktiekapital forutsettes såvidt mulig tegnet blandt selskapets kreditorer og stamaksjonærer, de siste er fortrinnsberettiget. — Under enhver omstendighet vil et mindre beløp bli utlagt til offentlig tegning såvel av preferansekapitalen som av den or-

dinære aktiekapital. — Videre foreslås selskapets styre utvidet fra 3 til 5 og representantskapet fra 6 til 8 medlemmer, idet de nye aktieinteresser forutsettes gitt fornøden representasjon.

Ansøkeren fremholder de store vanskeligheter ved gjennomførelsen av refinansieringen og går ut fra at tilladelsen blir meddelt uten betingelser. Han anfører, at det i realiteten ikke dreier sig om en utvidelse av selskapets kapital, men om erstatning av tapt kapital.

Videre peker han på § 3, annen passus i Union Co.s nu gjeldende vedtekter som i almindelighet vil utelukke overdragelse av aktier til ikke norske statsborgere eller ikke helt norske selskaper. Union Co. vil efter som før kapitalutvidelsen være et selskap, hvori de ikke norske interesser vil innta en ganske forsvindende plass.

Selskapet beskjeftiger i forening med sine datterselskaper, som i økonomisk henseende er avhengig av møderselskapet, til sammen ca. 2 650 funksjonærer og arbeidere, hvortil kommer 63 pensjonister.

Der vedligger saken en erklæring fra styret om, at der ikke foreligger nogen avtale siktende til å overdekke det virkelige forhold med hensyn til selskapets bestyrelse.

Advokat Grøn Lund meddeler under 17de juli d. å. at refinansieringsplanen er vedtatt i ekstraordinær generalforsamling 15de s. m. også forsåvidt angår nedskrivningen av den eldre aktiekapital.

Efter det foreliggende må det ansees å være på det rene at den omhandlede utvidelse av aktiekapitalen er begrunnet i nødvendigheten av å skaffe selskapet nye driftsmidler som erstatning for de tap av kapital, det på forskjellig måte har været utsatt for.

Hovedstyret anbefaler andragendet innvilget, jfr. erhvervslovens § 36.

Efter en saken medfølgende opgave eier Union Co. og de med dette samarbeidende selskaper endel vannfall i Skiensvassdraget nedenfor Nordsjø, i Drammensvassdragets

Meddelte vedrøringssaksjoner.

nedre del inklusiv Bingselven samt et mindre vannfall i Svartelven i Løten. — Således som forholdene ligger an i nærværende tilfelle, finner hovedstyret ikke grunn til å foreslå bragt i anvendelse den adgang man har etter bestemmelsene i nevnte paragrafs fjerde ledd til å betinge vederlagsfri overgang til staten etter en viss tid av de nye aktier.

Såfremt det ikke støter på særlige vanskeligheter, bør man søke å sikre sig at selskapets styre til enhver tid skal bestå av norske statsborgere samt at aktiene fra nu av skal befinne sig på norske hender. Etter bestemmelsene i vedtektens § 3 annen påsus skulde krav herom antagelig kunne gjenneføres. — Andre betingelser antar hovedstyret der etter omstendighetene ikke er grunn til å opstille.»

Departementet skal bemerke:

Som det vil fremgå av den ovenfor refererte, av selskapet vedtatte refinansieringsplan, aktas selskapets grunnkapital utvidet ved nytegning av preferanseaktier til et beløp av 20 millioner kroner.

Selskapets nuværende kapital aktas derhos nedskrevet med 80 pct. fra kr. 18 millioner til kr. 3,8 millioner, idet aktienes pålydende nedsettes fra kr. 1 000,00 til kr. 200,00. Den således nedskrevne ordinære aktiekapital forutsettes utvidet ved ny tegning av 17 000 ordinære aktier à kr. 200,00.

Selskapets samlede aktiekapital vil således efter planen fremtidig bli kr. 27 millioner, fordelt på 135 000 aktier à kr. 200,00.

Selskapets styre er samtidig foreslått utvidet fra 3 til 5 og representantskapet fra 6 til 8 medlemmer, idet de nye aktieinteressenter forutsettes gitt fornøden representasjon.

Det anføres i andragendet at den planlagte kapitalutvidelse, der for en større del må betraktes som erstatning av tapt kapital, er begrunnet i nødvendigheten av å sikre selskapets finanser ved tilveiebringelse av nye driftsmidler.

Den nye aktiekapital forutsettes såvidt mulig tegnet blandt selskapets kreditorer og stamaksjonærer.

Under henvisning hertil finner departementet under hensyn til de store almene interesser som knytter sig til selskapets bedrifter, med hovedstyret at man bør stille sig imøtekommende til den ansøkte utvidelse av selskapets grunnkapital.

Departementet har derhos med hovedstyret funnet det av betydning å søke sikret at selskapets grunnkapital efter refinansieringen forblir på norske hender samt at dets styre og representantskap til enhver tid blir bestående av norske statsborgere.

Ifølge andragendet er Union Co. et selskap, hvor de ikke norske interesser iantar en ganske forsvindende plass.

Selskapets gjeldende vedtekter inneholder i § 3 annet ledd følgende bestemmelse, som i almindelighet vil utelukke overdragelse av aktier til ikke norske statsborgere eller ikke helt norske selskaper:

«Enhver eiendomsomgang av aktier må for å være gyldig overfor selskapet anmeldes for styret, som — uansett om vedkommende aktier tidligere har tilhørt norske statsborgere eller ikke — har å nekte godkjenning av eiendomsomgang av aktier til ikke norske statsborgere eller selskaper eller til norske selskaper, hvis grunnkapital ikke er helt norsk, herfra dog undtatt Norges Bank, norske sparebanker og norske bankaktieselskaper.»

Man vil derfor foreslå tilknyttet den eventuelle tillatelse følgende vilkår, som selskapets styre har funnet akseptable. Styret erkjente i sitt møte den 28. oktober 1922 at forslag til de fornødne vedtektsendringer vil bli fremsatt for en ekstraordinær generalforsamling som akties avholdt innen årets utgang.

1. Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre og representantskap skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.
2. Bestemmelsene i § 3 i selskapets vedtekter om eiendomsomgang av aktiene kan ikke forandres uten Kongens samtykke.
3. Selskapet skal senest innen utgangen

...som på julehelgen hvert år gjennom ved-
 -tning og vedtaksrettslig myndighet innstiller til Ar-
 -beidsdepartementet i innberetning om
 -mulige forandringer i styrets eller re-
 -presentantskapets sammensetning samt
 -en ved den samlede bestyrelses under-
 -skrift bekreftet fortegnelse over selska-
 -pets aktionister med opplysning om dis-
 -ses statsborgerlige stilling, og hvor
 -mange aktier de hver især eier og om
 -Departementet antar at det bør skje en
 -tilføielse til vedtaket om overensstemmende
 -med den under 2 anførte betingelse. Herom
 -vil man rette henvendelse til selskapet.

Man tillater sig således å oppstille
 innstille:

Det tillates i medhold av den alminde-
 lige konsesjonslov av 14de desember 1917
 § 36, annet ledd Aktieselskapet Union (Uni-
 on Co.) i forbindelse med nedskrivning av
 den ordinære grunnkapital til 3,6 millioner
 kroner å utvide sin grunnkapital ved utste-
 delse av preferanseaktier til et beløp av kr.
 20 000 000,00 samt ved utstedelse av nye or-
 dinære aktier til et beløp av kr. 3 400 000,00,
 således at selskapets samlede grunnkapital
 vil utgjøre inntil 27 millioner kroner, fordelt
 på 135 000 aktier à kr. 200,00.

Tillatelsen meddeles på de i Arbeidsde-
 partementets foredrag av 27de oktober 1922
 angitte betingelser.

17. A/S Holmen-Hellefoss.
 (Tillatelse til utvidelse av aktiekapitalen).

Jfr. VI nr. 11. godkjennings-

Kgl. resol. av 27de oktober 1922.
 Ved kgl. resol. av 12de september 1919
 ble det i medhold av § 36 i konsesjons-
 loven av 14de desember 1917 meddelt aktie-
 selskapet Holmen-Hellefoss, som er eier av
 vannfallet Hellefoss i Drammenselven, til-
 latelse til å utvide sin grunnkapital til kr.
 2 500 000,00, hvorav kr. 1 500 000,00 fordelt
 på preferanseaktier. Tillatelsen meddeltes

på visse nærmere angitte betingelser, hvor-
 iblandt at selskapets styre skal ha sit sete
 her i riket og til enhver tid utelukkende be-
 stå av norske statsborgere samt at selska-
 pets aktier skal til enhver tid være på nor-
 ske hender og bestemmelse herom påføres
 i aktiebrevene. Man henviser nærmere til
 «Meddelelse om godkjenning av» VI, side 101
 og 108, hvor det til grunn for nevnte reso-
 lusjon liggende foredrag vil finnes inntatt.
 I henhold til generalforsamlingsbeslut-
 ning av 21de januar 1920 blev derpå prefe-
 ranseaktiene omgjort til ordinære aktier,
 idet preferanseaktieeierne frafalt alle sine
 særrettigheter, således at selskapets sam-
 lede aktiekapital på kr. 2 500 000,00 fordeles
 på de ordinære aktier. Departementet med-
 delte i skrivelse til selskapets advokat, da-
 tert 29de mars s. å., samtykke til denne
 omdannelse av aktiekapitalen.

Under 18de juli sistl. har advokat B.
 Dahl-Hansen på A/S Holmen-Hellefoss vegne
 inngitt til Kongen andragende om tillatelse
 til i forbindelse med nedskrivning av selska-
 pets ordinære aktiekapital til kr. 250 000,00
 la tegne inntil kr. 4 000 000,00 i preferanse-
 aktier. Andragendet er sålydende:

«Aktieselskapet Holmen-Hellefoss som
 blev startet i året 1898, har en aktiekapital
 av kr. 2 500 000,00. Som følge av de syk-
 kende konjunkturer er selskapet kommet i
 vanskeligheter og har derfor set sig nød-
 saget til at nedskrive den ordinære aktie-
 kapital til kr. 250 000,00 og at tegne inntil
 kr. 4 000 000,00 i preferanseaktier. Selska-
 pets fordringshavere har forpligtet sig til at
 overta for vel kr. 3 900 000,00 av disse pre-
 feranseaktier.

På selskapets vegne tillater jeg mig å
 andrage om at tillatelse maa bli meddelt uten
 betingelser til utvidelse av aktiekapitalen
 som ovenfor nævnt.

Av selskapets kreditorer har tømmer-
 kreditorerne gått med på at tegne for
 inntil kr. 666 000,00 i preferanseaktier. Sel-
 skapets bankforbindelse Den norske Credit-
 bank, som er fordringshaver for ca. kr.
 2 500 000,00, har erklært sig villig til at

Meddelte vassdragkonsejoner.

tegne inntil kr. 3 000 000,00, og selskapets styremedlem K. Nordskog, som ogsaa er kreditor i selskapet, har forpligtet sig til at tegne for ca. kr. 150 000,00. Likeledes har K. Nordskog & Co. A/S Ltd., som er kreditor for ca. kr. 125 000,00 forpligtet sig til at tegne et tilsvarende beløp i preferanseaktier.

Der er saaledes sikret tegning av ca. kr. 3 940 000,00, og selskapets eksistens maa derved ogsaa anses sikret. Jeg vedlegger avskrift av aktieindbydelsen, som vil bli utstedt en av de første dage.

Selskapet har sit fabrikanlæg et par kilometer ovenfor Hokksund station ved Drammenselven. Arealet utgjør ca. 540 maal, herav ca. 254 maal skog, ca. 54 maal havnegang og ca. 152 maal aker og eng. Det har 14 arbeiderboliger og 2 villaer (for disponent og kontorchef).

Vandfaldet har en faldhøide av ca. 4 meter. Ifølge overenskomst av 1920 med eierne av Døvikfos og Søifos kan selskapet utnytte yderligere 0,76 meter av faldet mot en aarlig avgift av kr. 3 000,00, hvilken ret kan indløses av selskapet for ialt kr. 60 000,00.

Den nuværende regulering i vassdraget gir ca. 90 m.³ pr. sek. aargangsvand, og hvis hele faldheiden utnyttes, skulde selskapet faa 4 174 turbinhestekrefter. Der er ialt utbygget nu 2 500 hestekrefter.

Fabrikanlægget omfatter træsliperi og papirfabrik. Der kan produceres ca. 15 000 tons masse pr. aar og ca. 10 000 tons papir pr. aar.

Ved fabriken er der for tiden beskjaftiget 115 arbeidere og 7 funksjonærer.

I selskapets vedtægter, hvorav et eksemplar vedlægges, findes i § 2 en bestemmelse om at samtlige aktier herefter skal befinde sig paa norske hænder. Denne bestemmelse vil fremdeles bli opretholdt.

De medfulgte avtrykk av selskapets love og aktieinnbydelsen tillater man sig å vedlegge.

Andragendet blev forelagt Hovedstyret for Vassdrags- og Elektri-

sitetvesenet, som under 4de oktober 1922 har avgitt følgende uttalelse:

A/S Holmen-Hellefoss, som blev startet i 1898 fikk ved kgl. resolusjon av 12de september 1919 tillatelse i henhold til konsesjonslovens § 36 til å utvide sin grunnkapital til kr. 2 500 000,00, hvorav kr. 1 500 000,00 fordelt paa preferanseaktier. — I begynnelsen av 1920 blev preferanseaktiene omgjort til ordinære aktier, idet preferanseaktie-eierne fratfalt alle sine særrettigheter, saledes at selskapets aktiekapital på kr. 2 500 000,00 alene er fordelt på ordinære aktier.

Advokat B. Dahl-Hansen søker nu om tilladelse for selskapet til å utvide aktiekapitalen ved å tegne inntil kr. 4 000 000,00 i preferanseaktier i forbindelse med medskrivning av den ordinære kapital til kr. 250 000,00, idet selskapet som følge av de sviktende konjunkturer er kommet i vanskeligheter. — Han opplyser bli a. at der blandt selskapets kreditorer er sikret tegnet kr. 3 940 000,00, hvorved dets eksistens anses sikret.

Selskapet har et vannfall i Drammenselven på 4,0 meters høide og er utbygget for 2 500 hestekrefter. Det kan utnytte ytterligere 0,76 meter fall mot en viss aarlig avgift. — Med den nuværende regulering oppgis fallet i sin helhet å kunne utbringes til 4 174 turbinhestekrefter.

Fabrikanlægget, som omfatter tresliperi og papirfabrikk, angis å kunne produsere ca. 15 000 tonn masse og ca. 10 000 tonn papir pr. år. — Det beskjefteger for tiden 115 arbeidere og 7 funksjonærer.

Utvidelsen av grunnkapitalen skal ifølge aktieinnbydelsen brukes til avbetaling på selskapets gjeld.

Efter det foreliggende må det antas å være på det rene, at den omhandlede utvidelse av aktiekapitalen er begrunnet i nødvendigheten av å omordne selskapets finanser som følge av de herskende økonomiske vanskeligheter.

Hovedstyret anbefaler andragendet innvilget, jfr. erhvervslovens § 36.

Man finner etter forholdene ikke grunn til å foreslå bragt i anvendelse den adgang der er etter bestemmelsen i nevnte paragrafs fjerde ledd til å betinge vederlagsfri overgang til staten etter en viss tid av de nye aktier. Der antas i det hele ikke å være opfordring til å opstille annet vilkår enn det som blev tilknyttet den i september 1919 gitte tillatelse til å utvide grunnkapitalen.

Departementet skal bemerke, at den besluttede rekonstruksjon av A/S Holmen-Hellefoss ved nedskrivning av den ordinære grunnkapital i forbindelse med tilveiebringelse av en preferansekapital på kr. 4 000 000,00, efter det oplyste må ansees nødvendig på grunn av de inntårte økonomiske vanskeligheter for selskapet. Grunnkapitalens utvidelse vil ifølge den utstedte aktieinnbydelse bli benyttet til avdrag på A/S Holmen-Hellefoss's gjeld.

I betraktning herav og at selskapets aktier i henhold til de ved kgl. resolusjon av 12te september 1919 fastsatte betingelser til enhver tid skal befinne sig på norske hender, finner departementet i tilslut-

ning til det av Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet anførte å kunne anbefale, at der meddeles A/S Holmen-Hellefoss den ansøkte tillatelse til i forbindelse med nedskrivning av sin nuværende grunnkapital til kr. 250 000,00 å la kapitalen utvide med kr. 4 000 000,00 i preferanseaktier. Tillatelsen vil bli å meddele på samme betingelser som i resolusjonens av 12te september 1919 fastsatt.

Selskapets samlede grunnkapital vil efter den således gjennomførte aktieutvidelse utgjøre kr. 4 250 000,00, fordelt med kr. 250 000,00 på ordinære og kr. 4 000 000,00 på preferanseaktier.

I henhold hertil tillater man sig således å

innstille:

Det tillates i medhold av den almindelige konsesjonslov av 14de desember 1917 § 36, annet ledd, A/S Holmen-Hellefoss i forbindelse med nedskrivning av den ordinære grunnkapital til kr. 250 000,00 å utvide grunnkapitalen med kr. 4 000 000,00 i preferanseaktier på de i kgl. resolusjon av 12te september 1919 anførte betingelser.

St. prp. nr. 1. Hovedpost X.

(1923).

Ekstraordinært budgett.

Om bevilgning til utførelse av statens kraftverker og reguleringsanlegg (ekstraordinært budgett) for terminen 1923—1924.

Arbeidsdepartementets innstilling av 5te januar 1923, som er bifalt ved Regjeringens resolusjon av samme dag.

(Foredratt av statsråd Mjeld e.)

Departementet tillater sig herved å avgi innstilling om bevilgning under det ekstraordinære budgett for terminen 1ste juli 1923—30te juni 1924 til utførelse av statens kraftverker og reguleringsanlegg.

1. Nore kraftanlegg.

Til innkjøp av vannfallet og den første planleggelse blev ved Stortingets beslutning av 29de mai 1907 bevilget kr. 4 000 000,00, jfr. herom st. prp. nr. 99 for 1906—1907, innst. S. XXXIX, samt st. forh. for s. år side 3316—3348. Slutregnskapet for denne bevilgning blev avgitt i 1917 med en samlet utgift av kr. 459 533,45, jfr. herom st. med. nr. 4 for 1910 og st. prp. nr. 108 for 1918 side 1.

Til supplerings av innkjøpet samt diverse anleggsforberedelser er derhos i 1914, 1916 og 1917 bevilget tilsammen kr. 9 900 000,00. Herom henvises til st. prp. nr. 127 for 1914, side 19—21 og 34, innst. S. L. avsnitt I og st. forh. for s. år,

side 2328—35, st. prp. nr. 1 for 1916, ekstraordinært budgett II og III, side 7, innst. S. nr. 204 og st. forh. for s. år, side 1560, st. prp. nr. 81 for 1917, avsnitt II, innst. S. VI B. for s. år, side 3—5 og st. forh. side 1829—35.

Til påbegynnelse av anleggsarbeidet bevilgedes for terminen 1918—1919 kr. 1 300 000,00. I alt er der til utbygningsarbeidet i terminene 1918—1923 bevilget kr. 1 868 000,00. Man henviser herom til st. prp. nr. 108 for 1918, innst. S. LVI og st. forh. side 2595—2617 for s. år, st. prp. nr. 1 for 1919 hovedp. X, ekstraordinært budgett IV, innst. S. VI B og st. forh. side 1068 for s. år, st. prp. nr. 1 for 1920, ekstraordinært vannfallsbudgett, side 4—7, inst. S. VI D og st. forh. side 1766 for s. år, st. prp. nr. 1 for 1921, ekstraordinært vannfallsbudgett, side 3—5, innst. S. VI D for s. år, side 2—9 med bilag 1—5 og st. forh. for s. år, side 2820—2840, st. prp. nr. 1 for 1922, ekstraordinært vann-

Statens kraftverker og reguleringsanlegg (ekstraordinært budgett) for terminen 1923—1924.

fallsbudgett, side 2—6, st. prp. nr. 121 for s. år, innst. S. VI B og st. forh. side 2898—2944 for s. år.

Inklusiv innkjøp, planleggelse m. v. er der således stillet til disposisjon vedk. Nore kraftanlegg kr. 2 012 953 3,45.

I sitt budgettforslag for kommende termin, avgitt ved skrivelse av 15de desember 1922, har Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet angående bevilgning til Nore kraftanlegg anført følgende:

«Arbeidets stilling var pr. 30te juni 1922 følgende:

Ved inntaket blev sprengningen foretatt og foreløbig avsluttet i budgettåret.

Av hovedtunnelen var ved terminens utløp i alt 1 833,65 m. ferdigsprengt. Fremdriften har vært gjennomsnittlig, som i forrige budgettår, nemlig 0,95 til l. m. pr. stuff pr. dag. Der anvendtes to skift og produksjonen pr. arbeidstime har gjennomsnittlig vært 0,3 m.³ ekskl. transport. I budgettåret har fremdriften vært 1 209,05 løpende meter tunnel tilsvarende ca. 50 000 m.³ sprengningsmasser.

Ved fordelingsbassenget blev påbegynt forberedende sprengningsarbeider.

I rørgaten blev planeringsarbeidene fortsatt. Ved terminens slutt var i alt uttatt 39 743 m.³ jord og 24 067 m.³ fjell, hvorav i budgettåret 30 044 m.³ jord og 17 727 m.³ fjell.

Også planeringen av kraftstasjonstomten blev fortsatt. Ved terminens slutt var i alt uttatt 8 990 m.³ jord og 11 833 m.³ fjell, herav i terminen 7 152 m.³ jord og 9 543 m.³ fjell.

Foruten endel vedlikehold av anleggets veier såvelsom Rukkedalsveien og Numedalsveien blev omlegningen av hovedveien på Brugårdssiden fortsatt.

Av bygninger blev ferdigbygget en dobbelt ingeniørbolig, der anvendes til ingeniørmesse. Dessuten blev innkjøpt et stabur og flyttet til Bråflat for å tjene til arrestlokale.

I budgettåret blev sykehuset utvidet, skolebygningen ved Bråflat ferdigbygget og skolen igangsatt, dessuten forsamlingshuset for arbeiderne ferdigbygget.

Av barakker blev ferdigbygget tre nye storbarakker, hver for et belegg av 32 mann. I to av barakkene blev innredet badstuebader. Ved Øigardsgrend er der innredet et særskilt badehus.

Arbeidsstyrken har gjennomsnittlig i første halvår vært 460 mann, i annet halvår 380 mann.

Angående anleggsarbeidet m. v. henvises forøvrig til arbeidsrapporten.

For inneværende termin hadde hovedstyret opført kr. 5 235 000,00 mens der blev bevilget 3 mill. kr. Denne betydelige reduksjon var begrunnet i besparelser i foregående termin, dels som følge av prisnedslag og dels på grunn av at arbeidet i rørgate og kraftstasjonstomt foregikk i redusert målestokk, bl. a. av hensyn til planbearbeidelsen.

Det i foregående termin innsparte beløp androg til kr. 1 190 000,00 og da dette beløp er forbeholdt til disposisjon for inneværende termin har man for 1922—1923 således til rådighet tilsammen kr. 4 190 000,00.

Da prisnivået fremdeles er synkende, og da visse arbeider neppe bør drives i større utstrekning forinnen anleggets byggetid er fastsatt og terminer for kontrahering av maskiner og rør kan fastlegges antar man at det også for inneværende termin vil bli noget overskudd.

Man regner med at der i kommende termin trenges følgende beløp:

Veianlegg, vedlikehold .. kr.	30 000,00
Tunnelinntaket (kiling) .. »	10 000,00
Hovedtunnel »	1 250 000,00
Fordelingsbasseng »	350 000,00
Rørgate »	400 000,00
Kraftstasjonsplanering .. »	300 000,00
Telefon- og postbidrag ... »	5 000,00
Bygninger, drift, vedlikehold »	30 000,00
Sykehus og skole »	50 000,00
Butikk og bakeri »	50 000,00
Lagerhuser, verksteder, vedlikehold »	5 000,00
Barakker, drift, vedlikehold »	100 000,00
Hester, staller, biler, garager og båter »	10 000,00
Provisorisk kraftanlegg .. »	30 000,00
Administrasjon »	250 000,00
Sociale utgifter »	230 000,00

I alt kr. 3 100 000,00

Efter den oversikt man nu har over arbeidspriser m. v. vil der av det i inneværende termin til disposisjon stående beløp kunne innspares kr. 500 000,00 som kan fratrekkes. Den for terminen 1923—1924

Statens kraftverker og reguleringsanlegg (ekstraordinært budgett) for terminen 1923—1924.

nødvendige nye bevilgning skulde således andra til kr. 3 100 000,00 ÷ 500 000,00 = kr. 2 600 000,00. Hvis dette beløp avknappes må man skride til avskjedigelse av et forholdsvis antall arbeidere, idet så godt som det hele beløp medgår til sprengnings- og planeringsarbeider.

Under henvisning til ovenstående foreslås for kommende termin bevilget kr. 2 600 000,00.»

Departementet skal bemerke:

De første bevilgninger til Nore kraftanlegg forutsetter, at det skulde kunne være ferdig i 1926. En fremkommet plan om ved yderligere reguleringer å skaffe øket krafttilgang fra de allerede eksisterende kraftverker paa østlandet har imidlertid medført, at der er opstått spørsmål om å utskyte tidspunktet for kraftanleggets fullførelse. Man henviser angående de forskjellige alternativer, som har været overveiet for østlandets kraftforsyning til departementets skrivelse til skog- og vassdragskomitéen av 17de juni 1921, trykt som bilag 1 til innst. S. VI D for 1921 og til st. prp. nr. 121 for 1922. I den i sistnevnte proposisjon inntatte uttalelse fra Hovedstyret for Vassrags- og Elektrisitetsvesenet, av mai 1922 anbefaler Hovedstyret at arbeidet paa Nore kraftanlegg fremmes med sikte paa fullførelse i 1928.

På grunn av at de forskjellige forhold vedkommende østlandets kraftforsyning ikke forelå således utredet, at man ved siste budgettbehandling kunde ta standpunkt til planen, fant statsmyndighetene heller ikke å kunne fastslå tidspunktet for fullførelse av Nore kraftanlegg.

Ved behandlingen av st. prp. nr. 121 for 1922 uttalte Stortinget forutsetningen om, at reguleringssspørsmålene for Glommen og Numedalslågen skulde forelegges neste års Storting i en form, som gjorde det mulig å ta ialfall delvis standpunkt til reguleringene og dermed også til Nore kraftanleggs fortsatte utbygning.

De av Vassdragsvesenet utarbeidede planer for reguleringer i Gudbrandsdalslågens distrikt samt for yderligere regu-

lerig av Mjøsen har vært behandlet av herredsstyrene og de øvrige interesserte i vedkommende distrikter. Uttalelsene er innkommet i løpet av høsten. Saken er for tiden under behandling i Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet, som også har planene for Østendalsjøene under drøftelse med de interesserte.

Når resultatet av Hovedstyrets behandling av reguleringssspørsmålene foreligger, vil saken bli gjort til gjenstand for særskilt forelegg.

For Numedalslågens vedkommende foreligger ennå ikke detaljerte planer for yderligere reguleringer undtagen forsåvidt angår Rødungen, hvor arbeidet med den projekterte senkning på 4 m. er iverksatt etter henstilling fra brukseierforeningen, som utreder utgiftene dermed. Arbeidet administreres fra Nore kraftanlegg. Planen for Rødungens regulering er forelagt distriktene til uttalelse, og saken forutsettes senere forelagt Stortinget.

Under hensyn til at tidspunktet for fullførelse av Nore kraftanlegg ennå ikke er fastsatt finner departementet å kunne slutte sig til Hovedstyrets plan for arbeidets fremme i kommende termin, der som det vil sees går ut på å innskrenke arbeidsdriften til vesentlig å omfatte sprengning og planering.

Departementet har av budgettmessige grunner funnet å måtte nedsette det av Hovedstyret foreslåtte beløp til kr. 2 300 000,00, som opføres til bevilgning, idet man forutsetter, at den påregnede besparelse på inneværende termins bevilgning vil kunne anvendes i neste termin.

2. Numedalsbanen.

Til anlegget er hittil bevilget kr. 12 000 000,00. Der henvises til st. prp. nr. 108 for 1918, side 27—37, innst. S. L. VI s. 11 flg. og st. forh. s. 2595—2617 for s. år, st. prp. nr. 1 for 1919, hovedp. X, ekstraord. vanmfallsbudgett for s. år, av-

Statens kraftverker og reguleringeanlegg (ekstraordinært budgett) for terminen 1923—1924.

snitt III, innst. S. VI B, side 3 og st. forh. side 1067—1068 for s. år, jfr. ennvidere st. prp. nr. 1 for 1920, ekstraord. vannfallsbudgett avsnitt II og st. prp. nr. 1 for 1921, ekstraord. vannfallsbudgett side 5—6 og innst. S. VI D for 1921 side 9.

Ved st. prp. nr. 69 for 1921 fremles endelig plan for jernbaneanlegget. Planen vedtokes ved Stortingets beslutning av 20de juli 1921 overensstemmende med innstilling fra jernbanekomiteen, jfr. Tillegg 2 til innst. S. XIV for s. år. For inneværende termin er bevilget kr. 5 000 000,00, jfr. st. prp. nr. 1 for 1922 ekstraord. vannfallsbudgett side 6—7 og st. prp. nr. 121 for s. år side 18—19, innst. S. VI B og st. forh. side 2898—2944 for s. år.

I skrivelse av 7de november 1922 har Hovedstyret for Statsbanene avgitt følgende forslag ang. bevilgning til baneanlegget for kommende termin:

«I henhold til restoverslaget pr. 30te juni 1922, jfr. Hovedstyrets skrivelse av 20de oktober s. år, skulde utgiftene bli kr. 81 458 100,00.

Til anlegget er pr. 30te juni 1923 bevilget ordningst kr. 12 000 000,00. Dessuten er stillet til disposition for nødsarbeider kr. 1 500 000,00, som imidlertid skal opføres til dekning på fremtidige budgetter.

Der gjenstår således å opføre til bevilgning kr. 19 458 100,00.

For terminen 1923—1924 opføres overensstemmende med vedkommende overingenjørs forslag kr. 6 500 000,00, hvorav intet er forutsatt til rullende materiell.

Herved er gått ut fra at der skal beskjeftiges ca. 800 mann og at banen kan bli så ferdig at den kan trafikkøres i 1926.

Forsåvidt transporter for Nore kraftanlegg skal kunne finne sted høsten 1925 må der for terminen 1923—1924 opføres kr. 9 500 000,00. Dessuten må arbeidsdriften allerede i inneværende termin mest mulig utvides og forberedelser snarest treffes for yderligere utvidelser i de kommende 2 år. Hertil vil også krevas endel midler utover hvad der er stillet til disposisjon for anlegget i denne termin.

Det bemerkes forøvrig at en ferdigbygning av banen til høsten 1925 vil medføre mange og store vanskeligheter, samt foranledige ikke ubetydelige ekstrakostninger som ikke er medtatt i ovennevnte

restoverslag. Disse omkostninger består vesentlig i fortsatt bygning av arbeiderbarakker for å skaffe hus til den nødvendige økede arbeidsstyrke på 1000 å 1100 mann samt i yderligere anskaffelse av redskaper.»

I skrivelse av 17de november 1922 har Hovedstyret for Statsbanene opplyst, at restoverslaget pr. 30te juni 1922 blir å opføre med kr. 30 654 100,00 og bevilgningsoverslaget kr. 30 734 200,00. Det anføres at der her er bortset fra konjunkturtillegget på kr. 2 160 000,00 og under hensyn hertil vil restoverslaget egentlig vise en mindretgift i forhold til bevilgningsoverslaget av kr. 2 240 000,00.

Departementet skal bemerke:

Som det vil sees er Hovedstyrets budgettforslag avgitt under forutsetning av, at jernbanen skal være ferdig til trafikkering i 1926. Ferdigbygning av banen til høsten 1925 vilde etter hvad Hovedstyret anfører nødvendiggjøre betydelig øket bevilgning for neste termin og foranledige ikke ubetydelige ekstrakostninger utover det for jernbanen oppgjorte overslag. Utvidet drift måtte derhos iverksettes allerede i denne termin.

Departementet finner ikke av hensyn til Nore kraftanleggs fullførelse å burde anbefale sådan forsert drift som av Hovedstyret for Statsbanene antydtes. Men vil anbefale bevilgningen til Numedalsbanen gitt under forutsetning av at arbeidet drives i det vesentlige som hittil med sikte på, at banen kan trafikkøres til Nore i 1926.

Etter konferanse med Hovedstyret for Statsbanene har man funnet å kunne redusere det av dette foreslåtte beløp til kr. 5 500 000,00, som opføres til bevilgning for kommende termin.

3. Mærkøse — Søbergfoss.

Til dette anlegg i hvis utførelse staten deltar for 1/3 med Kristiania kommune, er for terminene 1916—1923 bevilget ialt kr. 17 898 500,00, jfr. st. prp. nr. 137 for 1916, indst. S L VI for s. år og st. forh. for s. år side 2096, st. prp. nr. 81 for 1917 avsnitt

Statens kraftverker og reguleringsanlegg (ekstraordinært budgett) for terminen 1923—1924.

III, side 12 ff., innst. S. VI B for s. år, side 5—6, og st. forh. for s. år side 1829—35, og det ekstraordinære vannfallsbudgett for 1918 avsnitt I, innst. S. VI B for s. år, side 1—2, og st. forh. for s. år, side 1104, st. prp. nr. 95 for 1919, side 1—9, innst. S. VID og st. forh. for s. år, side 2215—16, st. prp. nr. 1 for 1920, ekstraordinært vannfallsbudgett avsnitt V, innst. S. VID og st. forh. for s. år, side 1766 flg., st. prp. nr. 1 for 1921, ekstraordinært vannfallsbudgett side 8—12, innst. S. VID og st. forh. for s. år side 2820—40, st. prp. nr. 1 for 1922 ekstraordinært vannfallsbudgett side 7—12, innst. S. VI B og st. forh. for s. år, side 2898—2944).

Angående budgettet for kommende termin har byggekomiteen i skrivelse av 7de desember 1922 anført følgende:

«Ved utarbeidelsen av budgettforslaget for 1922—1923 var det forutsetningen at kraftstasjonen og de fleste andre hoveddele av anlegget vilde være nogenhunde fullført ved terminens utgang 1ste juli 1923. Derimot hadde man ment at måtte andra om yderligere bevilgning til fullførelse av hoveddammen, tømmerrennen, sjau og montagehjelp ved maskinmontagen, samt diverse etterarbeider.

Imidlertid gjenstod pr. 1ste juli 1922 som omtalt i vedlagte driftsberetning for 1921—1922 — som uanvendt av bevilgede midler kr. 2 590 000,00.

I inneværende termin 1922—1923 — vil heller ikke hele det bevilgede beløp medgå, for det første fordi arbeids- og material-

prisene er falt raskere enn man ved utarbeidelsen av budgettforslaget turde regne med, og dessuten fordi man har funnet at kunne foreta forskjellige innskrenkninger og forenklinger av planene. Blandt annet blir således kraftstasjonens overbygning foreløbig bygget kun for 10 aggregater.

Man tillater sig vedlagt å oversende et omkostningsoverslag for de pr. 1ste juli iaar gjenstående arbeider, hvorav fremgår, at der til fullførelse av anlegget vil trenges kr. 10 320 000,00. Under forutsetning av at de i terminen 1921—1922 anvendte midler tillates overført til neste termin har man pr. 1ste juli 1922 disponibelt av bevilgede midler kr. 10 900 000,00 og man vil følgelig ikke trenge yderligere bevilgning til fullførelse av fellesanlegget.

I overslaget er ikke medtatt gjenstøpning av omløpstunellene, diverse oprydning og etterarbeider, idet man antar at omkostningene herved vil kunne dekkes ved realisasjon av anleggsmaskiner og materiell. Videre er ikke medtatt det maskineri, som partene bestiller hver for sig; dog er der opført et beløp til montagehjelp og faststøpning av dette maskineri.

For konto 12, Fløtningsarrangement, har man ved utarbeidelsen av overslaget gått ut fra den plan, som blev godkjent av det i 1919 avholdte vassdragskjøn. Dette skjøn er imidlertid ophevet ved overrettsdom av 6te november d. å., og man må følgelig ta forbehold med hensyn til tilstrekkeligheten av det opførte beløp.

De enhetspriser som er lagt til grunn for overslaget er gjennomsnittlig noget lavere enn dagens, idet man har regnet på et svakt fall i byggeprisene fremover.»

På de enkelte konti forutsettes å ville medgå efter 30te juni 1922:

2. Omledningstunneller.		
Sprengning av 2 skakter for tetning	kr.	25 000,00
Istandsettelse av tetningslister og rullevojn	»	10 000,00
		kr. 35 000,00
3. Fangdamsarbeider.		
Utgifter og ulemper med tømmerflotning		30 000,00
4. Hoveddam.		
B. Gjenstøpning av inspeksjonskum med skakt	kr.	13 000,00
Gjenstående støpning av dam: 12 800 m. ³ à kr. 65,00	»	832 000,00
Ophugning og rengjøring av gammel betonovertate	»	10 000,00
		kr. 855 000,00
		kr. 65 000,00

Statens kraftverker og reguleringsanlegg (ekstraordinært budgett) for terminen 1923—1924.

	Overført	kr. 855 000,00	kr. 65 000,00
Tillegg for mur:			
350 m. ³ à kr. 70,00	»	24 500,00	
Puds: 2 200 m. ² à kr. 12,00	»	26 400,00	
Forskalling: 2500 m. ² à kr. 8,00	»	20 000,00	
			kr. 925 900,00
F. Boring og nedpumpning av mørtel i damfundamentene	kr.	25 000,00	
Stendam, adkomstvei, dambekroning, rekverk, oprydning og diverse	»	47 100,00	
			» 72 100,00
G. Fjellrenskning	»	12 000,00	
			» 1 010 000,00
5. Overlsp.			
A. Fjellsprengning:			
3 000 m. ³ à kr. 15,00	kr.	45 000,00	
300 m. ³ à kr. 10,00	»	3 000,00	
			kr. 48 000,00
B. Betonestøpning:			
1 500 m. ³ à kr. 65,00	kr.	97 500,00	
3 000 m. ³ à kr. 60,00	»	180 000,00	
C. Murfotbeskyttelse i fet blanding:			
600 m. ³ à kr. 100,00	»	60 000,00	
Puds: 400 m. ² à kr. 10,00	»	4 000,00	
			» 341 500,00
D. Stenkledning (tilleggspris):			
600 m. ² à kr. 60,00	kr.	36 000,00	
700 m. ² à kr. 50,00	»	35 000,00	
Spekning: 2 000 m. ² à kr. 4,00	»	8 000,00	
			» 79 000,00
E. Rest på valser og broer	»	8 000,00	
F. Rest på valsehus	kr.	15 000,00	
Fylldning og stensetning av pillarer, oprydning og diverse	»	35 500,00	
			» 50 500,00
G. Fjeldrenskning:			
600 m. ³ à kr. 15,00	kr.	9 000,00	
800 m. ³ à kr. 5,00	»	4 000,00	
			» 13 000,00
			» 540 000,00
6. Inntakskanal.			
Fjellsprengning: 750 m. ³ à kr. 12,00	kr.	9 000,00	
Muring av skråningsmur	»	15 000,00	
Vekkjøring av diverse masser, oprydning og diverse	»	6 000,00	
			» 30 000,00
7. Fordelingsbassin.			
A. Fjellsprengning:			
450 m. ³ à kr. 14,00	kr.	6 300,00	
100 m. ³ à kr. 20,00	»	2 000,00	
Rensking av fjellvegg ca.	»	2 700,00	
Rensking av bassinets bunn før utstøpning 3 500 m. ²	»	80 000,00	
			kr. 91 000,00
B. Utstøpning av bunnen delvis med cementkanon:			
3 500 m. ² anslagsvis	»	70 000,00	
			» 161 000,00
	Overføres	kr.	1 806 000,00

Statens kraftverker og reguleringsanlegg (ekstraordinært budgett) for terminen 1923--1924.

	Overført kr. 1 806 000,00
8. Avstengningsanordning for fordelingsbassin.	
A. Oprensning for støpning	kr. 2 000,00
B. Betonestøpning: 275 m. ³ à kr. 80,00	» 22 000,00
C. Puds: 500 m. ³ à kr. 10,00	» 5 000,00
D. Granitbekledning: 110 m. ² à kr. 60,00	» 6 600,00
E. Fullførelse av lukeføringer	» 10 000,00
F. Broer, maling	» 600,00
G. Diverse, rekverk etc.	» 1 500,00
H. Planering og fylling i østre landkar, diverse oprydning, veiarbeide etc.	» 8 300,00
	56 000,00
9. Kraftstasjon.	
A. Underbygning.	
1. Fjellsprenning 900 m. ³ undervannsarbeide à kr. 50,00	kr. 45 000,00
2a. Betonestøpning: 13 500 m. ³ à kr. 75,00 (inkl. forskalling)	» 1 012 500,00
2b. Armering: 100 ton à kr. 150,00	» 15 000,00
	kr. 1 072 500,00
3. Puds: 5 000 m. ² på netting à kr. 15,00	kr. 75 000,00
14 500 m. ² à kr. 10,00	» 145 000,00
	» 220 000,00
8. Diverse arbeider: Skinnegang i lukehus, bro på kote 103,6 etc., rekverk, plankegulver, døre i underbygning, malerarbeide etc.	» 47 500,00
	» 1 340 000,00
B. Overbygning.	
1. Forskalling: 36 000 m. ² à kr. 8,00	kr. 288 000,00
2. Beton: 7 000 m. ³ à kr. 70,00	» 490 000,00
3. Armering: 200 ton à kr. 400,00	» 80 000,00
4. Puds: 1 700 m. ² viftepuds à kr. 10,00	» 17 000,00
44 000 m. ² diverse puds	» 208 000,00
Terazzo	» 45 000,00
Maling (anslagsvis)	» 30 000,00
	» 300 000,00
5. Granit i fasader	» 75 000,00
6. Cellevegger	kr. 100 000,00
Fundamenter for transformatorer og diverse apparater	» 45 000,00
	» 145 000,00
7. Innredning, døre, vinduer, skillevegger, rekverk etc.	» 210 000,00
8. Tak med snefangere	» 87 000,00
9. Lys- og oppvarmingsanlegg	» 60 000,00
10. Rør for olje, vann- og sanitæranlegg	» 70 000,00
11. Diverse, provisorisk tak etc.	» 20 000,00
D. Vrakgrinde med understøttelse	» 150 000,00
E1. Turbininntaksluker, rest	kr. 550 000,00
E2. Is- og tømmeluke	» 45 000,00
	» 595 000,00
F. Kraner	» 230 000,00

Overføres kr. 2 800 000,00 kr. 3 202 000,00

Statens maskinverker og regaldringsanlegg (ekstraordinært budgett) for terminene 1923—1924.

Overført kr. 2 800 000,00 kr. 3 202 000,00

G1. Turbiner:			
Restterminer på fellesturbin,			
frakt, sjau og montasjehjelp			
for 7 stykker	kr. 370 000,00		
G2. Sugeroer:			
Diverse arbeider, maling etc.	6 000,00		
		»	376 000,00
H. Generatorer med tilbeher:			
Restterminer på fellesgenerator	kr. 560 000,00		
Montasjehjelp, sjau etc. for 7			
stykker	60 000,00		
		»	620 000,00
I. Transformatorer:			
Restterminer på fellestrans-			
formator	kr. 132 500,00		
Montasjehjelp, frakt og sjau	19 500,00		
		»	152 000,00
K. Instrumenteringsanlegg:			
Restterminer	kr. 205 000,00		
Frakt, hjelpearbeide etc.	40 000,00		
		»	305 000,00
L. Diverse maskineri:			
Trykknappheis, pumpeanlegg, svingskive, diverse			
maskineri		»	70 000,00
			kr. 4 323 000,00
11. Undervannskanal.			
2 000 m. ³ fjellsprenkning innenfor fangdammen,			
må sprenges meget forsiktig, à kr. 20,00	kr. 40 000,00		
2 800 m. ³ under fangdammen à kr. 30,00	84 000,00		
400 m. ³ ved undervannsarbeide à kr. 100,00	40 000,00		
Montering og demontering av 10 tons kran	10 000,00		
Nedrivning av betongfangdam: 1 400 m. ³ à kr. 20,00	28 000,00		
Reparasjon av fangdam, pumpearbeider etc.	20 000,00		
Optagning av stentjøpp med selvgriper: 2 900 m. ³			
à kr. 20,00	58 000,00		
		»	280 000,00
12. Fløtningsarrangement.			
A. Tunnelsprengning: 80 m. à kr. 300,00	kr. 24 000,00		
B. Sprengning i dagen: 800 m. ³ à kr. 12,00	9 600,00		
Rensking for støpning	5 400,00		
C. Skjering, rensk for støpning: 3 000 m. ³ à kr. 6,00	18 000,00		
D. Betott: Anslagsvis regnet à trenges:			
1 700 m. ³ à kr. 100,00	kr. 170 000,00		
90 m. jernbetonrende à kr. 250,00	22 500,00		
		»	192 500,00
E. 700 m. trerende à kr. 70,00	49 000,00		
F. Jernkonstruksjoner, for inntak, montert	125 000,00		
G. Lenser med feste, anslagsvis	70 000,00		
Diverse, hvilebod for fløtere etc.	28 500,00		
		»	520 000,00
13. Mørkfoss-utsprenningen.			
20 000 m. ³ fjell à kr. 15,00	kr. 300 000,00		
Administrasjon og diverse 1922/23	45 000,00		
Fjernelse av Mørkfossdammen inkl. administrasjon			
1923/24	160 000,00		
		»	505 000,00
15. Jernbanen.			
Bygning av 2 stilespor på linjen i henhold til konsesjonsbetingel-			
sene, anslagsvis			15 000,00
			Overføres kr. 8 845 000,00

1928

Stk prp. nr. 1. Hovedpost X.

9

Statens kraftverker og reguleringsanlegg (ekstraordinært budgett) for terminen 1923—1924.

	Overført kr. 8 845 000,00
19. Veier etc. Diverse veier i forbindelse med damanlegget etc.	15 000,00
20. Tilfeldige utgifter. Feriepenger til arbeidere etc.	260 000,00
21. Driftskonti	550 000,00
22. Administrasjon	550 000,00
23. Forsikringskonto. Riksforsikring, sykekasse, brandforsikring etc.	100 000,00
	<u>Såm kr. 10 320 000,00</u>

Ad overslag 1ste juli 1922.

De i overslaget opførte poster fordeles paa budgett-terminerne som vist i nedenstående sammenstilling.

Konti.	2net halvår 1922.	1ste halvår 1923.	2net halvår 1923.	1ste halvår 1924.	2net halvår 1924.	Sum.
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
2. Omledningstunneller	—	35 000,00	—	—	—	35 000,00
3. Fangdamsarbeider	10 000,00	—	20 000,00	—	—	30 000,00
4. Hoveddam	—	38 000,00	254 000,00	718 000,00	—	1 010 000,00
5. Overløp	168 000,00	100 000,00	269 000,00	3 000,00	—	540 000,00
6. Inntakskanal	—	—	15 000,00	15 000,00	—	30 000,00
7. Fordelingsbassin	—	80 000,00	81 000,00	—	—	161 000,00
8. Avstengningsanordning for fordelingsbassin	—	5 000,00	28 000,00	23 000,00	—	56 000,00
9. Kraftstasjon :	—	—	—	—	—	—
A. Underbygning	716 000,00	379 000,00	170 000,00	50 000,00	25 000,00	1 340 000,00
B. Overbygning	860 000,00	1 335 000,00	875 000,00	703 000,00	550 000,00	4 323 000,00
11. Undervandskanal	30 000,00	60 000,00	90 000,00	100 000,00	—	280 000,00
12. Fløtningsarrangement	23 000,00	97 000,00	285 000,00	115 000,00	—	520 000,00
13. Mørkfoss-Utsprengningen	45 000,00	300 000,00	20 000,00	140 000,00	—	505 000,00
15. Jernbanen	—	15 000,00	—	—	—	15 000,00
19. Veier etc.	—	—	—	15 000,00	—	15 000,00
20. Tilfeldige utgifter	50 000,00	60 000,00	50 000,00	60 000,00	40 000,00	260 000,00
21. Driftsutgifter	140 000,00	140 000,00	130 000,00	120 000,00	20 000,00	550 000,00
22. Administrasjon	150 000,00	130 000,00	120 000,00	100 000,00	50 000,00	550 000,00
23. Forsikringskonto	25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	—	100 000,00
	2 217 000,00	2 799 000,00	2 432 000,00	2 187 000,00	685 000,00	10 320 000,00
Kristiania Gas- og Elektricitetsverkens budgett-termin: $\frac{2}{3}$ av			5 231 000,00	2 872 000,00		
Statens budgett-termin: $\frac{1}{3}$ av			5 016 000,00	4 619 000,00		

10
Statens Kraftverker og reguleringsanlegg (ekstraordinært budgett) for terminen 1923—1924.
St. p. p. Nr. 1. Hovedpost X
1923

Statens kraftverker og reguleringsanlegg (ekstraordinært budgett) for terminen 1923—1924.

Man vedlegger årsberetning for 1921 1922.

Som det vil ses, skulde der ifølge byggekomitéens meddelelse ikke tiltrenges yderligere bevilgninger til fellesanlegget, idet der pr. 1ste juli 1922 stod til disposisjon av de av staten og Kristiania kommune bevilgede midler, et beløp stort kr. 10 900 000,00. Dette beløp antas å være mer enn tilstrekkelig bl. a. på grunn av arbeids- og materialprisenenes synken samt endel foretatte innskrenkninger og forenklinger av planene.

Omkostningsoverslaget for det pr. 1ste juli 1922 gjenstående arbeide lyder på kr. 10 320,00. Heri er ikke inkludert oprydning og diverse etterarbeider samt gjenstøpning av omløpstunnellene, idet omkostningerne hermed vil kunne dekkes ved realisasjon av anleggsmaskineri og materiell.

Fra statens medlemmer av byggekomitéen har man mottatt meddelelse om at der til avbetaling på kontrakter etc. for statens 2 aggregater ved anlegget antas å ville komme til utbetaling i terminen 1923—1924 kr. 1 000 000,00.

Statens andel i utbetalinger til turbiner, generatorer, transformatorer, elektrisk instrumentering, montasje av maskinelt utstyr samt diverse vedrørende det maskinelle utstyr utgjør:

I budgетtterminen	1919—20	kr. 225 000,00
—»—	1920—21	» 663 747,76
—»—	1921—22	» 185 358,00

Kr. 1 074 105,76

I inneværende termin antas å ville medgå til statens aggregater kr. 154 039,66.

Medgått ved anlegget pr. 30te juni 1922	kr. 21 025 390,60
Herfra går utlegg til undersøkelser for kraftledninger til Bodø og Ranen hvortil særskilt bevilgning er gitt på driftsbudgettet for 1922—23	» 30 066,85
Altså medgått til selve anlegget	kr. 20 995 323,75
Aktiekapital og overkurs	» 5 400 000,00

Overføres. Sum kr. 26 395 323,75

Anlegget forutsettes, som tidligere antatt, å overgå til drift i slutningen av 1924.

Departementet opfører til bevilgning for kommende termin det ovenfor nevnte, av statens medlemmer av byggekomitéen beregnede beløp, kr. 1 000 000,00 vedrørende statens 2 aggregater.

4. Glomfjord kraftanlegg.

Til Glomfjord kraftanlegg er for budgett-terminene 1918—1923 bevilget i alt kr. 25 960 000,00 (jfr. st. prp. nr. 109 for 1908, innst. S. LIV for s. år og st. forh. for s. år, side 2530—89, st. prp. nr. 95 for 1919, side 18—22, innst. S. VI D, side 3—4, og st. forh. side 2218—26, st. prp. nr. 1 for 1920, ekstraord. vannfallsbudgett side 17—18, innst. S. VI D, side 3—4 og st. forh. side 1766 flg. samt st. prp. nr. 1 for 1921, ekstraord. vannfallsbudgett, side 12—15, innst. S. VI D for s. år og st. forh. side 2822—40, st. prp. nr. 1 for 1922, ekstraord. vannfallsbudgett, side 12—15, innst. S. VI B for s. år og st. forh. side 2898—2944).

Med skrivelse av 12te desember 1922 har man mottatt følgende budgетtforslag fra Hovedstyret for Vassdrag- og Elektrisitetsvesenet:

«Hittil er der i alt bevilget kr. 25 960 000,00.

For å få den besluttede del av planen fullført gjenstår der av arbeidsdrift nu bare å gjøre senkningstunnellen fra Stor-glomvatn ferdig.

Efter opgaver fra byggeledelsen datert 2den oktober d. år kan den økonomiske stilling opsummeres således:

Statens kraftverker og reguleringsanlegg (ekskludert finansieringsbudgett) for terminen 1923—1924.

Overført kr. 26 295 322,45

Efter 30te juni 1923 antas å ville medgå:

1. Til maskinelle bestillinger:		
Per Kure rest av tredje termin på generator III ca.		
182 000,00 svenske kroner = ca.	kr.	282 000,00
Voith 3. termin turb. III	»	65 000,00
Myrens verksted, restbeløp inntaksmaskineri	»	35 000,00
Kværner Bruk, lukemaskineri	»	105 000,00
		485 000,00
2. Anleggsdrift 19 måneder a kr. 60 000,00	»	1 140 000,00
3. Uforutsett og diverse	»	130 010,00
		725 010,00
	Tilsammen kr.	28 150 333,75

Herfra blir å trekke hvad der antas å inngå på beholdninger. Pr. 30te juni d. a. viste denne post et utlegg på kr. 1 450 333,75

På budgettet for inneværende termin er til avskrivning på inventariet og handelslagets gjeld bevilget henholdsvis kr. 100 000,00 og kr. 200 000,00 tilsammen. kr. 300 000,00

Byggeledelsen anfører, at der må regnes med en yderligere avskrivning på inventariet, materialet og handelslagets beholdninger » 160 000,00 hvilket beløp antagelig bør belastes 2uen utbygning.

Man minner om at der i siste budgjettpremstilling herfra blev uttalt at en avskrivning på Handelslaget på kr. 200 000,00 antagelig vilde vise sig å være for snau.

I beholdninger inngår også smelteverkets gamle gjeld (ekskl. kraftleie). Da denne efter forholdene ikke kan ventes dekket med kontanter, må den antagelig føres op til bevilgning. Det andrar uten renter til » 263 659,08

723 659,08

Resten kr. 726 674,72

utgjør således hvad man kan regne å få inn av det som er bundet i beholdninger.

Man kommer efter dette til, at anlegget alt i alt vil kreve kr. 28 150 333,75

÷ 726 674,72 = kr. 27 423 659,08 eller avrundet kr. 27 424 000,00

Tidligere bevilget » 25 960 000,00

Resten kr. 1 464 000,00

foreslås bevilget for kommende termin.

Hvis nevnte tap paa smelteverket belastes 1ste utbygning, hvad man anser rimelig fordeler omkostningene sig således:

Statens kraftverker og reguleringsanlegg (ekstraordinært budgett) for terminen 1923—1924.

1ste utbygning	kr. 20 564 000,00
2den —	» 6 800 000,00
Ledningsnett i Glomfjord	» 60 000,00

Tilsammen kr. 27 424 000,00

Det fremgår av ovenstående at den besluttede del av Glomfjordanlegget kan ventes å være ferdig 1ste februar 1924.»

Departementet skal bemerke at der ved ansettelsen av bevilgningsbeløpet ved statens overtagelse av anlegget i 1918 fra de bokførte omkostninger blev trukket inventar og realisable beholdninger. Jfr. herom st. prp. nr. 109 for 1918 side 80 flg.

Ifølge Hovedstyrets budgettforslag antas de nu bokførte beholdninger ikke å kunne utbringes til mer enn kr. 726 674,72. Legges hertil de samlede bevilgninger for terminene 1918—1923 skyldte de samlede til disposisjon stillede midler utgjøre kr. 26 686 674,72, mens anlegget efter Hovedstyrets overslag i alt vil koste kr. 28 150 383,75. Differansen kr. 1 463 659,03 eller avrundet kr. 1 464 000,00 foreslås av Hovedstyret opført til bevilgning.

Bevilgningen til anlegget for innværende termin kr. 1 860 000,00 blev gitt overensstemmende med forelegget efter følgende spesifikasjon:

Fullførelse av 1ste utbygning	kr. 250 000,00
Avskrivning på inventariekonto	» 100 000,00
Avskrivning på handelslagets gjeld	» 200 000,00
Konsesjonsmessig reguleringsgodtgjørelse	» 50 000,00
Vedkommende 2nen utbygning	» 1 200 000,00
Ledningsnett i Glomfjord »	60 000,00
	<hr/>
	= kr. 1 860 000,00

Hvad angår de bevilgede avskrivningsbeløp, henvises til den i forelegget vedkommende det ekstraordinære vannfallsbudgett for innværende termin

side 14 refererte redegjørelse fra A/S Glomfjords direksjon. Som det derav vil ses, er de opståtte tap for handelsforretningens vedkommende for den vesentligste del konjunkturtap, forårsaket ved den pludselige stans ved Smelteverket i forbindelse med en langvarig streik ved kraftanlegget. Varebeholdningenes omvurdering kunde ved avgivelsen av fornige budgettforslag ikke helt fikseres, hvorfor direksjonen tok forbehold med hensyn til tilstrekkeligheten av det dengang løpførte avskrivningsbeløp.

Hovedstyret regner nu med yderligere avskrivninger på inventariekonto, materialkonto, og Handelslagets beholdninger til et beløp av kr. 160 000,00, der foreslås belastet anleggets 2nen utbygning.

I de bokførte beholdninger inngår derhos Smelteverkets gamle gjeld utgjørende kr. 263 659,03, der nu ikke kan ventes dekket med kontanter. Dette beløp foreslås derfor avskrevet vedkommende 1ste utbygning.

Med hensyn til de for innværende termin bevilgede kr. 1 200 000,00 til fullførelse av 2nen utbygning, vil det fremgå at dette beløp i mangel av revidert overslag var opført av departementet på grunnlag av et tidligere oppgjort omkostningsoverslag fra byggeledelsen, lydende på i alt kr. 5,4 mill., idet man dog uttrykkelig gjorde oppmerksom på at der måtte regnes med overskridelse i forhold til det eldre overslag. Av direksjonen var derfor også foreslått opført til bevilgning vedkommende anleggets 2nen utbygning kr. 2 000 000,00.

Som anført i komitéens innstilling, innst. S. VI B for 1922 viste overslags-

Statens kraftverker og reguleringsanlegg (ekstraordinært budgett) for terminen 1923—1924.

summen for 2nen utbygning etter byggeledelsens omberegning av mars 1922 en forhøielse av 1,3 mill. motsvarende en samlet sum av kr. 6,7 mill.

Inklusivé avskrivninger kr. 160 000,00 er dette beløp i Hovedstyrets budgettfor-
slag for kommende termin forhøiet til kr. 6,8 mill. Da de tidligere bevilgninger til 2nen utbygning beløper sig til kr. 5,6 mill., skulde der yderligere tiltrenges kr. 1,2 mill. for tilendebriugelse av det besluttede 2net byggetriinn, inklusiv nevnte avskrivning. —

Departementet har intet å bamerke ved hovedstyrets forslag til slutbevilgning vedkommende den besluttede del av anlegget.

I tilslutning hertil opfører departementet til bevilgning vedkommende 1ste utbygning forannevnte avskrivningsbeløp kr. 263 659,03 og vedkommende 2nen utbygning kr. 1 200 000,00 inklusiv avskrivninger. I alt opføres således med Hovedstyret avrundet kr. 1 464 000,00.

Med hensyn til veianlegget Haugastøl—Hordaland fylkesgrense har Stortingets skog- og vassdragskomité ved behandlingen av bevilgningsforslaget hertil for inneværende termin bedt meddelt en kort redegjørelse vedrørende dette veiarbeides stilling.

Departementet skal bamerke at der til dette veianlegg hittil er bevilget i alt kr. 250 000,00 (hvorav på det ekstraordinære

vannfallsbudgett kr. 280 000,00 og på veibudgettet kr. 20 000,00). Veianlegget vil ses nærmere omhandlet på veibudgettet for terminen 1919—1920, jfr. st. prp. nr. 1 for 1919, hovedp. X, kap. 6 side 48—50. Der henvises derhos til st. prp. nr. 1 for 1919, ekstraordinært vannfallsbudgett side 7—8 og innst. S. VI B og det ekstraordinære vannfallsbudgett for terminen 1920—1923, jfr. st. prp. 1 for 1920 s. 3—4 og innst. S. VI D for s. år, st. prp. nr. 1 for 1921 side 2 og innst. S. VI D for s. år samt st. prp. nr. 1 for 1922 side 2 og innst. S. VI B for s. år.

Av veianlegget, der har en lengde av 22,8 km. er nu planert vesentlig ferdig omkring 4,5 km. Ifølge anleggsrapport for 1ste halvår 1922 er anlegget anslått å koste i alt kr. 940 000,00, hvorav jernbanevesenet forutsettes å utrede en tredjedel. Med en årlig bevilgning av kr. 120 000,00 vil anlegget kunne avsluttes om 7 år.

For 1923—1924 er foreslått opført kr. 120 000,00, hvorav kr. 60 000,00 på veibudgettet og kr. 60 000,00 på jernbanebudgettet.

I henhold til det anførte tillater man sig å

innstille:

At der paa budgettforlaget for terminen 1ste juli 1923 til 30te juni 1924 under ekstraordinært budgett, til utførelse av statens kraftverker og reguleringsanlegg opføres inntekter og utgifter overensstemmende med et fremlagt utkast.

Utkast

til beslutning om bevilgning under det ekstraordinære statsbudgett
til utførelse av Statens kraftverker og reguleringsanlegg.

I.

Utgift.

For terminen 1ste juli 1923 til 30te juni 1924 bevilges:

1.	Til Nore kraftanlegg	kr. 2 300 000,00
2.	» Numedalsbanen	» 5 500 000,00
3.	» Mørkfoss — Solbergfoss	» 1 000 000,00
4.	» Glomfjord kraftanlegg	» 1 464 000,00

Tilsammen kr. 10 264 000,00

II.

Inntekt.

Til dekning av postene 1—4 ovenfor bevilges til inntekt av statslånemidler
kr. 10 264 000,00.
